

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษารูปแบบการพัฒนา นักศึกษาพยาบาลด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความจำเป็นและที่มาของการพัฒนา นักศึกษาพยาบาลด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้
2. การพัฒนานิสิตนักศึกษา
3. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
4. ความจำเป็นในการสำรวจความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความจำเป็นและที่มาของการพัฒนา นักศึกษาพยาบาลด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้

1.1 พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) 2540

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ เป็นกฎหมายที่ควบคุม และส่งเสริมมาตรฐานของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ และเป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการ หรือผู้่วยให้ได้รับความปลอดภัย จากการประกอบวิชาชีพด้วย จึงได้กำหนดมาตรา 29 ให้ใบอนุญาตทุกประเภทมี อายุ 5 ปี นับแต่วันที่ออกใบอนุญาตรวมทั้ง มาตรา 21 ในบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) 2540 มีผลบังคับกับผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ที่ยังมีผลใช้บังคับในวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ (วันที่ 24 ธันวาคม 2540) มีอายุต่อไปอีก 5 ปี เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพทุกคน ต้องพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง ให้ทันกับวิทยาการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการให้บริการต่อประชาชน เป็นไปตามมาตรฐานของวิชาชีพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 82 บัญญัติไว้ว่ารัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง การที่ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์จะต้องต่ออายุใบอนุญาตการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพตาม มาตรา 21 จึงเป็นการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแสดงถึงการที่ผู้ประกอบวิชาชีพ

มีความรับผิดชอบต่อสังคมต่อวิชาชีพ และต่อตนเอง และนอกจากนี้เจตนารมณ์ของการกำหนดให้มีการต่อใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 นั้น คือ การพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้ใช้บริการและประชาชนโดยความจริงที่ว่าความรู้ทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพทุกสาขาจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ การกำหนดให้ต้องมีการต่ออายุใบอนุญาตเป็นมาตรการหนึ่งของ การควบคุมคุณภาพงานบริการนั่นเอง ซึ่งโดยสากลจะมีการกำหนดให้ผู้มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต้องมีการพัฒนาความรู้ในสาขาที่ให้บริการตามจำนวนเครดิตที่กำหนด จึงจะมีคุณสมบัติที่จะต่ออายุใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต่อไปได้ โดยการดำเนินการดังกล่าวแล้วนั้น จะส่งเสริมให้งานบริการพยาบาลมีคุณภาพมากขึ้น

บทเฉพาะการของแนวปฏิบัติในการขึ้นทะเบียนไปประกอบวิชาชีพ สภาการพยาบาลได้กำหนดดังนี้ การเก็บหน่วยคะแนนสะสมจากการศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาลถือเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของผู้ขึ้นทะเบียนใบอนุญาตในการติดตามเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่องให้ครบสมบูรณ์ สภาการพยาบาลจะต่อใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพให้เมื่อบุคคลนั้นได้มีหลักฐานการแสดงถึงการศึกษาต่อเนื่อง อาจเป็นการฟังบรรยาย สัมมนา ประชุมวิชาการ หรือฝึกอบรม ฯลฯ โดยต้องสะสมหน่วยคะแนนให้ครบสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 50 หน่วยคะแนน ภายใน 5 ปี คะแนนการศึกษาต่อเนื่องที่นำมาคิดเป็นคะแนนสะสมนั้นจะต้องได้มาจากหลักสูตรที่สภาการพยาบาลรับรอง หรือมิฉะนั้นผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องเข้ารับการสอบตามมาตรฐานข้อสอบที่กำหนดโดยสภาการพยาบาล

การจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้ของพยาบาลจึงสามารถจัดโดยสถาบันการศึกษาพยาบาล หรือหน่วยบริการทุกระดับ โดยที่ผู้จัดส่งหลักสูตรมาให้สภาพยาบาลรับรองจำนวนหน่วยคะแนนสะสมให้ได้ตามเกณฑ์เท่านั้น ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามมาตรา 8(5) เป็นแนวทางหนึ่งในการควบคุมคุณภาพนั่นเอง

นอกจากนี้มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2540 กำหนดให้ผู้มีสิทธิขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต้องได้รับปริญญาบัตร หรือประกาศนียบัตรเทียบเท่าปริญญาในสาขาการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์จากสถาบันการศึกษาพยาบาลในประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสภาการพยาบาล และต้องสอบความรู้แล้ว การจัดสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล จึง

เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย ถือเป็นมาตรการสำคัญในการรับรองคุณภาพบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร์ จากสถาบันการศึกษาทุกสังกัด ทั้งภาครัฐและเอกชน การสอบวัดความรู้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นกระบวนการรับรองมาตรฐานความรู้เป็นรายบุคคลของผู้จะออกไปประกอบวิชาชีพ และเป็นการปฏิบัติโดยสากล (พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) (2540)

1.2 สมรรถนะหลักที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ตามความหมายของ พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 นั้น หมายถึง บุคคลซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ จากสภาการพยาบาล ซึ่งสภาการพยาบาลได้กำหนดสมรรถนะหลักของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ขึ้นหนึ่งไว้ 14 สมรรถนะ ซึ่งพยาบาลจะต้องถือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ มีสมรรถนะในเชิงวิชาชีพ สมรรถนะในเชิงวิชาการ และสมรรถนะความเป็นสากล ผู้วิจัยยกตัวอย่างสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

การสอนและให้การปรึกษานบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชน เพื่อการมีภาวะสุขภาพที่ดีโดย ส่งเสริม สนับสนุน และสอนผู้ให้บริการให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถดูแลสุขภาพตนเอง ให้การปรึกษาแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน ที่มีปัญหาทางกายจิต สังคมที่ไม่ซับซ้อน แนะนำและส่งต่อผู้ให้บริการที่มีปัญหาสุขภาพที่ซับซ้อน

การติดต่อสื่อสารกับบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพยาบาลต้องมีความสามารถ ติดต่อสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพกับคนทุกเพศ ทุกวัย ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บันทึกและเขียนรายงานได้อย่างถูกต้อง นำเสนอความคิด ผลงานต่อสาธารณชน ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสารในงานที่รับผิดชอบ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร

การแสดงภาวะผู้นำและการบริหารจัดการตนเอง และงานที่รับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม มีวิสัยทัศน์ สามารถวางแผน แก้ปัญหา และตัดสินใจ รับผิดชอบงานในหน้าที่ วางแผนและจัดการทรัพยากรและเวลา เจรจาต่อรองเพื่อรักษาประโยชน์ของผู้ใช้บริการ และงานที่รับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม ประสานงานกับผู้ร่วมงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาคุณภาพของงานอย่างต่อเนื่อง จัดการให้ผู้ให้บริการได้รับการบริการ ปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าทีม หรือลูกทีม

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการพยาบาล โดยพยาบาลสามารถสืบค้นข้อมูลด้านสุขภาพและความรู้ที่เกี่ยวข้อง เลือกใช้ฐานข้อมูลด้านสุขภาพ บันทึกข้อมูลสุขภาพ และการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างคุณค่าในตนเอง และสมรรถนะ ในการปฏิบัติการพยาบาลโดยพยาบาลต้องมีความสามารถ ในการมีความคิดสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความตระหนักในตนเอง และมีความเห็นใจผู้อื่น จัดการกับอารมณ์ และความเครียดของตนเอง ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีความตระหนักในการปกป้อง รักษาสิทธิด้านสุขภาพแก่ประชาชน

การพัฒนาวิชาชีพให้มีความเจริญก้าวหน้า และมีศักดิ์ศรี มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ตระหนักในความสำคัญของภาวะเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ รู้รักสามัคคีในเพื่อนร่วมวิชาชีพ ให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรวิชาชีพ ตระหนักในความสำคัญของการสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการสอนนักศึกษาและบุคคลใหม่ในสาขาวิชาชีพ

1.3 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนพยาบาลศาสตร์ของกระทรวงสาธารณสุข

การจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ถือเป็นจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาประเภทหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างบัณฑิตพยาบาลเพื่อสนองความต้องการในการให้บริการด้านการพยาบาลของประเทศเป็นหลัก และมีนโยบายในการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ (สถาบันพระบรมราชชนก, กระทรวงสาธารณสุข, 2542: 43) สอดคล้องกับแผนพัฒนาอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพ เพื่อผลิตบุคลากรทางวิชาชีพการพยาบาลตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2542 (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2542) ลักษณะของวิชาชีพการพยาบาล เป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางสุขภาพอนามัย การจัดการเรียนการสอนจึงต้องมีภาคปฏิบัติควบคู่ไปกับการเรียนภาคทฤษฎีในทุกๆวิชาทางการพยาบาล เพื่อให้ นักศึกษาได้ประสบการณ์จริงจากวิชาชีพและเป็นการเตรียมความพร้อมตั้งแต่เป็นนักศึกษา เพราะเป็นการปฏิบัติงานกับมนุษย์ จึงต้องปฏิบัติตามหลักวิชาชีพที่เน้นคุณภาพ และคุณธรรมที่มุ่งการ ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของบุคคล ครอบครัวและ ชุมชน ดังนั้นหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ของกระทรวงสาธารณสุขที่ใช้ในปัจจุบันผ่านการรับรองจาก

ทบวงมหาวิทยาลัยและสภาการพยาบาล ฉะนั้นการที่พยาบาลวิชาชีพมีลักษณะของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning Readiness) อยู่เสมอเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้พยาบาลวิชาชีพมีความก้าวหน้า เพราะพยาบาลเป็นผู้ที่ทำงานโดยต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางในระดับวิชาชีพ ซึ่งปัจจุบันเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในวงการแพทย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ควบคุมการทำงานของหลายระบบในโรงพยาบาล นับตั้งแต่ระบบบันทึกประวัติผู้ป่วย ระบบการตรวจวินิจฉัยเกี่ยวกับทุกระบบของร่างกายมนุษย์ การเตรียมความพร้อมโดยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะช่วยให้พยาบาลวิชาชีพได้มีโอกาส และเวลาในการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเองเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบใหม่ช่วยให้พยาบาลมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และนำมาปรับปรุงประสิทธิภาพของงานได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังช่วยให้คนก้าวทันโลกทันเหตุการณ์ และเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพ ในการดำรงชีวิตโดยใฝ่หาความรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สามารถปรับตัวพัฒนางานการพยาบาลให้ทันกับเทคโนโลยีใหม่ๆในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความก้าวหน้าของวงการแพทย์ และความเจริญก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติ (ทัศนาศา บัญทอง, 2541; จินตนา ยูนิพันธุ์, 2542 และพวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2543)

1.4 แนวคิดการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสภาการพยาบาลและสถาบันพระบรมราชชนก

การประกันคุณภาพการศึกษา ต้องครอบคลุมมาตรฐานเชิงโครงสร้าง เชิงกระบวนการ และมาตรฐานเชิงผลลัพธ์ สำหรับการรับรองหลักสูตรและสถาบันการศึกษาพยาบาลศาสตร์ สภาการพยาบาล และทบวงมหาวิทยาลัย ได้ดำเนินการร่วมกันอย่างใกล้ชิด แต่เป็นการรับรองคุณภาพได้เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น การสอบวัดความรู้ของพยาบาลจึงเป็นการรับรองมาตรฐานเชิงผลลัพธ์ของหลักสูตร และสอดคล้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 82

สำหรับนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาศาสนาบ้านพระบรมราชชนกได้กำหนดยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพการศึกษาดังนี้

ในการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้นำการวางแผนแบบกลยุทธ์ (Strategic Planning) มาเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issue) ในการดำเนินงานเพื่อให้สถาบันพระบรมราชชนก และวิทยาลัยในสังกัดมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องประสานกันอย่างเป็นระบบ อันจะส่งผลให้การประกันคุณภาพการศึกษาดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

- ยุทธศาสตร์ 1 จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
- ยุทธศาสตร์ 2 วิจัยนำหน้าพัฒนาวิชาการ
- ยุทธศาสตร์ 3 ใช้ระบบเครือข่ายให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ
และการประกันคุณภาพการศึกษา
- ยุทธศาสตร์ 4 ส่งเสริมให้วิทยาลัยได้บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์
สูงสุดเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเอง
- ยุทธศาสตร์ 5 ปฏิรูปองค์กร พัฒนาระบบบริหาร
- ยุทธศาสตร์ 6 ปรับโฉมระบบการศึกษาอุดมศึกษาที่ทันสมัย
- ยุทธศาสตร์ 7 พัฒนาบุคลากรเพิ่มพูนศักยภาพในการปฏิบัติงาน
- จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้นำมากำหนดเป็นแผนงานต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาการ

ประกันคุณภาพการศึกษารวม 9 แผนงานคือ

1. แผนงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
2. แผนงานการคัดเลือกนักศึกษา
3. แผนงานพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
4. แผนงานพัฒนาอาจารย์
5. แผนงานพัฒนากิจการรรมนักศึกษา
6. แผนงานการวิจัย
7. แผนงานการพัฒนาบริหารจัดการและงบประมาณ
8. แผนงานพัฒนาเครือข่าย
9. แผนงานประชาสัมพันธ์

ในแต่ละแผนงานได้มีการกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้วิทยาลัยจัดทำรายละเอียดโครงการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของวิทยาลัยนั้น ๆ และนอกจากนี้วิทยาลัยยังสามารถทำโครงการเพิ่มเติม หากเห็นสมควรดำเนินการเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของนักศึกษาและองค์กร (สถาบันพระบรมราชชนก, 2540)

1.5 แนวคิดการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 ยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม และ

กระบวนการเรียนรู้บูรณาการตามความเหมาะสมทั้งความรู้ทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ต่าง ๆ ที่นำไปประกอบอาชีพ การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การประยุกต์ ความรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยกิจกรรมหรือฝึกปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องสนับสนุนด้วยการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม (พระราชบัญญัติการศึกษา, 2542 : 5-16) โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดการศึกษาในสังคมไทยในการปรับเปลี่ยนคุณภาพของคนรุ่นใหม่ ในกรอบการศึกษาใหม่นี้ สิ่งที่เปลี่ยนไปคือ การมุ่งเน้นการพัฒนาการให้สมบูรณ์และสมดุลระหว่างจิตใจ ร่างกาย จิตวิญญาณสอดคล้องกับธรรมชาติรอบตัวผู้เรียน

1.6 แนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา (ประเวศ วะสี, 2542)

ให้แนวคิดในการบรรยายเรื่องการเตรียมคนสู่อนาคตในการประชุมวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาว่า การศึกษาที่ดีควรสร้างคนให้ฉลาดเป็น คนดี และมีความสุข แนวปฏิบัติการจัดการศึกษาควรลดการเน้นการท่องจำความรู้สำเร็จรูป เนื่องจากในปัจจุบันทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งความรู้ เพราะความรู้ใหม่เกิดขึ้นแทนในสภาพ เช่นนี้ บุคคลต้องสามารถเรียนรู้เป็นพลวัต (Dynamic) โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้เป็น (Learning How to Learn) เพื่อให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะได้สามารถปรับตัวได้เรื่อยไป

กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ควรปฏิรูปการเรียนรู้โดยลดการถ่ายทอดเนื้อหาในห้องเรียนลงให้มากที่สุด แล้วใช้กระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนามิติทางกาย สังคม จิตและปัญญาให้เข้มแข็งครบทุกด้านพร้อมกัน การเรียนรู้ควรใช้ทั้ง 3 มิติ คือศึกษาจากการสัมผัสความจริง ศึกษาจากการคิด ศึกษาจากการเจริญสติ

1. การศึกษาจากการสัมผัสความจริง ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพจากธรรมชาติ จากสังคม วัฒนธรรม ชุมชน สัมผัสความจริงจากการทำงานและกิจกรรม การสัมผัสความจริงในสุนทรีย์ของธรรมชาติ และศิลปะที่ก่อให้เกิดความละเอียดอ่อนทางจิตใจ รวมทั้งฉันทะในการเรียนรู้และการทำงานทุกชนิด และศึกษาสัมผัสความจริงจากข้อมูลข่าวสาร

2. ศึกษาจากการคิด

การศึกษาจากการคิดเป็นกระบวนการสัมพันธ์และต่อเนื่องจากการศึกษาจากการสัมผัสความจริง ซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่ทรงพลังทางปัญญาประกอบด้วย

2.1 ฝึกการสังเกต

- 2.2 ฝึกการบันทึก
- 2.3 ฝึกการนำเสนอในการประชุมกลุ่ม
- 2.4 ฝึกการฟัง
- 2.5 ฝึกบุคลิก-วิสัยทัศน์
- 2.6 ฝึกการตั้งสมมติฐานและการตั้งคำถาม
- 2.7 ฝึกการแสวงหาคำตอบต่อคำถามที่ตั้งขึ้น
- 2.8 ฝึกการแก้ปัญหา
- 2.9 ฝึกการเชื่อมโยงการเข้าใจในตัวเอง
- 2.10 ฝึกการเขียนบทความทางวิชาการ

3. การศึกษาจากการเจริญสติ การเจริญสติทำให้จิตเป็นกลาง การเจริญสติทำให้เอาปัญญามาใช้แทน การเจริญสติป้องกันความผิดพลาดและสกัดกั้นความไม่ดีงามไม่ให้เข้ามาสู่ตัว การเจริญสติทำให้มีความสุข การเจริญสติจึงเป็นวิธีการทางปัญญาอย่างยอดเยี่ยมและมีประโยชน์

ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษาด้วยการศึกษาจากการสัมผัสความจริง ศึกษาจากการคิด และการเจริญสติ คือกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนามนุษย์ทุกมิติ ทั้งทางกาย ทางสังคม ทางจิตและทางปัญญาพร้อมกันไปอย่างเป็นบูรณาการ บุคคลทุกคนควรมีโอกาสพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพของความเป็นมนุษย์ (ประเวศ วะสี “เตรียมคนสู่อนาคต” ส่วนพัฒนาบุคลากร สถาบันพระบรมราชชนก, 2542 : 1-14)

2. การพัฒนานิสิตนักศึกษา

จะพัฒนานักศึกษาพยาบาลอย่างไรที่จะช่วยเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิต การพัฒนาบุคลิกภาพ การพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และความสมบูรณ์ เพื่อให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม มีความรู้และทักษะเพียงพอต่อการศึกษาค้นคว้าความรู้อยู่เสมอ เพื่อไปประกอบอาชีพที่ปฏิบัติงานดูแลสุขภาพต่อมวลมนุษย์ จำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อม สวัสดิการนักศึกษา การจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมกิจกรรมที่มีคุณภาพให้สัมพันธ์สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเป็นการสร้างปัญญาแก่พยาบาลวิชาชีพรุ่นใหม่ ผู้บริหาร อาจารย์ หรือผู้อำนวยการควมสะดวกในการเรียนรู้ มีบทบาทสำคัญในการปรับทัศนคติต่อการเรียนการสอนจากเรียนรู้เทคนิคอย่างเดียว ให้เป็นผู้มีปัญญารอบปรับตัวได้โดยพยาบาลในอนาคตจะเป็นมนุษย์ควบคู่กับความชำนาญพิเศษ

ในการประกอบกรทางวิชาชีพ สร้างวิธีการเรียนรู้ที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้มากที่สุด (ละเอียด แจ่มจันทร์, 2540) ในยุคปฏิรูปการเรียนรู้ จำเป็นต้องใช้วิธีคิดและกลยุทธ์ใหม่ ๆ ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ดังนั้นเป้าหมายการพัฒนานิสิตศึกษาในอนาคต อาจจะต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งวิธีการก็ต้องปรับเปลี่ยนตามเพื่อให้ทันกับยุคสมัย ซึ่งองค์ประกอบที่จะส่งเสริมให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ เคลื่อนไหวได้เร็วและมีประสิทธิภาพ มีปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และงานกิจการนักศึกษา (จิรวัดน์ วีรังกร, 2545: 13)

กระบวนทัศน์และกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2542) กล่าวว่าผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนานิสิตศึกษา และเป็นพลังสำคัญในการผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนต่อการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมกล่าวคือ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่นในการบริหารจัดการอย่างจริงจัง และใช้กลยุทธ์ในการบริหารจัดการมากขึ้น เพราะในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา ปัจจุบัน มีปัจจัยบางประการที่ผู้บริหารต้องให้ความสนใจ คือการให้ความสำคัญกับผู้เรียน สถาบันอุดมศึกษาต้องคิดหาวิธีการ ทำอย่างไรบัณฑิตที่ออกไปเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และจะต้องทำให้สถาบันเป็นที่รู้จัก มีชื่อเสียงเป็นที่สนใจ จึงจะดึงดูดให้ผู้เรียนมาเรียนในสถานศึกษาได้มากขึ้น ซึ่งปัจจัยด้านการดูแลเอาใจใส่และให้ความสำคัญต่อนักศึกษา จะเป็นปัจจัยในการเลือกและตัดสินใจ เข้าศึกษาในสถาบันการศึกษานั้น ๆ มากขึ้น
2. ผู้บริหารควรมีทัศนคติที่ว่าการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นภายในห้องเรียนเท่านั้น แต่การเรียนรู้ นอกห้องเรียนก็มีอยู่อย่างมากมายเช่นกัน ดังนั้นการให้ความสำคัญเพียงการเรียนการสอนในห้องเรียนเหมือนอดีตที่ผ่านมา ไม่เพียงพอที่จะเสริมสร้างนักศึกษาให้มีคุณลักษณะตามที่มุ่งหวังได้
3. การที่จะพัฒนานักศึกษาสู่การมีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์นั้น เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานในสถาบัน ได้แก่ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักศึกษา ฝ่ายวางแผนและพัฒนา และฝ่ายอาคารสถานที่ จำเป็นจะต้องร่วมกำหนดทิศทางและมาตรการร่วมกัน ในการจัดให้มีระบบการเรียนการสอน และกิจกรรมที่จะกล่อมเกลาสรรค์และพัฒนาให้ได้ตามเป้าหมาย
4. การพิจารณาแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาจะต้องพิจารณาแบบองค์รวมมากขึ้น มิมองมองในลักษณะเชื่อมโยงกัน ต้องไม่มองแบบแยกส่วนหรือแยกภารกิจโดยเด็ดขาด ทั้งในด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การพัฒนาสภาพแวดล้อม และกิจการนักศึกษา ดังนั้นเป้าหมายในการพัฒนานิสิตศึกษาในอนาคต จะต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และวิธีการดำเนินงานจะต้องปรับเปลี่ยนตาม มีการจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนานิสิตศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมือของผู้บริหาร ที่

จะสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นแผนในการกำหนดกรอบทิศทางอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของมหาวิทยาลัย โดยคำนึงถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงรอบด้าน ซึ่งแผนกลยุทธ์ประกอบด้วย การระบุวิสัยทัศน์ การพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบัน การกำหนดพันธกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ การกำหนดรูปแบบและวิธีการดำเนินงาน การแปลงรูปแบบและวิธีดำเนินงาน ออกมาเป็นโครงการ และหน่วยงานรับผิดชอบ ซึ่งก็คือกระบวนการพัฒนาคุณภาพด้านการพัฒนานิสิตศึกษานั้นเอง

5. การกำหนดนโยบาย หรือวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบัน ต้องอยู่บนพื้นฐานของ Information-based Management มากขึ้น ควรมีการจัดเก็บรวบรวมลักษณะของนิสิตนักศึกษา ของสถาบันและนำมาวิเคราะห์ในภาพรวมเพื่อ ประโยชน์ในการ บริหารจัดการ

6. เน้นกลยุทธ์เชิงนโยบายมากขึ้นเพื่อผลักดันให้เกิดความชัดเจนในเชิงรูปธรรมในการดำเนินงาน โดยมุ่งสร้างทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจในภารกิจ

2.1 ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่ใช้ในการวิจัย

ความหมายของ “การพัฒนานิสิตนักศึกษา”

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปีพุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า “พัฒนา” ไว้ว่า “ทำให้เจริญ” ดังนั้นการพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยภาพรวมจึงหมายถึงกระบวนการทำให้บุคคลเจริญงอกงามด้วยการพัฒนาสติปัญญา ความคิด และการกระทำอันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในวันข้างหน้า

รอดเจอร์ (Rodgers) อ้างถึงในสำเนา ขจรศิลป์ (2538: 2) ระบุว่า ความหมายโดยทั่วไปของการพัฒนานิสิตนักศึกษา คือ “ความพยายามใดๆ ที่ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษา มีการพัฒนาในด้าน ต่าง ๆ”

คิง และ ฟิลด์ (King and Field) อ้างถึงในสำเนา ขจรศิลป์ (2538:3) ระบุว่า “การพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นด้านหนึ่งของกระบวนการพัฒนามนุษย์ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการพัฒนานิสิตนักศึกษาว่าเป็น “ความพยายามใดใดของสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมให้นิสิตศึกษามีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์พร้อม”

ปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษา ได้พยายามที่จะส่งเสริมให้นักศึกษามีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ นักศึกษาพยาบาลเป็นวัตถุประสงค์ในกระบวนการผลิตของสถาบันอุดมศึกษา เปรียบเสมือนบ้ำหลอมที่จะผลิตคนคุณภาพออกสู่สังคม แนวคิดการพัฒนานักศึกษาปัจจุบันจึงพัฒนาเป็นอันมากอันเนื่องมาจากความเจริญของศาสตร์อุดมศึกษาที่ทำให้เห็นความสำคัญของนักศึกษา นอกจากนี้ยังได้มีการนำความรู้ในสาขาอื่น ๆ โดยเฉพาะทางจิตวิทยาเข้ามาใช้ประโยชน์ในการ

วิเคราะห์พัฒนาการของนักศึกษารวมทั้งกำหนดรูปแบบ และเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาด้วยซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 17-22 ปี เป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ หากพวกเขาได้พัฒนาในทิศทางที่เหมาะสมเท่ากับสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ ได้สร้างเมล็ดพันธุ์ที่จะไปสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ชุมชน สังคมทั่วประเทศ เป็นมรดกของชาติในอนาคต

2.1.1 ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาของ ชิคเคอริง และ ไรเซอร์ (Chickering and Reisser, 1993)

ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาของชิกเคอริง และไรเซอร์ (Chickering and Reisser, 1993) ได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนานิสิตนักศึกษาในทิศทางการพัฒนานิสิตนักศึกษา 7 ประการ (Seven Vectors of Development) แนวคิดของ (Chickering and Reisser, 1993) สรุปได้ว่า เมื่อนิสิตนักศึกษาเข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจะมีการพัฒนาใน 7 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาความสามารถ (Developing Competence) ในด้านสติปัญญา ร่างกาย และสังคม การพัฒนาความสามารถด้านสติปัญญาเป็นความสามารถในการใช้สติปัญญาเกี่ยวกับเนื้อหาสาระความชื่นชมในสิ่งสวยงาม การรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ การรวบรวมกรอบความคิดการสร้างคุณค่าจากการสังเกตและประสบการณ์ ด้านร่างกาย เป็นความสามารถในการใช้พลังทางกายและพลังทางใจในการออกแบบ และสร้างงานที่เป็นรูปธรรม การได้กำลังใจ กระฉับกระเฉง และมีวินัย มีการใช้กิจกรรมเพื่อความสงบสุขสบาย เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต ด้านสังคมเป็นความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ นิสิตนักศึกษาที่จะพัฒนาไปในทิศทางดังกล่าวได้ จะต้องมีเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ได้รับการประเมินอย่างถูกต้องเหมาะสมจากผู้อื่น และรวบรวมทักษะต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างมั่นใจ

2. การพัฒนาการควบคุมอารมณ์ (Managing Emotion) การพัฒนา การควบคุมอารมณ์ นั้น โดยทั่วไปคนทุกคนต่างมีอารมณ์ด้วยกันทั้งสิ้น แต่ทุกคนต้องมีการควบคุมอารมณ์ให้ได้เหมาะสม อารมณ์บางอย่างเป็นเรื่องปกติและช่วยให้เกิดการเรียนรู้ แต่ถ้าหากนักศึกษามีความวิตกกังวล ความโกรธ ความรู้สึกหดหู่ ความกลัว ความรู้สึกผิด ความอาย เมื่อมีมากเกินไปจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการศึกษา ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการด้านอารมณ์ที่ดี เช่นความวิตกกังวลในระดับพอควรจะทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง

3. การพัฒนาจากความอิสระไปสู่ความพึ่งพาอาศัยกัน หรือเป็นการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง (Moving Through Autonomy Toward Independence) คือการมีอิสระในตนเองโดย

ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ไม่ต้องพึ่งพาพ่อแม่ รู้จักควบคุมตนเอง แก้ไขปัญหาของตัวเอง และช่วยเหลือตนเอง ชอบเขตของชีวิตกว้างออกไปเป็นชุมชนสังคมและโลก ให้ความเคารพในการมีอิสระของผู้อื่น รู้จักการให้และการรับ

4. การพัฒนาการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอย่างมีวุฒิภาวะ (Developing Mature Interpersonal Relationship) เป็นการพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น รู้จักว่าคนเรามีความแตกต่างกันทั้งอุปนิสัย ค่านิยม และเชื้อชาติ ควรยอมรับซึ่งกันและกัน เปิดใจให้กว้าง ให้ความสนิทและไว้วางใจผู้อื่นอย่างซื่อสัตย์ เชื่อถือโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และมีเพื่อนสนิท

5. การสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง (Establishing Identity) คือการค้นหาว่าตนเองเป็นอย่างไร รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง ทั้งด้านบทบาท การทำงาน การเล่น รวมไปถึงความเข้าใจบุคลิกภาพของตน รูปร่าง การแต่งกาย การปรับตัวที่เหมาะสมกับเพศ ความรู้สึกถึงความเป็นตัวของตัวเอง ในการที่จะได้ตอบต่อคำวิจารณ์จากผู้อื่น รวมทั้งการยอมรับว่าคนอื่นมองและประเมินตนอย่างไร

6. การพัฒนาเป้าหมายชีวิตของตนเอง (Developing Purpose) เป็นการเพิ่มความสามารถในการเป็นคนที่มีความตั้งใจแน่วแน่ ความพึงพอใจมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีการวางแผน และจุดมุ่งหมายนี้ยังคงอยู่ถึงแม้จะมีอุปสรรค การวางแผนประกอบไปด้วยการวางแผนด้านอาชีพ การวางแผนส่วนตัว การวางแผนกับผู้อื่นและครอบครัว นอกจากนี้ยังรวมถึงการพัฒนาความสามารถที่จะเชื่อมโยงเป้าหมายที่แตกต่างกันของตนให้อยู่ภายใต้เป้าหมายหลักที่ใหญ่กว่าและมีความหมายมากกว่า และความตั้งใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

7. การพัฒนาคุณธรรม (Developing Integrity) คือการพัฒนาตนเองให้สามารถควบคุมพฤติกรรมของตน มีความเชื่อถือในตนเอง มีค่านิยมที่ดีต่อความเป็นมนุษย์ และสามารถทำให้ค่านิยมของตนเองเหมาะกับพฤติกรรมของสังคมได้

ซิคเคอริง และ ไรเซอร์ (Chickering and Reisser, 1993) กล่าวถึงตัวแปรที่เป็นต้นเหตุของการพัฒนาต่าง ๆ ไว้ว่า ถึงแม้จะบอกไม่ได้ว่าสถาบันทุกแห่งมีผลต่อนิสิตนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ แต่ หลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่าสภาพแวดล้อมสถาบันมีอิทธิพลต่อนิสิตนักศึกษาอย่างมีพลังมาก และได้เสนอตัวแปรที่เชื่อว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนานักศึกษา 7 ข้อ คือ เป้าหมายของสถาบัน ขนาดของสถาบัน ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษา หลักสูตร การสอน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและชุมชนของนิสิตนักศึกษา และโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาและสวัสดิการต่าง ๆ ของสถาบัน

2.1.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาโดย แอสติน (Astin's Theory of Student Involvement)

แอสติน (Astin, 1985) ได้กล่าวถึงการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาไว้ในหนังสือ Achieving Educational Excellence ว่า เนื่องจากมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากมาย หลากหลายในการพัฒนา และเพื่อเป็นการสรุปให้เห็นถึงแนวทางการปฏิบัติ Astin จึงได้ระบุว่า "Student learn by becoming involved" โดยอธิบายเพิ่มเติมว่า "การมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษา" (Student Involvement) นั้น หมายถึง ปริมาณของความทุ่มเททั้งทางกายและใจที่นิสิตนักศึกษามีให้ในการเรียนรู้จากสถานศึกษา เช่น การเรียนรู้ที่ใช้กำลังความสามารถอย่างเต็มที่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของทั้งสถานศึกษาและกับนิสิตนักศึกษาด้วยกันเป็นต้น Astin เชื่อว่าระดับของการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องที่จะส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีการพัฒนาได้ตามเป้าหมายของสถานศึกษา และถือว่าการประสบความสำเร็จอย่างหนึ่งของความเป็นเลิศทางการศึกษา คือ สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วย

ต่อมาแอสติน (Astin, 1991) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของสภาพแวดล้อมต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา พบว่าสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาประกอบด้วย ลักษณะสถาบัน ได้แก่ ขนาดของสถาบัน บรรยากาศทางวิชาการในสถาบัน วุฒิการศึกษาของอาจารย์ อัตราส่วนระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา งบประมาณที่ใช้ในการผลิตนักศึกษา การจัดสวัสดิการแก่นักศึกษา องค์ประกอบที่สำคัญต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาคือ

1. หลักสูตรและการสอน ได้แก่การจัดเนื้อหาสาระทางวิชาการ และการจัดวิธีการสอนรวมทั้งการประเมินผล
2. อาจารย์ ได้แก่ อายุ บุคลิกลักษณะของอาจารย์ ทักษะ และสมรรถภาพในการสอน ขวัญและกำลังใจในการทำงาน อัตราเงินเดือน ทศนคติต่อการเป็นอาจารย์
3. กลุ่มเพื่อน ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม นิสัยส่วนตัว ความสามารถทางการเรียนรู้
4. การมีส่วนร่วมของนักศึกษา หมายถึงการที่นักศึกษา ทุ่มเททั้งพลังกายและพลังใจต่อประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ได้ประโยชน์จากสิ่งนั้นในสถาบันอุดมศึกษา นิสิตนักศึกษาจะมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่างๆ ในสภาพแวดล้อมมากมาย และการมีส่วนร่วมนี้จะทำให้นิสิตนักศึกษามีการพัฒนาการมีส่วนร่วมต่อประสบการณ์ ที่สำคัญได้แก่การมีส่วนร่วมกับสถาบัน การมีส่วนร่วมกับวิชาการ การมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ทั้งในและนอกเวลาเรียน การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ผลผลิตหรือผลลัพธ์ของการเรียนการสอนในนิสิตนักศึกษาแต่ละคน จะมีความแตกต่างกันอันเนื่องมาจากนิสิตนักศึกษาเข้ามาในสภาพแวดล้อมด้วยภูมิหลังที่แตก

ต่างกัน ทั้งด้านชีววิทยา ด้านจิตวิทยา อารมณ์ ความต้องการและประสบการณ์ส่วนตัว แต่ละคนมีบุคลิกของตนเอง ดังนั้นผลของสภาพแวดล้อมที่มีต่อนิสิตนักศึกษาแต่ละคนจึงแตกต่างกัน นอกจากนี้นิสิตนักศึกษาต่างสถาบันก็มีผลลัพธ์แตกต่างกันด้วย (Astin, 1991) ได้เผยแพร่ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักศึกษา (The Theory of Student Involvement) ในปี ค.ศ. 1994 ในวงการอุดมศึกษายอมรับว่า ทฤษฎีนี้สามารถอธิบายให้เห็นถึงบทบาทของกิจกรรมนักศึกษาต่อการพัฒนานักศึกษาไว้อย่างชัดเจน การมีส่วนร่วมของนักศึกษามีหลายลักษณะที่สำคัญได้แก่ การศึกษาค้นคว้า การทำกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาประเภทต่าง ๆ การทำงานร่วมกับอาจารย์ และการพักอาศัยในหอพักในวิทยาเขต ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษา การมีส่วนร่วมดังกล่าวก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาอีกด้วย

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้จัดเป็นวิชาการแขนงหนึ่งของทฤษฎีทางจิตวิทยา ที่จะอธิบายให้เห็นว่าพฤติกรรมของมนุษย์นั้นเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร ซึ่งนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อที่จะได้นำจุดเด่น หรือข้อจำกัดของทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน หรือแม้แต่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์อื่นๆที่ส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งถือเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนานิสิตนักศึกษาเช่นกัน องค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ (มาลี จุฑา, 2544: 150-157) สรุปได้ดังนี้

1. วุฒิภาวะ (Maturity) วุฒิภาวะจะพัฒนาไปตามอายุ ร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์
2. ความพร้อม (Readiness) เป็นสภาวะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างบรรลุผล การให้นิสิตนักศึกษาทำอะไรในขณะที่ยังไม่พร้อมอาจทำให้เกิดความคับข้องใจ ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีและเป็นผลเสียต่อการพัฒนา นอกจากนี้ความพร้อมก็ยังขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะทางด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ด้วย
3. แรงจูงใจ (Motivation) เป็นความปรารถนาที่จะเรียนรู้ของผู้เรียน ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นแรงผลักดันให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
4. การเสริมแรง (Reinforcement) พฤติกรรมใดที่ได้รับการเสริมแรงนั้น มีแนวโน้มที่จะเกิดซ้ำอีก ดังนั้นเพื่อเป็นการสนับสนุนในการเรียนรู้ ผู้สอนจึงต้องสามารถที่จะเสริมแรงให้ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

5. การถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of learning) การเรียนรู้สิ่งใหม่บางอย่างนั้น ถ้ามีความรู้หรือประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน จะช่วยให้การเรียนรู้สิ่งใหม่นั้นเป็นไปได้ด้วยดีมากขึ้น

วิกิร ตัณฑุฑุโธม (2536: 106) กล่าวว่า มนุษย์ต่างกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัดตรงที่มนุษย์มีความสามารถทางด้านการติดต่อสื่อสาร การเคลื่อนไหวทางสรีระในลักษณะต่าง ๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถทางสติปัญญา ความรู้สึนึกคิด ซึ่งความสามารถเหล่านี้ ทำให้มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากที่สุด หรือมากกว่าสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ความรู้ สติปัญญา และกระบวนการเคลื่อนไหวทางสรีระ ช่วยให้สามารถถ่ายทอดค่านิยมทางสังคม ค่านิยมของตนเอง จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งได้ แม้ว่าบุคคลจะมีความสามารถทั้งทางร่างกายและสติปัญญามากมายประการใดก็ตาม แต่ก็ยังไม่เข้าใจโดยถ่องแท้ว่าความสัมพันธ์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นั้น เกิดขึ้นได้อย่างไร รวมถึงกระบวนการถ่ายทอดความรู้สึนึกคิดจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่น ๆ นั้น จริง ๆ แล้วเป็นอย่างไร

ความหมายของการเรียนรู้

วิกิร ตัณฑุฑุโธม (2536: 111) ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพ สังคม และวัฒนธรรม ผลอันเกิดจากปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องนี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างในตัวคน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้อาจจำแนกออกได้เป็นพฤติกรรมทางบวก (ดี) และพฤติกรรมทางลบ (ไม่ดี) การเรียนรู้ในทางบวก จึงมีส่วนสนับสนุนให้ความสัมพันธ์ หรือการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างราบรื่น ในขณะที่การเรียนรู้ในทางลบ จะส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคล หรือพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นอุปสรรคต่อการที่บุคคลจะมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

แมคครุสกี (McClusky, 1970 อ้างถึงใน วิกิร ตัณฑุฑุโธม, 2536: 111) กล่าวว่า นักการศึกษาเชื่อกันว่า บุคคลทั้งหลายมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่เกิด หรือเริ่มมีชีวิตไปจนวาระสุดท้ายของการมีชีวิต หรือตาย การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างตั้งแต่บุคคลเกิดจนบุคคลตายนี้เรียกว่า Life-long Learning หรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตนี้ เป็นแนวคิดหรือความเชื่อที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งเชื่อว่า การเรียนรู้ของบุคคลสิ้นสุดเมื่อสำเร็จการศึกษา

นอกจากนี้ อีริคสัน (Erikson) ฮาวิกเฮิร์ต (Havighurst) และ มาสโลว์ (Maslow) ได้ศึกษาลักษณะของผู้เรียน เช่น การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของบุคคลและสถานการณ์ที่พร้อมที่จะเรียน จึงอธิบายการเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นการที่บุคคลปรับตัวในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ฉะนั้นการที่จะ

เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ได้นั้นจะต้องศึกษาบุคลิกของผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะความจำเป็นหรือความต้องการ การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงและความคาดหวัง

ในขณะเดียวกัน วิกร ตันทวฑฺฒโธ (2536: 106) ได้แบ่งประเภทของการเรียนรู้ (Learning) ออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การเรียนรู้ที่ไม่มีรูปแบบ (Incidental Learning) เป็นกระบวนการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับระบบสังคมและวัฒนธรรม การเรียนรู้ในลักษณะนี้บุคคลสามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ค่านิยม เจตคติ และประเพณีอันเหมาะสมในวัฒนธรรมหนึ่ง โดยอาศัยกระบวนการทางสังคม พฤติกรรมที่เป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กับวัฒนธรรมทางสังคมอันเป็นตัวกำหนดลักษณะการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคลนั้นถือเป็นลักษณะของการเรียนรู้ที่ไม่มีรูปแบบ โดยทั่วไปมักจะเป็นการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

2. การเรียนรู้ที่มีรูปแบบ (Formal Learning) เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ที่มีลักษณะแน่นอนและมักเกิดขึ้นภายในสถาบันที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม ได้แก่ สถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาเหล่านี้มีหน้าที่โดยตรงที่จะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบ พฤติกรรมอันเป็นผลมาจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่มีรูปแบบมักจะมีลักษณะแคบ ซึ่งเฉพาะและมีลักษณะพิเศษจากพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ที่ไม่มีรูปแบบ โดยทั่วไปแล้ว การเรียนรู้ที่มีรูปแบบนั้น จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสติปัญญาและความคิด และการพัฒนาด้านประสาทและการเคลื่อนไหว

เนื่องจากการแบ่งแยกการเรียนรู้ทั้ง 2 ลักษณะออกจากกันโดยสิ้นเชิงนี้เองทำให้อุณหภูมิของการเรียนรู้ 2 ลักษณะนี้ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ซึ่งที่จริงแล้วการเรียนรู้ทั้ง 2 ลักษณะมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ การเรียนรู้ที่มีรูปแบบเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง หรือเฉพาะสาขาซึ่งมักจะขาดการถ่ายโยงหรือสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน โดยปกติการเรียนรู้ที่มีรูปแบบนี้จะสร้างความรู้ ความคิดในลักษณะที่แตกต่างกับกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน จะเห็นได้ชัดจากการที่นักการศึกษาบางคนมักจะคำนึงว่าจะสอนเนื้อหาอะไรให้กับผู้เรียนจนแทบไม่คำนึงว่า ใครจะเป็นผู้สอน (ครู สังคม หรือธรรมชาติ) และเรียนไปเพื่ออะไร จึงทำให้ผู้เรียนจำนวนมากเข้าใจว่า การเรียน เป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หรือสร้างสัมพันธระหว่างผู้เรียนกับเนื้อหาวิชา ซึ่งในหลาย ๆ กรณี มักจะไม่เกี่ยวข้องกับสังคม และวัฒนธรรม แนวความคิดรวบยอดต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตประจำวันนั้น มักสร้างขึ้นจากระดับล่างสู่เบื้องบนโดยการที่บุคคลรวบรวมเอาประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้ แล้วจึงพยายามจัดกลุ่มหรือสรุปประสบการณ์เหล่านั้น จึงทำให้ดูมีคุณค่ามากสำหรับบุคคลนั้น

นอกจากนี้ วิกร ตันทวาทโต (2536: 118) ได้เสนอแนะแนวการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ถือเป็นเครื่องมือที่พยายามจะเหนี่ยวนำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่บุคคลต้องรับรู้ เพื่อที่จะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ ความพยายามสร้างสิ่งแวดล้อมอย่างมีรูปแบบ และสภาพแวดล้อมที่จัดให้เป็นไปตามธรรมชาติ จึงเป็นจุดศูนย์กลางในการจัดทำโครงการและการกำหนดหลักสูตร การที่บุคคลได้เผชิญกับสภาพแวดล้อมทั้งสองลักษณะนี้จะช่วยลดหรือขจัดความขัดแย้งของการเรียนรู้ด้านสติปัญญาและความคิด ด้านประสาทสัมผัส และการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากสภาพแวดล้อมที่จัดขึ้นกับการเรียนรู้ด้านอารมณ์และจิตใจ จากสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่เป็นอยู่ การปฏิสัมพันธ์อย่างผสมผสานกันของการเรียนรู้ทั้งสามด้าน (Cognitive, Psychomotor และ Affective) และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างโครงการหรือหลักสูตร เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และพฤติกรรมในทางบวกอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป การเรียนรู้ทั้งในลักษณะที่มีรูปแบบและไม่มีรูปแบบ ถือได้ว่าเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านจิตใจ วัฒนธรรม สังคม และกายภาพ ในความเป็นจริง กระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสมองของบุคคล ขณะที่บุคคลกำลังมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมนั้น มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการเรียนรู้ แต่เนื่องจากไม่สามารถทราบแน่ชัดว่ากระบวนการเหล่านั้นคืออะไร และมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง ฉะนั้นสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม จึงควรที่จะก่อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบ และมีรูปแบบทั้งสองลักษณะนี้ ซึ่งการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นทางการ (Formal Learning) และกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ (Incidental Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับบุคคลโดยเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตแต่ละวันบุคคลสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างมากหลาย และด้วยวิธีการต่าง ๆ จากการที่ได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในทุก ๆ วัน ซึ่งสิ่งที่เรียนรู้เหล่านั้น จะรวมกันเป็นข้อเท็จจริงใหม่ ความคิดใหม่ ๆ ตลอดจนเทคนิคและเจตคติใหม่ ๆ การประกอบอาชีพ การทำงาน พักผ่อน เล่นกีฬา ล้วนทำให้เกิดการเรียนรู้ประเภท Incidental Learning ทั้งสิ้น ซึ่งในการพัฒนานักศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้หลักการเรียนรู้ทั้ง 2 ประเภท นำมาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

วิกิร ตัณฑวาทโธม (2536: 187-193) กล่าวถึงหลักพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้ใหญ่สรุปได้ ดังนี้คือ

1. การเรียนรู้เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนและเกิดขึ้นโดยผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หรือดำเนินไปหรือไม่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ การเปลี่ยนแปลงในการรับรู้และพฤติกรรมในลักษณะที่ผู้เรียนรู้สึกว่ามีความหมายต่อตนเอง จะเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าสิ่งที่เกิดจากการบังคับ

2. การเรียนรู้เป็นการที่บุคคลค้นพบความหมายของสิ่งต่าง ๆ และค้นพบความคิดที่มีลักษณะเป็นของตนเอง ความคิดและความคิดรวบยอดที่สอดคล้องกับความต้องการความจำเป็น และปัญหาของแต่ละบุคคล มักจะสร้างและพัฒนาขึ้น จากกระบวนการบางอย่างภายในตัวบุคคล การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่บุคคลแสวงหา รวบรวม ความคิดในลักษณะที่สัมพันธ์กับตนเอง และชุมชน

3. การเรียนรู้เป็นผลจากประสบการณ์ของบุคคล บุคคลจะมีความรับผิดชอบได้ ก็ต่อเมื่อเคยรับผิดชอบมาก่อน บุคคลจะดูแลตนเองได้ก็ต่อเมื่อมีประสบการณ์ในการแสดงพฤติกรรม การดูแลตัวเองมาก่อน

4. การเรียนรู้เป็นกระบวนการของความร่วมมือและการทำงานร่วมกัน การร่วมมือเป็นตัวเร่งให้เกิดการเรียนรู้ บุคคลทั่วไปมักมีความสุขที่ได้ทำงานอย่างอิสระ แต่ในขณะเดียวกันก็มักจะมีสุขเมื่อได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างช้า ๆ เพราะการเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างที่มีผล หรือควบคุมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ต้องอาศัยเวลาและความอดทน

6. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้อย่างยากลำบากในบางกรณี เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงบางประการในตัวผู้เรียน อันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม พฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ บุคคลสละแนวความเชื่อ ความคิด และค่านิยมเดิม

7. ผู้เรียนเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดในการเรียนรู้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งความรู้ข้อมูลที่ดียิ่ง ประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และความสามารถต่าง ๆ ที่สะสมในตัวบุคคล เป็นเวลาช้านาน ถือว่าเป็นความรู้ และข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการแก้ปัญหา และในการเรียนรู้

8 กระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ สติปัญญา ทุกสิ่งทุกอย่างที่รวมกัน หรือประกอบกันขึ้นเป็นบุคคล สิ่งดังกล่าวเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ บุคคลจะมีความคิดของตนเองเกิดขึ้นก็เมื่อบุคคลนั้นได้มีโอกาสที่จะคิด พิจารณา และถ้าความรู้สึกหรือความคิดที่เกิดขึ้น มีลักษณะผสมผสานกลมกลืนกันได้อย่างเหมาะสมจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้

9. กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการแก้ปัญหาของแต่ละบุคคล จะมีลักษณะเฉพาะ หรือเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล บุคคลแต่ละบุคคลมีลักษณะหรือรูปแบบการเรียนรู้ที่เฉพาะ ตัว แบบของการเรียนรู้และการแก้ปัญหาของบุคคลแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน

10. กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่อยู่นอกเหนือการบังคับของจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนเองหรือผู้อื่น ย่อมไม่สามารถกำหนดได้ว่า จะเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรืองานใด งานหนึ่ง เมื่อใด

2.3 กิจกรรมนิสิตนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษาได้รับการยอมรับว่ามีบทบาทอย่างสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาตัว นิสิตนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีโลกทัศน์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบัน ดังนั้นการที่สถาบันอุดมศึกษา ตระหนักในความสำคัญของกิจกรรมนักศึกษา และสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษา จะช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้พัฒนาตนเอง (เกษม วัฒนชัย, 2545: 21) เพราะมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งที่นักศึกษาเข้ามาหาความหมายของชีวิตเพื่อให้เข้าใจโลกนี้ที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างสากล เข้าใจชีวิต เข้าใจความเป็นคน เข้าใจธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ มหาวิทยาลัยจึงต้องทำหน้าที่สร้างภูมิปัญญาของคนอย่างจริงจังเข้มแข็ง ผลิตบัณฑิตให้เป็นขุมพลังปัญญา เพื่อสร้างคนที่เป็นนักคิดที่อยู่แนวหน้าในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้บริหาร อาจารย์ และบุคคลที่เกี่ยวข้องในสถาบันอุดมศึกษา จะต้องมีส่วนร่วมทั่วโลก เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา (ประเวศ วะสี, 2540 และ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ดี, 2543)

ความหมายของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

ธิดารัตน์ บุญนุช (2543: 3) ให้ความหมายของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา (Student Activities) หมายถึงงานทุกประเภทที่นิสิตนักศึกษาจัดขึ้นนอกเวลาเรียน ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน โดยทั่วไปจะไม่เกี่ยวกับการเรียนในหลักสูตรโดยตรง ไม่มีภาระให้คะแนน ไม่มีภาระบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรม นิสิตนักศึกษาจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ก็ได้ กิจกรรมจัดขึ้นเพื่อความสนุกสนาน เพื่อความรู้ และสนองความต้องการและความสนใจของนิสิตนักศึกษา เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้นำความรู้ความสามารถของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2545: 27) กิจกรรมนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่มีประโยชน์ทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการคิดและการดำเนินการของนักศึกษา โดยการให้คำปรึกษาและดูแลของ

อาจารย์ที่ปรึกษาให้อยู่ในกรอบนโยบาย ประเพณี และวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของนักศึกษาเอง

สำหรับความหมายของกิจกรรมของการวิจัยครั้งนี้เป็นกิจกรรมวิชาการ โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนนอกเวลาเรียน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการเรียนของหลักสูตรตามปกติ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียน สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และมีความสามารถในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง

2.3.1 วัตถุประสงค์ทั่วไปของการส่งเสริมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

ทบวงมหาวิทยาลัย (2538: 7) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาไว้ สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาตัวนิสิตนักศึกษา
2. เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งในด้านบำเพ็ญประโยชน์ ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม และกีฬา
3. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และรักษาไว้ซึ่งค่านิยมในตัวนิสิตนักศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์อันดีงามของชาติ
4. เพื่อให้ นิสิตศึกษานำความรู้ทางวิชาการและบริการไปสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตนักศึกษา ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงในสภาพที่เป็นจริงของสังคมอันจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม มีจิตสำนึกที่ถูกต้องดีงาม และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีต่อสังคม
6. เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความร่วมมือ สามัคคี รับผิดชอบและเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักการวางแผน กำหนดวิธีการและขั้นตอนการทำงานร่วมกันเป็นหมู่
7. เพื่อส่งเสริมพลานามัย และพัฒนาบุคลิกภาพ
8. เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของมหาวิทยาลัย

2.3.2 รูปแบบในการบริหารกิจกรรมนักศึกษา

รูปแบบในการจัดกิจกรรมนักศึกษาอาจจะเป็นไปในรูปสโมสรนักศึกษา หรือรูปแบบสภานักศึกษา และองค์กรบริหารกิจกรรมนักศึกษา ก็ย่อมแล้วแต่ปัจจัยด้านนโยบายกำลังคน

กำลังเงิน และเครื่องอำนวยความสะดวก แต่ไม่ว่าจะจัดกิจกรรมนักศึกษาในรูปแบบใด มหาวิทยาลัยควรต้องคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้เป็นสิ่งสำคัญ (สำเนาวิ ขจรศิลป์, 2545: 29-31)

1. กิจกรรมนักศึกษาเป็นกิจกรรมของนักศึกษาปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของนักศึกษาและดำเนินการโดยนักศึกษา
2. กิจกรรมนักศึกษาต้องเป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ชัดเจน โดยอาศัยคณาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักศึกษาเป็นตัวประสาน
3. อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักศึกษาที่ดีเท่านั้น จึงจะช่วยให้เกิดกิจกรรมนักศึกษาที่ดีได้
4. นักศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาตามสมัครใจและในเวลาว่างของตนเอง
5. การเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษามี 2 ระดับ คือ
 - 5.1 ผู้ทำกิจกรรม (Active Participation)
 - 5.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม (Passive Participation)
 ผู้ทำกิจกรรมเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดกิจกรรม ส่วนผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำให้กิจกรรมนั้นมีความหมายอย่างแท้จริง
6. กิจกรรมนักศึกษาต้องมีความหลากหลายเพื่อสนองตอบความสนใจของนักศึกษาให้มากที่สุด
7. กิจกรรมนักศึกษาเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เงิน ที่จะต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและถูกต้อง
8. กิจกรรมนักศึกษาเป็นงานที่ใช้เวลาค่อนข้างมากของผู้ทำกิจกรรมและอาจารย์ที่ปรึกษา
9. กิจกรรมนักศึกษาอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้หากไม่ระมัดระวัง
10. กิจกรรมนักศึกษาต้องเกิดขึ้นและดำเนินไป เพื่อส่งเสริมความเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์

ดังนั้นกิจกรรมนักศึกษาจึงต้องไม่รบกวนหรือเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาบัณฑิตด้านวิชาการ งานกิจกรรมนักศึกษาจึงถือเป็นงานหลักงานหนึ่งของการพัฒนานักศึกษาซึ่งจะขาดเสียมิได้ มหาวิทยาลัยที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตอย่างมีประสิทธิภาพจะได้บัณฑิตที่มีความสมบูรณ์โดยมีคุณสมบัติของความเป็นมืออาชีพในสาขาวิชาชีพที่เรียนมา มีทักษะในการบริหารจัดการ เป็นผู้นำและผู้ตามได้ดี มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตสมบูรณ์ มีความสามารถ

ในการสื่อความหมายได้ดี มีค่านิยมและทัศนคติที่เหมาะสม จึงถือได้ว่าหัวใจของกิจกรรม นักศึกษาที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาคนนั่นเอง

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2538: 70) ได้กล่าวไว้ในการจัดกิจกรรมนิสิต สถาบันอุดมศึกษาจะต้องยึดหลักดังนี้

1. การจัดกิจกรรมควรเป็นไปเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนิสิตทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาตลอดจนส่งเสริมค่านิยมที่ดีของนิสิต
2. นิสิตควรได้รับการแนะนำในการเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับความถนัดของตน
3. เวลาที่จัดกิจกรรมควรใช้นอกเวลาเรียน
4. โครงการกิจกรรมทุกโครงการต้องมีการสร้างเสริม โดยอาศัยพื้นฐานจากความต้องการของนิสิต และสถาบันเป็นหลัก
5. กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นควรจะได้ความเห็นชอบร่วมกัน ระหว่างนิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษา การดำเนินกิจกรรมใดๆ ต้องไม่ขัดกับระเบียบข้อบังคับของสถาบันและกฎหมายบ้านเมือง

นอกจากนี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 25) ให้ความสำคัญกับการมีกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเพื่อนอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน (Peer Group) ของผู้เรียนวัยนี้เป็นกลุ่มของวัยรุ่นทั่วไปที่ต้องการจะอยู่ในกลุ่มอย่างมีความสุข เพราะกลุ่มเพื่อนให้ความมั่นใจและยอมรับในพฤติกรรมต่าง ๆ ของเขา ทำให้มีความสุขสบายใจ มีความสุขและกลุ่มเพื่อนนี้ยังมีอิทธิพล ทำให้นิสิตนักศึกษาที่มีความเชื่อในพฤติกรรมไปตามลักษณะของกลุ่มที่เขายึดอยู่ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีดังนี้คือ

1. เป็นกลุ่มที่ประสานชีวิตจากสังคมในบ้านไปสู่สังคมมหาวิทยาลัย ทำให้นิสิต นักศึกษารู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จในด้านใดด้านหนึ่ง
2. เป็นกลุ่มที่สนับสนุนและเป็นเครื่องมือให้บรรลุเป้าหมายของพุทธิปัญญาของการศึกษาในมหาวิทยาลัย
3. เป็นกลุ่มสนับสนุนสนองอารมณ์จิตใจ และความต้องการของนิสิต ซึ่งอาจไม่ตรงกับอาจารย์ ห้องเรียน และมหาวิทยาลัย
4. เป็นกลุ่มที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเรียนรู้ และเข้าใจชีวิตการอยู่ร่วมกัน การสมาคม และการทำงานกับคนที่ภูมิหลังแตกต่างกันได้ดี

5. กลุ่มเพื่อนอาจช่วยยุงให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ กระตุ้นให้เกิดความคิดหรือประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กำลังใจในการเปลี่ยนแปลงของนิสัย หรือในทางกลับกันกลุ่มเพื่อนก็อาจช่วยกันบำรุงรักษาสภาพที่คงเดิมไว้ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอะไรก็ได้

6. นักศึกษาที่เรียนไม่ค่อยดี มีความผิดหวังกลุ่มเพื่อนจะช่วยให้เขาเลือกทางออกทางอื่น หรือช่วยให้เขามีภาพพจน์ในทางบวก โดยที่สนับสนุนให้ความสนใจต่อสิ่งอื่นที่ไม่ใช่การศึกษา

7. องค์การบริหารนิสิตนักศึกษาจะมีหน้าที่เป็นพรรคพวกของนิสิตนักศึกษาแต่ละคน ในขณะเดียวกัน Dacey และ Travers (2000: 315) ให้ความสำคัญในการพัฒนานักศึกษาในกลุ่มเพื่อนเป็นพิเศษ เนื่องจากวัยนี้ต้องการอิสระจากครอบครัว อิทธิพลของการคบเพื่อนการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนและการเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน มีผลต่อการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปได้ทั้งในทางบวกและทางลบ จากข้อสังเกตดังกล่าวแสดงให้เห็นอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นผลมาจากการรวมตัวของนิสิต มีการแพร่อิทธิพลจากแต่ละคนไปสู่กลุ่ม และมีอิทธิพลจากกลุ่มไปสู่บุคคล ถ้าหากคณาจารย์สนใจเรื่องกลุ่มนิสิตนักศึกษาก็สามารถจะปรับปรุงพฤติกรรมของนิสิตในกลุ่มคนใดคนหนึ่ง ที่จะมีอิทธิพลต่อกลุ่มของเขาให้เลือกทางเดินในการศึกษาที่ถูกต้องมากกว่าจะปล่อยให้กลุ่มเพื่อนชักจูงไปในทางที่ไม่เหมาะสม

ธิดารัตน์ บุญนุช (2543) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมนักศึกษาไว้สรุปได้ดังนี้

1. ด้านวิชาการและสติปัญญา กิจกรรมนิสิตนักศึกษาเป็นส่วนเสริมและสนับสนุนการเรียนในชั้นในขณะเดียวกันถ้ามีการจัดกิจกรรมวิชาการในชั้นเรียนดี ก็จะสามารถนำความรู้จากชั้นเรียนมาประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมนอกชั้นเรียนได้

2. ด้านสังคม กิจกรรมนิสิตนักศึกษาจะช่วยสอนและฝึกทักษะพิเศษในการติดต่อประสานสัมพันธ์ในสังคมให้แก่นิสิตนักศึกษา สามารถเข้าใจความเกี่ยวพันเชื่อมโยงของสรรพสิ่งทั้งปวงระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมช่วยให้นิสิตนักศึกษารู้จักการปรับตัวได้ดีขึ้น

3. ด้านการอยู่ร่วมกัน กิจกรรมช่วยให้นิสิตนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้จักบทบาทการเป็นสมาชิกของกลุ่ม

4. ด้านพัฒนาการในตัวนิสิตนักศึกษา กิจกรรมช่วยให้นิสิตนักศึกษาพัฒนาในด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนานุคลิกภาพตลอดจนการพัฒนาทักษะชีวิต

5. ฝึกการเป็นผู้นำและการใช้ชีวิตในระบบประชาธิปไตย กิจกรรมช่วยให้นิสิตนักศึกษามีความเป็นประชาธิปไตยเข้าใจบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามรู้จักรักษากฎระเบียบต่าง ๆ ที่ตั้งมา

6. มีความรักในสถาบันและรักการให้บริการชุมชน กิจกรรมนิสิตนักศึกษาช่วยให้นิสิตนักศึกษาekarวมใจเป็นหนึ่งเดียวในการรวมตัวระหว่างรุ่นพี่-รุ่นน้อง และศิษย์เก่าเพื่อสร้างประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม และสร้างชื่อเสียงให้แก่สถาบัน

7. ระบายพลังของนิสิตนักศึกษา กิจกรรมนิสิตนักศึกษาช่วยให้นิสิตนักศึกษาใช้เวลาว่างไปในการสร้างสรรค์ ได้รู้จักใช้พลังที่มีอยู่ในตนไปในทางที่ถูกต้อง

3. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning)

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในหลายประเทศและหลายวัฒนธรรม นักปรัชญาโบราณหลายท่านที่ประสบความสำเร็จ และมีชื่อเสียงจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น เพลโต (Plato) โซเครตีส (Socrates) อริสโตเติล (Aristotle) (Skager, 1977: 126) ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงได้รับความสนใจอย่างมากจากนักการศึกษาและนักจิตวิทยาทั่วโลกในปัจจุบัน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ กำลังให้ความสนใจในการผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ตั้งแต่ช่วง ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา และมีแนวโน้มว่าจะเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจ และให้ความสำคัญมากขึ้นในอนาคต (Hiemstra, 1994: 295)

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้รับความสนใจในวงการศึกษาผู้ใหญ่ตั้งแต่ ค.ศ. 1970 ที่จะนำแนวคิดนี้มาพัฒนาและปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ และการสอนที่แตกต่างไปจากการสอนเด็ก แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับ และมีการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่มีความหลากหลายในแนวคิดรวบยอด (Concept) ทั้งในมุมมองที่เป็นบวก (Positive) และมุมมองที่เป็นลบ (Negative) (Tough, 1971) โดยในช่วง ค.ศ. 1970 Knowles ได้ศึกษาวิจัยในมุมมองของความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่ และงานวิจัยในช่วงนั้นมีจุดเน้นไปที่การศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน หรือลาออกกลางคัน จากงานวิจัยพบว่า ภารกิจของผู้ใหญ่มีมาก พัฒนาการตามวัยในผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงตามลักษณะอายุ การมีครอบครัว และการประกอบอาชีพ มีผลกระทบต่อเวลาในการเรียนของผู้ใหญ่และมีปัจจัยอีกหลายประการที่ทำให้ผู้ใหญ่ล้มเลิกการเรียนกลางคัน ต่อมาได้มีนักการศึกษาผู้ใหญ่หลายท่านได้ศึกษาในมุมมองกลับ คือการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ และมีความสำเร็จในการประกอบอาชีพ จากงานวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ คือ ผู้ใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา มีลักษณะเฉพาะตัว และอุปนิสัย (Characteristic) ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อยู่เสมอ (Knowles, 1970; Candy, 1988; Long, 1990) จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรม จะพบว่าศาสตร์ของการเรียนรู้ในทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในช่วงต้น ค.ศ. 1970 นักการ

ศึกษานำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาผู้ใหญ่ กลุ่มอาชีพ กลุ่มสนใจ การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างช้า ๆ ต่อมา (Long, 1990) กล่าวไว้ใน *Advances in Research and Practice in Self-directed Learning* ในบทความเรื่อง "Changing Concepts of Self-directed in Learning" โดยให้ความคิดและการเพิ่มบทบาทที่ท้าทายในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยแนวคิดที่ง่ายต่อความเข้าใจใน 4 มิติดังนี้คือ

1. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนที่เป็นอิสระหรือเรียนด้วยตนเอง (Complete Independence) จากผู้สอนหรือจากสถาบัน ดังที่เราพบได้ทั่วไปในบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพโดยไม่เคยศึกษาในมหาวิทยาลัย
2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนบางส่วนมีอิสระจากผู้สอนและมีเงื่อนไขบางประการ จากการกำหนดโดยผู้เรียนเองโดยได้รับการสนับสนุนจากผู้สอนบางเวลา
3. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จากการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษานั้น ๆ ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยเทคนิคและวิธีการที่ผู้สอนและสถาบันการศึกษาที่กำหนดขึ้น
4. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่เกิดจากผู้เรียน หรือการกระตุ้นให้เกิดจากครอบครัว สถาบันการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนมีบุคลิก ลักษณะนิสัย (Personality Characteristic) ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดเน้นในการศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในมิติที่ 4 คือ มิติของการส่งเสริมนักศึกษาพยาบาลให้เกิดคุณลักษณะของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและเพิ่มขีดความสามารถในความรู้และทักษะในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อปลูกฝังให้เป็นลักษณะที่ติดตัวไปเมื่อเป็นพยาบาลวิชาชีพและในขณะเดียวกันการปลูกฝังให้นักศึกษาพยาบาลมีคุณลักษณะของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะช่วยเสริมให้การเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในหลักสูตรให้ผู้เรียนมีความสามารถใช้ทักษะการฟัง การอ่าน การคิด และนำไปสู่ปฏิบัติการพยาบาลได้ดียิ่งขึ้น

3.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ปัจจุบันแม้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้รับความสนใจในวงกว้าง แต่ยังคงขาดความชัดเจนในความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนั้นมักจะมีคำถามเสมอว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองคืออะไร (What is Self-directed Learning?) และนี่คือที่มาของการรวบรวมแนวคิดรวบยอดของความหมายที่แตกต่างในความคิดของผู้ที่นำไปใช้เพื่อทำความเข้าใจ

เฮมสตรา (Hiemstra, 2003) ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ใน *International Encyclopedia of Education* (<http://home.twcny.rr.com/hiemstra/sdlhdbk>) โดย

ตอบคำถามของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองคืออะไรว่า มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ต้องทราบเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองคือ

1. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองช่วยเพิ่มพลังการเรียนรู้แต่ละบุคคล เพิ่มความรับผิดชอบ และช่วยในการตัดสินใจของผู้เรียนเป็นอย่างมากต่อความรับผิดชอบที่มีต่อการเรียน ด้วยความอดทน ชัยัน สนใจในการเรียนรู้

2. การที่ผู้เรียนแต่ละคนสามารถชี้นำตนเองได้มีความหมายที่ดีให้ภาพเสมือนกับเป็นการบอกถึงความสามารถในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของบุคคล ซึ่งจะขยายผลนำไปสู่สถานการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน

3. การชี้นำตนเองไม่จำเป็นที่ผู้เรียนแยกตัวเองออกจากกลุ่มมาเรียนคนเดียว

4. ผู้เรียนที่ชี้นำตนเองได้ แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้รวมทั้งความรู้และทักษะในการเรียนจากสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่ง

5. การเรียนแบบชี้นำตนเองสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมและแหล่งการเรียนรู้ แนวทางการอ่าน (Self-guided reading) การสนทนาในการเรียนเป็นกลุ่ม (Participation in study group) การฝึกงานก่อนจบการศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสะท้อนความคิด

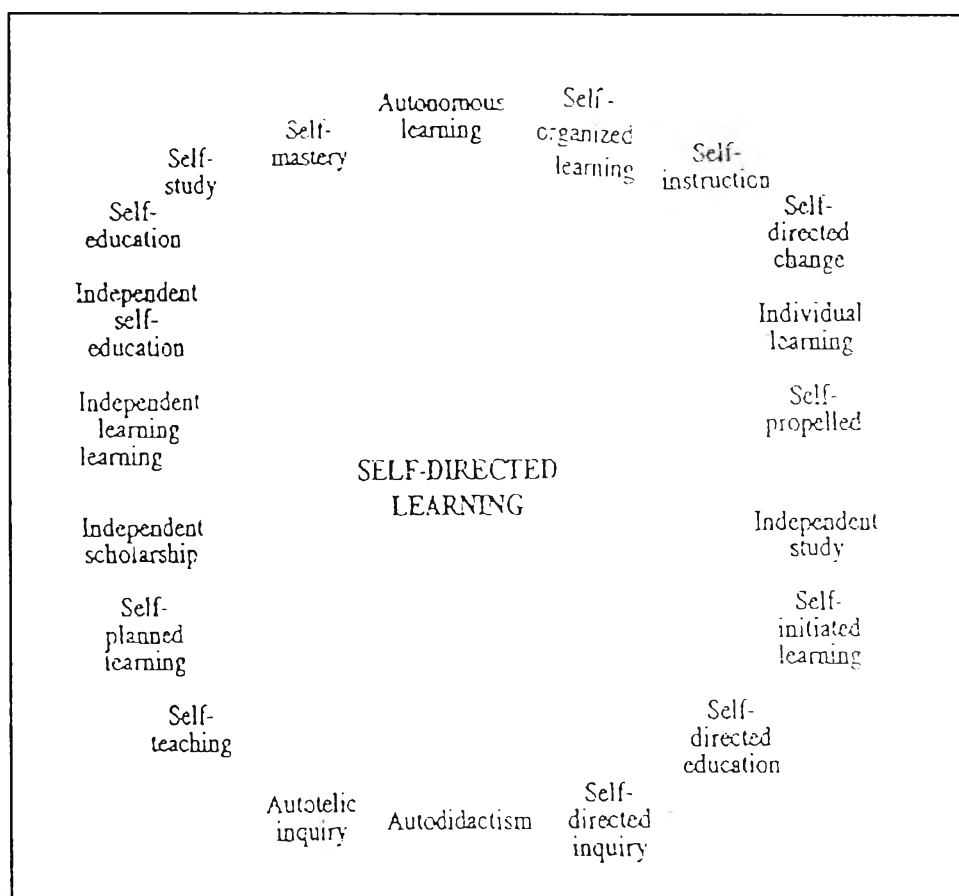
6. ประสิทธิภาพของบทบาทสำหรับผู้สอนในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ความเป็นไปได้ที่ควรปฏิบัติ เช่น การสนทนากับผู้เรียน การแนะนำแหล่งการเรียนรู้ การประเมินผลสัมฤทธิ์ และการส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

7. สถาบันการศึกษาบางแห่งพบว่า วิธีการช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยการสนับสนุนให้มีการศึกษาด้วยวิธีการส่งเสริมการคิดที่เป็นระบบเปิด (Open-learning programs) เป็นการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเลือกเรียนได้ เป็นหลักสูตรที่ไม่บังคับเรียนอย่างเป็นทางการ และจัดโปรแกรมที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ สนองความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างอิสระ

แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของเฮมสตรา (Hiemstra, 2003) สรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองช่วยเพิ่มพลังการเรียนรู้ และเพิ่มความรับผิดชอบให้แก่ผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงการถ่ายโอนความรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่ง ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเรียนคนเดียว สามารถเรียนรู้จากการอ่าน การฟัง การสนทนากับเพื่อนโดยมีอาจารย์เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ แนะนำแหล่งการเรียนรู้ และประเมินผลสัมฤทธิ์จากการเรียนรู้

เจอร์สเนอร์ (Gerstner, 1992: 73) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตรงกับภาษาอังกฤษว่า Self-directed Learning และยังมีคำอื่น ๆ ที่นักวิชาการเรียกชื่อต่างกัน โดยได้สรุปและนำเสนอไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.1 การสร้างคำ Self-directed learning

ที่มา : Gerstner , L.S. "What's in a name? The Language of self-directed Learning, 1992: 76)

เจอร์สเนอร์ (Gerstner,1992) ได้ทบทวนวรรณกรรมจากนักการศึกษาผู้ใหญ่ในการสร้างคำชี้ให้เห็นประเด็นที่อ้างอิงในการนำมาเพื่อพิจารณาของคำว่า Self-directed Learning นั้นประกอบด้วยบุคลิกลักษณะที่ปรากฏในตัวบุคคล 6 ประการคือ ตนเอง (Self) การนำตนเอง (Direction) สอนตนเอง (Teaching) ศึกษาตนเอง (Education) อิสระในตนเอง (Independence) และเรียนรู้ตนเอง (Learning) เพื่อชี้ให้เห็นว่า มีความสำคัญมากในการตรวจสอบและการกำหนดขอบเขตต่อการอนุมานความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดย เจอร์สเนอร์ (Gerstner, 1992: 76-85) ได้รวบรวมความหมายของที่มาในการอนุมานในการสร้างคำการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังนี้

ตนเอง (Self)

เชอร์ริงตัน และวริสตัน (Cherrington, 1939); (Wriston, 1940) ให้ความหมาย "ตนเอง" ว่าเป็นการรวบรวมเอาคุณค่าในตัวคนรวมทั้งความสามารถในตัวคน ซึ่งมีลักษณะของความต้องการไม่เฉพาะแต่ความต้องการในการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังสามารถนำตนเอง ในการเรียนรู้ต่อความต้องการในสิ่งที่ตนเองอยากเรียนรู้ไปตลอดชีวิต

ความต้องการในการเรียนรู้ที่เกิดจากตนเอง คือความคิดที่เป็นหลักฐานในเชิงบวก เป็นความคาดหวังในเชิงรุกของตนเอง เป็นตัวแทนในการนำตนเองสู่ การเรียนรู้ตนเอง เป็นมุมมองของแต่ละบุคคลที่มีอิสระในความคิดแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีความอิสระในความคิด ในการพูด และการกระทำ ทุก ๆ แนวคิดของการเป็นประชาธิปไตย จะเป็นความรู้สึกร่วมของการมีขอบเขตที่กว้างไกล ในมุมมองของความอิสระในคุณค่าของคน การวิพากษ์วิจารณ์ของบุคคล ความคิดและการแสดงออกการมีประชาธิปไตยจะเข้าถึงการศึกษาค้นคว้า การกำหนดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งบุคคลมีแนวโน้มในการแสดงออกมากที่สุด ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ และแสดงออกน้อยที่สุดในบรรยากาศที่มีเงื่อนไขข้อผูกมัดหรือการห้ามปราม

มีคำถามว่าทำไมการนำตนเองควรให้ความสำคัญในคุณค่ากว่าผู้อื่นนำ ไม่เป็นการง่ายเลยที่จะตอบว่า การนำตนเองดีและการที่คนอื่นนำไม่ดี หรือการนำตนเองเป็นตัวแทนของ ความอิสระในขณะที่คนอื่นนำเป็นการจำกัดอิสระ นอกจากนี้ความไม่แน่นอนของคนเป็นการอธิบายไม่ ง่ายเลยในโลกของความเป็นจริง ปัญหาไม่ได้เกิดแค่ตนเองและบุคคลอื่นเท่านั้น แต่ค่อนข้างมี ความหมายถึงแนวโน้มของความเป็นไปได้ในการแสดงออกของมนุษย์ในทุกรูปแบบ ในขณะที่การ นำของบุคคลอื่นบ่อยครั้งเป็นความจำเป็นและความปรารถนาของบุคคล แต่ละขั้นตอนของประสบ การณ์ของชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเชื่อว่าการเลือกและการตัดสินใจด้วยตนเอง จะช่วยให้คนได้รับผล สำเร็จในชีวิตและเพิ่มระดับความสมบูรณ์ของความเป็นมนุษย์ ความคิดนี้ก้าวหน้าสะท้อนให้เห็น ถึงการเกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของบุคคลในความเป็นมนุษย์ การนำด้วยคนอื่น (พ่อ แม่ หรือ ครู) จึงยังมีความจำเป็นในบางครั้งเมื่อบุคคลยังไม่สมบูรณ์เป็นผู้ใหญ่

ดังนั้นการแนะนำเกี่ยวกับความสามารถในการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์จึงมีความ สำคัญจำเป็นของคนในการเรียนรู้ชีวิตและเรียนรู้สังคมมาสโลว์ (Maslow, 1971 อ้างถึงใน Gerstner, 1992: 78) หากเราปรารถนาที่จะมีความก้าวหน้า จำเป็นต้องกระทำหรือปฏิบัติด้วย ตนเอง เพราะเป็นไปได้ที่ทุกคนจะทราบว่ามีมนุษย์แต่ละคนมีสมรรถนะอย่างน้อยแค่ไหน ซึ่งเป็น ความสำคัญและจำเป็นที่ตนเองจะต้องศึกษาอีกมาก

การนำตนเอง (Self direction)

เจลปี (Gelpi, 1979) ให้ความหมายการนำตนเองว่าเป็นการเชื่อมโยงคำว่าชี้แนะ หรือนำทางไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลจะต้องแสวงหาไปข้างหน้า

วัตสัน และแทรป (Watson and Trap, 1983) ; โรเจอร์ (Roger,1983) ให้ความหมายว่าการนำตนเองคือ ทางเลือกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนต้องสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้

เดซี และ ไรท์ (Deci and Ryan,1985) ให้ความหมายว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเชื่อ และความเชื่อ ก็เป็นตัวบ่งบอกพฤติกรรมได้เช่นเดียวกัน ฉะนั้นเป้าหมายสำคัญของวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือตัวอย่างในการควบคุมขั้นตอนการเรียนรู้โดยการค้นหาผลลัพธ์ก่อน อาจไม่เป็นการเพียงพอที่จะกล่าวว่า บุคคลสามารถควบคุมการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ทั้งหมด ยังจำเป็นต้องมีปัจจัยอื่น ๆ ที่บุคคลเลือกเจาะจงในสิ่งที่ตนอยากรู้

โนวเลส (Knowles, 1975) ที่ให้เห็นว่าโดยทั่วไปบุคคลย่อมต้องการความมีอิสระ อิสระในความคิด อิสระในการเรียนรู้ การควบคุมไม่ก่อให้เกิดความอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง การถูกควบคุมนั้นเสมือนกำแพงที่ปิดกั้นอิสระของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ฉะนั้นความมีอิสระที่พอดีด้วยการร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำตนเอง วิธีการหนึ่งคือให้บุคคลมีอิสระในการคิด เลือกที่จะตัดสินใจในบริบทที่ตนชื่นชอบในวิธีการเรียนรู้ที่ตนถนัด

การสอนตนเอง (Self teaching)

ฮูล (Houle, 1980); เมนเจอร์ (Menger, 1981) ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในความหมายของการสอนตนเองว่า ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นวิธีการสอนตนเองอย่างหนึ่ง คือ เป็นครูของตนเอง เป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้กับตนเอง และเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ทั้งหมดด้วยตนเอง การสอนยังเชื่อมโยงไปถึงการใช้เครื่องมือ มีความรู้และทักษะในการจัดการ และการดำเนินกิจกรรมที่จำเป็นในการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกด้วย

คิวด์ (Kidd, 1973) ให้ความหมายของการสอนในที่นี้ เป็นลักษณะการเรียนการสอนตนเอง ลำดับของกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนสามารถเป็นผู้แสดง หรือมีการกระทำทั้งในบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน เพราะเมื่อผู้เรียนตัดสินใจที่จะเรียน ผู้เรียนเริ่มมีการวางแผน ออกแบบ และประเมินการเรียนและผลลัพธ์ที่ได้จากการเรียนรู้

ดีนีส และเทรมลีย์ (Denis and Trembley, 1985) ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในลักษณะของการสอนตนเองว่า ผู้ใหญ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องในการเป็นบุคคลที่ค้นหาและแสวงหาความรู้เช่นเดียวกับการทำหน้าที่ของครู การค้นหาสิ่งๆ ที่ช่วยให้ตนเองเรียนรู้ในการแก้ปัญหา เป็นการค้นพบเสมือนกับการเรียนรู้บนเส้นทางที่ไม่หยุดนิ่ง

การศึกษาตนเอง (Self education)

ปีเตอร์ (Peter, 1966) กูด (Good, 1973) ดาร์เคนวอลด์และเมอร์รีเอม (Darkenwald and Merriam, 1980) ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในมุมมองของการศึกษา 2 ความหมายคือ

ความหมายแรก เป็นเรื่องของการศึกษาที่สนับสนุนให้บุคคลสามารถอ่านออกเขียนได้ รวมถึงการศึกษาให้การศึกษาแก่บุคคล กระบวนการสอน และการเพิ่มความรู้ทางศาสตร์ในทางวิชาการที่ขยายตัวหลากหลายสาขา

ความหมายที่สอง เป็นการสร้างสรรค์สังคม และเป็นการกำหนดโครงสร้างการจัดการเพื่อส่งเสริมคุณค่าแห่งความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และทักษะ ดังนั้นการจัดการศึกษาภายใต้เจตนารมณ์ของการจัดการศาสตร์แห่งความรู้แต่ละประเภท ซึ่งพิจารณาจากประโยชน์และคุณค่าที่ต้องใช้ในสังคม จึงมีความจำเป็นที่บุคคลจะต้องเรียนรู้อีกหลายสิ่งหลายอย่างจากภายนอก ด้วยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จุดเน้นที่สำคัญในมุมมองของการศึกษา คือความคาดหวังในการประเมินตัวผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษา ตอบสนองต่อผู้เรียนให้มีความรู้เพียงพอหรือไม่ ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเช่นเดียวกับการคำนึงถึงขอบเขตของการประเมินผล การจัดการศึกษาที่จัดขึ้น

ในจุดนี้เองความหมายของการศึกษาด้วยการนำตนเอง หรือการนำตนเองในการศึกษา ควรทำความเข้าใจถึงความเชื่อมโยง ความชัดเจนของการได้รับความรู้ ประสบการณ์จากที่ต่างๆ ซึ่งเป็นบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่จะแนะนำผู้เรียนให้มีความตระหนัก ดังนั้นการที่บุคคลเข้าถึงการศึกษาด้วยตนเอง สามารถเลือกความรู้ที่อยู่ในที่ต่าง ๆ อย่างมากมาย เช่น หนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ คอมพิวเตอร์ สิ่งเหล่านี้ผู้เรียนอาจไม่ได้ตระหนัก ยิ่งไปกว่านั้นการประเมินการตัดสินใจที่นำไปสู่ความสำเร็จที่มีต่อการศึกษาในที่ต่างๆ ภายนอกยังคงมีความจำเป็นต่อผู้เรียนในการเลือกเรียนจากสื่อแต่ละชนิด เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้

อิสระในตนเอง (Independence)

ฮูลล์ (Houle, 1972) ให้ความหมายว่า ความอิสระเป็นเสรีภาพที่ผู้เรียนไม่ได้รับการควบคุมจากผู้อื่น เมื่อความอิสระเชื่อมโยงกับความคิดของการเล่าเรียน การเรียนรู้และวิชาการ จะเป็นวิถีทางของบุคคลในการที่เนะตนเองสู่การออกแบบและการควบคุมตนเองใน กิจกรรม การศึกษาความอิสระในบริบทนี้ ความมีเสรีภาพในการเรียนรู้จึงไม่มีเงื่อนไข ความขยันและความตั้งใจในการศึกษาจะมาจากตัวผู้เรียนเอง

ความหมายอีกนัยหนึ่งทั้งอิสระและการควบคุมสามารถให้ประโยชน์ในความคิดในเงื่อนไขและสถานการณ์ที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ เป็นธรรมดาทั่วไปที่เป็นไปไม่ได้ที่การเรียนรู้นั้นจะปราศจากการควบคุมหรืออิสระเสียทีเดียวในขณะที่บุคคลเรียนรู้ การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ผู้เรียนมีต่อการรับรู้ เช่นรับรู้จากการอ่าน การฟังบรรยาย สื่อวิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ หรือจากครู เพื่อน ซึ่งปฏิสัมพันธ์ที่ผู้เรียนมีต่อสิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทั้งที่อิสระและไม่อิสระ ความอิสระที่เหมาะสมจะช่วยให้คนตระหนัก และตื่นตัวต่อหน้าที่ของการเป็นผู้เรียนรู้ สำหรับการเรียนในมหาวิทยาลัย แนวคิดของความมีอิสระในการเรียน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนมีความสัมพันธ์กัน การจัดเวลา การพบปะในการทดสอบ การมอบหมายงานถือเป็นความอิสระที่ผู้สอนและผู้เรียนกำหนดร่วมกัน (Gleason, 1976)

ยังมีประเด็นมุมมองของความอิสระในความคิดที่ยังไม่เหมาะสมนัก เป็นความคิดที่อยู่ภายใต้สมมติฐานของการเรียนรู้จากการควบคุมที่เป็นทางลบ เช่น อิทธิพลของการควบคุม ไม่ได้ทำให้เกิดความคาดหวังของการเรียนรู้ หรืออีกประการหนึ่งความคาดหวังของการเรียนรู้ในความอิสระที่ไร้ขอบเขตไม่ได้ช่วยให้บุคคลกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และการที่บุคคลแยกตัวออกจาก การปฏิสัมพันธ์โดยอิสระไม่ช่วยให้คนมีการพัฒนาการเรียนรู้

สิ่งเหล่านี้ควรได้รับการพิจารณาในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้เข้าใจถึงขอบเขตของความมีอิสระที่อยู่ในระดับพอเหมาะพอควร

การเรียนรู้ตนเอง (Self - Learning)

การเรียนรู้ตนเองในความหมายนี้ เป็นการเรียนรู้ของมนุษย์ เป็นกระบวนการที่ไม่สิ้นสุด แม้จะเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปว่า การเรียนรู้ของมนุษย์แต่ละคน มีความสามารถที่จะเรียนแตกต่างกัน (Coleman, 1977)

การเรียนรู้บางความหมายคาดหวังว่าเมื่อมนุษย์เกิดการเรียนรู้จะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงมีความจำเป็นต่อการวัดการเรียนรู้ที่เป็นพฤติกรรมจาก ภายนอก ในขณะที่เดียวกันการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนก็มีความสำคัญไม่น้อยที่ไม่ได้รับการพิจารณา

วัดและประเมินการเรียนรู้ภายในตัวผู้เรียน ที่สำคัญในมุมมองนี้ การเรียนรู้เป็นเรื่องของตัวบุคคล ไม่มีใครเรียนแทนกันได้ บุคคลสามารถเรียนรู้ได้เท่ากันในเวลาที่ไม่เท่ากัน และเรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน ในการเวลาที่เท่ากัน การเรียนรู้ไม่มีขอบเขต ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ซึ่งถูกนำมาใช้ทั้งในลักษณะของกระบวนการ(Process) และผลลัพธ์ (Result) เมื่อการเรียนรู้ถูกนำมาใช้เป็นกระบวนการการเรียนรู้ก็จะได้รับการวัดออกมาเป็นมาตราส่วนในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับ หากการเรียนรู้ถูกนำมาใช้เป็นผลลัพธ์ การเรียนรู้ก็เป็นผลผลิตของความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในกิจกรรมนั้น ๆ (Clayton, 1965; Brookfield, 1986)

โดยสรุปความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความหมายมากมายในหลายมุมมอง มุมมองของความหมายที่เป็นไปได้ของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในที่นี้ รวมไปถึงความมีสติหรือความมีจิตสำนึก ต่อการตระหนักถึงการเรียนรู้ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตัวผู้เรียนด้วย (Mezirow, 1981; Brookfield, 1986) นอกจากนี้ความหมายในการดำเนินการต่อคุณค่าของคน ความอิสระต่อการเลือกยกระดับทักษะการเรียนรู้ และกระบวนการภายในของการพัฒนามนุษย์อย่างต่อเนื่อง จะส่งผลต่อการถ้อยแถลงการเรียนรู้ภายในของบุคคลนำไปสู่ปรากฏการณ์ภายนอกที่แสดงออกมาให้เห็นถึงการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตนเอง (Knowles, 1975; Tough, 1979; Skager, 1978; Brookfield, 1986)

การทบทวนความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงมีข้อคิดใน 2 คำถามคือ อะไรคือความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเราจะไปถึงเป้าหมายได้อย่างไร ความหมายนี้ถูกนำมาใช้บ่อย และถูกนำมาใช้หลายวิธี ดังนั้นบริบทในความหมายนี้ จะทำให้มีความยุ่งยากวุ่นวาย สับสน และมีความโต้แย้งกันในวงการศึกษามากมาย ด้วยเหตุผลของการอธิบายในมุมมองต่าง ๆ ที่ผ่านมา ส่วนความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่นำไปสู่การปฏิบัติ หรือจัดให้มีโดยทั่วไป และยังมีความหมายคลุมเครือกำกวมในการยอมรับความซับซ้อน และความหลากหลายความคิด และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความคิดรวบยอดนี้กลายเป็นความจำเป็น ซึ่งจะต้องเปิดประเด็นแนวโน้มของความคิด (Cheren, 1983) ให้ข้อเสนอแนะว่า เราใช้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง บอกเป็นนัยว่าผู้เรียนควบคุม กำกับ ที่ตนเองอย่างต่อเนื่อง บนความแตกต่างของสถานการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามการรักษาไว้ซึ่งรากฐานในการแนะนำควบคุมตนเองในบริบทนี้ยังไม่เพียงพอที่จะเป็นมุมมองของแนวคิดที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ การพิจารณาความหมายของผู้เรียนในการชี้นำตนเอง จุดเน้นในบริบทของการนำตนเองไปสู่การเรียนรู้อย่างกว้างขวางไม่มีที่สิ้นสุด

ผู้เรียนที่ชี้นำตนเอง จะเรียนด้วยการนำตนเองในหลายลักษณะ (Gerstner, 1992: 87-88) กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนไว้ดังนี้

ประการแรก ตัวผู้เรียน ลักษณะของตัวผู้เรียนถือเป็นเหตุผลสำคัญในการศึกษาผู้ใหญ่ เพราะการชี้นำตนเองเป็นความคิดที่ไม่มีรูปแบบแน่นอน มองไม่เห็นการเชื่อมต่อกันในตัวผู้เรียน มีหลายความคิดและมุมมองที่ไขว่กันอยู่ในตัวผู้เรียน และยิ่งไปกว่านั้น การที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มีตัวแปรในความหมายของความพร้อม (Readiness) ศักยภาพในการเรียนรู้แต่ละบุคคลตลอดจนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง หรือมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองของผู้เรียนด้วย

ประการที่สอง ชี้ให้เห็นว่ามาตรฐานของการเรียนรู้ และทางเลือกที่เป็นประโยชน์ของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ในการเลือกวิธีการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนจะเข้าถึงวิธีการหาความรู้ด้วยตนเอง จัดการตนเอง หรือเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ให้กับตนเอง

ประการที่สาม เป็นการช่วยให้ผู้เรียนที่เรียนด้วยการนำตนเอง ต้องการเข้าถึงจุดสำคัญ ๆ เพราะว่าการเริ่มต้นในการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการไม่มีข้อจำกัดในการถูกควบคุม มีจุดเน้นที่สำคัญในการเลือกที่จะเรียนรู้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามผู้เรียนควรควบคุมเนื้อหาและวิธีการในการเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีความเฉพาะเจาะจงด้วย

ความหมายของผู้เรียนโดยนัยของการชี้นำตนเอง ไม่อาจสรุปความหมายของการที่ผู้เรียนเป็นผู้ชี้นำตนเองว่าจะมีความสมบูรณ์พร้อมในการศึกษาหาความรู้ และสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ทั้งหมด จึงมีความจำเป็นต้องค้นหาบางสิ่งบางอย่างในตัวผู้เรียนที่เราสามารถเพิ่มศักยภาพ เพิ่มความเร็วในทักษะการเรียนรู้แต่ละวิธี เพราะแนวคิดรวบยอดในความหมายของผู้เรียนที่ชี้นำตนเองมีความหมายมากมายเหลือคณานับ รวมไปถึงวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่มีต่อตัวผู้เรียนในการเลือกที่จะเรียนรู้ในการเข้าถึงสถานการณ์ที่หลากหลายตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียนด้วย

โดยนัยของความหมาย ตนเอง การนำตนเอง การสอนตนเอง การศึกษาตนเอง อิสระในตนเอง และการเรียนรู้ตนเอง ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่มาของคำว่า "การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง" ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของบุคคลไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนตายตัวแน่นอน ขึ้นอยู่กับความพร้อมที่จะเรียนรู้ หากบุคคลมีความพร้อมในการนำตนเอง บุคคลสามารถจะเรียนรู้วิธีใดก็ได้ที่ตนถนัด ฉะนั้นความพร้อมในการนำตนเองจะช่วยให้บุคคลแสวงหาความรู้ในวิธีการเรียนรู้ที่ "ตนเองถนัด" แล้วเลือกวิธีการนั้น ๆ มาเป็นแบบของ "ตนเอง" ในการศึกษาหาความรู้ การแก้ปัญหา การดำเนินชีวิตในสังคมและการทำงาน

โดยสรุป จากที่มาของการสร้างคำ Self-directed Learning สร้างความเข้าใจให้ผู้นำหลักทฤษฎี การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้เข้าใจในการนำไปใช้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมี

หลายความหมายในตัวเอง การศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงมีมิติของการศึกษาหลายมุมมอง และได้มีนักวิชาการ นำทฤษฎีนี้มาใช้ในหลายสาขาอาชีพ เนื่องจากได้รับการพิสูจน์จากการวิจัยที่ผ่านมาว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อให้ผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ของตน (Learning Needs) ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ได้ว่าตนต้องการเรียนรู้อะไร (Learning goals) การรู้จักเสาะแสวงหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ รู้ว่าจะต้องไปศึกษาข้อมูลได้จากใคร อะไร ที่ไหนโดยใช้สื่ออะไรช่วย (Learning resources) ผู้เรียนรู้ว่าจะเรียนรู้กลยุทธ์วิธีการเรียนรู้แบบใดที่ตนถนัดและสามารถสนองต่อความต้องการได้ (Learning strategies) และสามารถประเมินผลตนเองได้ว่าผลลัพธ์ของการเรียนรู้นั้นคืออะไร (Learning evaluation) ถ้าหากยึดวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นตัวตั้งจะหมายถึง การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ หรือถูกกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบควบคุมปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง โดยผ่านกระบวนการเรียนที่เป็นระบบในบรรยากาศอิสระในตนเอง โดยจะได้รับหรือไม่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ได้ ซึ่งด้วยลักษณะของผู้เรียนที่นำตนเอง และด้วยวิธีการเรียนเช่นนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการเรียนรู้ และแสวงหาความรู้อันจะส่งผลให้สามารถนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำหรับความหมายของ Self-directed Learning เมื่อนำมาใช้เป็นคำในภาษาไทยจากการสัมภาษณ์ รศ. ดร. วีกา ตันชวูทโธ อาจารย์สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ รศ.ดร. สมคิด อิศระวัฒน์ อาจารย์คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สรุปได้ว่า ในช่วงแรกของการนำวิธีการเรียนแบบ Self-directed Learning มาใช้เป็นคำในภาษาไทย นักการศึกษาใช้คำว่า "การเรียนรู้ด้วยตนเอง" ในช่วงแรก ๆ ต่อมาวิธีการเรียนรู้เช่นนี้ได้ขยายวงกว้างขึ้น ทั้งในวงการศึกษาผู้ใหญ่และในวงการศึกษาทั่วไป พบว่ามีความเข้าใจที่สับสนของความหมาย "การเรียนรู้ด้วยตนเอง" เป็น " การเรียนรู้ตนเอง " บ้าง (Self - learning) หรือเป็น " การเรียนด้วยตนเอง " บ้าง (Self-learner) ซึ่งทั้งสองคำเป็นเพียงส่วนหนึ่งของ "การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง"และเนื่องจากการเรียนการสอนในบุคคลวัยผู้ใหญ่ใช้วิธีการ ชี้นำซึ่งนานมากกว่าการสอนโดยตรง เนื่องจากผู้ใหญ่มีประสบการณ์มาก และการชี้นำในเรื่องที่ยังสงสัยไม่เข้าใจและต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมจะช่วยให้ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น ต่อมาจึงมีนักการศึกษาผู้ใหญ่ใช้คำว่า "การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง" หรือ "การเรียนรู้แบบนำตนเอง"และ "การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง" โดยสรุปคำว่า "การเรียนรู้ด้วยตนเอง" "การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง" "การเรียนรู้แบบนำตนเอง" และ "การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง" สำหรับคำในภาษาไทยมีความ

หมายเดียวกัน และสำหรับในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้มีความชัดเจนลดการสับสน ผู้วิจัยใช้คำหลักในการวิจัยครั้งนี้ว่า "การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง"

นักการศึกษาในต่างประเทศได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) ได้แก่

โนวเลส (Knowles, 1975:18) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นกระบวนการที่บุคคลมีความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนโดยจะได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ตาม

สเคจเจอร์ (Skager, 1978: 13-14) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ และประสบการณ์การเรียนรู้ สะดวกในการวางแผนการปฏิบัติ และการประเมินผลของกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในลักษณะที่เป็นเฉพาะบุคคลและในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ที่ร่วมมือกัน

ทัฟ (Tough, 1979: 114) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองคือ การเรียนรู้สำหรับบุคคลที่มีความตั้งใจ จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งผูกพันมุ่งมั่นกับการเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างต่อเนื่อง และวางแผนการเรียนของตนเอง

กริฟฟิน (Griffin, 1987: 153) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นการเฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมีเป้าหมายไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเอง และความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติ และการประเมินผลการเรียน การจัดการเรียนรู้เป็นเฉพาะบุคคลและการพัฒนาการเรียนรู้

จากความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม หรือถูกกระตุ้นให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบควบคุมการเรียนรู้ และปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ผู้เรียนวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ที่แท้จริงของตน กำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์ที่จะพัฒนาความรู้ทักษะ วางแผนการเรียนรู้ โดยเลือกออกแบบยุทธวิธีการเรียนที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การกำหนดสื่อการเรียน แหล่งความรู้และบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวิธีการและเกณฑ์การประเมินผลในบริบทของความแตกต่างระหว่างบุคคล ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ โดยจะดำเนินการด้วยตนเอง หรือร่วมมือกับผู้อื่นก็ได้

3.2 แนวคิดที่มาของการศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แนวความคิดเกี่ยวกับความพร้อม (Readiness)

กู๊ด (Good,1973:472) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความพร้อม (Readiness) ไว้ว่าเป็นความสามารถ ตกลงใจ ความปรารถนา และความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ความพร้อมเกิดจากลักษณะทางวุฒิภาวะ ประสบการณ์ และอารมณ์ ความพร้อมจึงเป็นการพัฒนาคนให้มีความสามารถที่จะทำกิจกรรมนั้นๆ

การวัดความพร้อม

ดอว์นิงและเทคเครี่ (Downing and Thackrey, 1971 อ้างถึงใน Bracken, 2000: 14 -16) ได้แบ่งปัจจัยที่ประกอบกันเป็นความพร้อมของบุคคลออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical Factors) ได้แก่ สภาพที่บุคคลบรรลุวุฒิภาวะทางร่างกาย เป็นต้น
2. องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Intellectual Factors) ได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ ความสามารถในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล เป็นต้น
3. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) ได้แก่ ประสบการณ์ด้านสังคม เป็นต้น
4. องค์ประกอบด้านอารมณ์ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ (Emotional, Motivational, and Personality Factors) ได้แก่ การแสดงออกถึงความรู้สึกของบุคคล ลักษณะนิสัย การปรับตัวและความสามารถในการควบคุมอารมณ์ เป็นต้น

จากแนวคิดของ Downing and Thackrey (1971) จะเห็นว่าการวัดความพร้อมต้องวัดทุกองค์ประกอบพร้อมกันไป เพราะองค์ประกอบแต่ละข้อมีความสัมพันธ์กันจึงสามารถที่จะบอกความพร้อมได้

แนวคิดที่มาของการศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองการริสัน (Garrison, 1997: 18-21) ได้เสนอแนวคิดขอบเขตของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อนำไปสู่รูปแบบความเข้าใจที่ครอบคลุมในวงกว้างโดยรูปแบบที่นำเสนอนี้เป็นบูรณาการการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3 มิติ (Dimensions) คือ การจัดการตนเอง (Self-management) การเตือนตนเอง (Self-monitoring) หรือการตอบสนองต่อความรู้ความเข้าใจในพุทธิปัญญา (Cognitive Responsibility) และการได้รับแรงกระตุ้น (External Motivation) จากภายนอกโดย กิจกรรม (Entering and Task) ต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน

การริสัน (Garrison, 1997) ได้นำเสนอประเด็นแนวคิดเอกลักษณ์ของความหมายการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองสู่การปฏิบัติในการเรียนรู้ของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ จากความเข้าใจที่สับสน (Confusion) และความไม่เข้าใจ (Misunderstanding) ที่ Brockett และ Hiemstra (1994) ได้กล่าวไว้ นั้นมาพิจารณาสำหรับหัวข้อของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่นำมาอภิปรายที่นำเสนอครั้งนี้เป็นการจัดการภายนอกของกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนฝึกหัดและใช้ความพยายามอย่างหนักในการเข้าถึงสมรรถนะในการเรียนด้วยตนเอง

ความสำคัญของการสร้างความรู้ของการศึกษาผู้ใหญ่ คือความตั้งใจที่จะนำตนเองไปสู่กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีมิติของความรู้ความเข้าใจและการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจที่ครอบคลุมในมุมมองของการนำเสนอในรูปแบบนี้จึงเป็นการบูรณาการ การจัดการจากภายนอก (External Management) การเตือนตนเองจากภายในตัวผู้เรียนหรือความรับผิดชอบต่อความรู้ความเข้าใจของตนเอง (Internal Monitoring) และการได้รับการกระตุ้นจากกิจกรรม (Motivation) ประเด็นปัญหาเหล่านี้เป็นบริบทในการศึกษา Garrison เสนอแนวคิดว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในมุมมองของการสร้างสรรค์ความรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Constructivist) นัยของความหมายนี้ ความรู้เป็นทั้งการสร้างจากตัวบุคคล และจากสังคมภายนอกความสมดุลย์ในการบูรณาการความร่วมมือในกระบวนการเรียนรู้ คุณค่าของผลลัพธ์ที่ได้คือ ความรู้ความเข้าใจในตัวบุคคลและสังคม

การจัดการตนเอง (Self-management) เป็นการจัดการตนเองโดยการควบคุมตนเองในการปฏิบัติภาระหน้าที่ต่องานที่หนัก หรือเรื่องที่ยาก มีจุดเน้นที่เกี่ยวกับพฤติกรรม ความตั้งใจในการเรียนรู้ต่อการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมภายนอกที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้มิติที่เกี่ยวข้องกับการตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ การเรียนรู้แหล่งสนับสนุนการเรียนรู้รวมถึง สื่อต่าง ๆ เรียนรู้วิธีใช้ การประเมินวิธีการใช้ การเจรจาต่อรองในการเข้าถึงสื่อบุคคล การประเมินการเรียนรู้ การรู้จักใช้ประโยชน์จากสื่ออย่างมีความหมายและการประเมิน การจัดการตนเองในกระบวนการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนมีพลังสนับสนุนที่มีความหมายต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การจัดการตนเองในความหมายนี้ชี้ให้เห็นว่าลักษณะของการปฏิบัติภาระหน้าที่ที่มีความเฉพาะเจาะจงจากภายนอกเพื่อการจัดการเรียนรู้ซึ่งคุ้นเคยเชื่อมโยงเป้าหมายกลยุทธ์ในการช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจในตนเอง นอกจากนี้การจัดการตนเองจะเชื่อมโยงไปถึงบริบทของเงื่อนไขในประสิทธิภาพของการตั้งเป้าหมายในการนำตนเองต่อการปฏิบัติ และการจัดการตนเองยังเพิ่มความรับผิดชอบและความตระหนักในความต้องการจำเป็นต่อการเรียนรู้ในการจัดการของผู้เรียนผู้ใหญ่อีกด้วย

การเตือนตนเอง (Self-monitoring) เป็นลักษณะของความรู้ความเข้าใจและกระบวนการในการหยั่งรู้ (Metacognition) ในความคิดเห็น เป็นกลยุทธ์กระบวนการเรียนรู้เช่นเดียวกับความสามารถในการคิด การวางแผนการคิดนำไปสู่การเรียนรู้ต่อเป้าหมายของงาน ในภาวะหน้าที่การเตือนตนเองนั้นเป็นกระบวนการซึ่งผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบในการสร้างความรู้ความเข้าใจในความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งในส่วนนี้เป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้ว่าตนเองต้องการเรียนรู้อะไร จากใคร และแหล่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ จะเข้าถึงได้อย่างไรด้วยการคิดและสะท้อนคิดรู้จักเจาะปัญหาซึ่งจะนำไปสู่การขยายความรู้ (Existing Knowledge) เป็นการบูรณาการเป้าหมายของการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตัวบุคคลเป็นศูนย์กลางของการประเมินคุณภาพของการเรียนรู้ นำไปสู่กลยุทธ์การเรียนรู้ที่รวดเร็วในกิจกรรมการเรียนรู้ในโอกาสข้างหน้า นอกจากนี้การคิดยังเป็นตัวแทนสะท้อนความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกด้วย

แรงจูงใจ (Motivation) การสร้างแรงจูงใจเป็นบทบาทที่สำคัญมากในการเริ่มต้นและธำรงไว้ซึ่งความมานะพยายามในการเรียนรู้และความสำเร็จของเป้าหมายต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้เรียน การกระตุ้นมีอิทธิพลยิ่งใหญ่ในแต่ละชนิดของกิจกรรม การคิดที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจภายใต้การเรียนรู้ของมนุษย์ การกระตุ้นสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของการเรียนรู้และการคาดการณ์ล่วงหน้าในความสำเร็จของเป้าหมายการเรียนรู้ การใช้เวลาในการเรียนรู้ เป็นข้อจำกัดระหว่างส่วนประกอบหรือโครงสร้างของการควบคุมและความเชื่อซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ปรารถนาสามารถนำไปสู่ความสำเร็จของผู้เรียน ปัจจัยที่สำคัญประกอบด้วยบุคลิกลักษณะนิสัยเฉพาะตัวของบุคคล (Personal Characteristics) ซึ่งมีอิทธิพลต่อเป้าหมายของสัมฤทธิ์ผลในการเรียน บุคลิกลักษณะนิสัยของบุคคลและสมรรถนะ สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ทักษะ ความสามารถ และการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลในการประเมินเป้าหมาย ประสิทธิภาพและความสามารถในการรับรู้เสมือนการเลือกในการเรียนรู้และเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ส่วนประกอบของลักษณะนิสัยการเรียน สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้แหล่งสนับสนุนการเรียนรู้จากสถาบัน หรือผ่านสิ่งกีดขวางหรือการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ ในระหว่างกระตุ้นให้ผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ควรพิจารณาความต้องการจำเป็นทั้งในด้านการจัดการตนเอง และการควบคุมตนเอง โดยสรุปรูปแบบในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ Garrison (1997) นำเสนอนี้สนองวัตถุประสงค์ 2 ประการ ประการแรก จัดให้มีความเข้าใจในมุมมองของวงจรของการคิดและการเรียนรู้ (Thinking Learning Cycle) ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนหยั่งรู้ความเข้าใจการกระตุ้นเตือนตนเองในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประการที่สองผู้เรียนสามารถใช้กลยุทธ์เฉพาะเจาะจงที่เหมาะสมกับตนเองในการเชื่อมโยงสัมพันธ์ความรู้

ลึกนึ้กคิดในกระบวนการขั้นตอนที่ผ่านมา การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงมีคุณค่าและมีความหมายต่อการเรียนรู้ทางการศึกษาผู้ใหญ่ เป็นกระบวนการที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เป็นการเชื่อมโยงสัมพันธ์จากการเริ่มต้นด้วยการตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ ชำรงไว้ซึ่งความตั้งใจมุ่งมั่น และความพยายามเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และความสามารถของผู้เรียนในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการสร้างโอกาส และยกระดับการหยั่งรู้ความคิดการตระหนักให้ผู้เรียนเรียนรู้เงื่อนไขและวิธีการเรียน นักการศึกษาผู้ใหญ่ให้ความสนใจ และขยายวงกว้างในการปฏิบัติการอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Garrison (1997) ซึ่งให้เห็นว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แม้ว่าจะมีอยู่แล้วในตัวผู้เรียน ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละบุคคล สามารถส่งเสริมให้มีพัฒนาการการเพิ่มขึ้นได้จากการจัดประสบการณ์จากภายนอก ด้วยการกระตุ้นให้ผู้เรียนหยั่งรู้วิธีการคิด (Metacognition) และกระบวนการต่อความคิดและตัดสินใจเลือกในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่เป้าหมายในกระบวนการและวิธีการที่เหมาะสมกับตนเอง

การริสัน (Garrison, 1997: 19-21) เสนอแนวคิดของความร่วมมือในการสร้างองค์ความรู้ในกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนว่าความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นคุณลักษณะที่ติดตัวของบุคคลมาแต่กำเนิด และจะมีความสมบูรณ์ขึ้นเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จากการอบรมเลี้ยงดู และถูกกระตุ้นหรือมีสิ่งเร้าจากภายนอกด้วยการเสริมแรงให้บุคคลมี พฤติกรรมที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล การให้แรงเสริมที่เหมาะสมช่วยให้ผู้เรียนปรับตัวและปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้ โดยบุคคลจะสามารถจัดการตนเองและได้รับการสนับสนุนจากภายนอก สามารถเตือนตนเอง และควบคุมตนเอง โดยได้รับการกระตุ้น ด้วยวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม จากความร่วมมือของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) หรือผู้สอนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกิจกรรมภายนอกโดยบริหารจัดการ การเรียนรู้จากการเลือกแหล่งสนับสนุน (Material Resources) ด้วยตนเอง

เฮมสตรา และบรอกเคท (Hiemstra and Brockett, 1994: 5-13) ให้ความหมายความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า หมายถึง คุณลักษณะที่มีในตัวบุคคลและได้รับการพัฒนาจากเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ขึ้น ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีอยู่ในตัวบุคคลทุกคนแต่มีในระดับไม่เท่ากันอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าบุคคลที่มีความพร้อมมากจะ

สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มากกว่าบุคคลที่มีความพร้อมน้อย จึงมองคุณลักษณะของ ผู้เรียนที่มีแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ที่แตกต่างกันด้วยวิธีการเรียนที่แตกต่างกัน และคำนึง ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนที่มีนิสัยในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะนำไปสู่การเรียนรู้ ที่ถาวร โดยให้เวลาและเห็นคุณค่าของการจัดการเวลา กับการเสาะแสวงหาความรู้โดยมีอิสระใน ตนเองสูง มีความเป็นตัวของตัวเองและมีความสามารถในการเลือกทรัพยากรการเรียนรู้และมอง ว่าวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นเพียงวิธีการหนึ่งในการเรียนรู้เท่านั้น บุคคลสามารถเรียนรู้ ได้หลายวิธี ตามนิสัยการเรียนรู้ที่แต่ละคนมีความถนัด ดังนั้นความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเอง (Self-directed Learning Readiness) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ ผู้สอนหรือผู้อำนวยการ ความสะดวกในการเรียนรู้จะต้องทราบระดับความพร้อมของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการวินิจฉัย การเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อการวางแผนกลยุทธ์ออกแบบการสอนหรือการจัดกิจกรรมนำไปสู่การส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning Ability) ของ ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของลักษณะของผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อม ทางการเรียนการสอน สื่อและแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้

นอกจากนี้ Long (1992: 5) กล่าวไว้ใน *Advances in research and practice in Self-directed Learning* ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองยังต้องการองค์ความรู้ในส่วนของคุณคิดที่เกิดขึ้น จากการนำตนเองของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้อีกมาก ซึ่งจากการศึกษาของ Brockett และ Hiemstra (1985: 33) ชี้ให้เห็นว่าทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ยังต้องการเครื่องมือในการวิจัยในหลายสาขา และประเด็นหนึ่งที่นำมาพิจารณาคือ จุดเน้นของความพร้อมของผู้เรียน (The Learner's readiness for self-directed in learning) จากการพัฒนาของการเรียนรู้ด้วยการ นำตนเองที่นักการศึกษาและนักวิชาการได้ศึกษาไว้

สำหรับเจอร์สเนอร์ (Gerstner, 1992: 88) ให้ความเห็นว่า ลักษณะของผู้เรียนเป็นเหตุผล สำคัญในการศึกษาผู้ใหญ่ เพราะการชี้นำตนเองเป็นความคิดที่ไม่เป็นรูปแบบแน่นอน มองไม่เห็น การเชื่อมต่อกันในตัวผู้เรียน มีหลายความคิดและมุมมองที่ไขว่กันอยู่ในตัวผู้เรียน และยิ่งไปกว่านั้น การที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มีตัวแปรในความหมายของความพร้อม (Readiness) ศักยภาพในการเรียนรู้แต่ละบุคคล ตลอดจนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง หรือมโนคติเกี่ยวกับ ผู้เรียนของตนเองด้วย นอกจากนี้ เจอร์สเนอร์ (Gerstner, อ้างถึงใน Long, 1990: 67-92) ได้ ศึกษาแนวคิดรวบยอดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากปรัชญาภายใต้ทฤษฎีก้าวหน้านิยม (Philosophical Orientations of Progressivism) มนุษยนิยม (Humanism) พฤติกรรมนิยม

(Behaviorism) และมุมมองของวิจารณ์ญาณ (The Critical Perspective) แต่ละครัชญาใน มุมมองโดยสรุปเพื่อให้เห็นถึงขอบเขต บริบท และพื้นฐานที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ เกี่ยวกับรากฐานที่มาของมโนคติของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของแนวคิดซึ่งจะบอกให้ทราบถึงความคิดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่สัมพันธ์กับตนเอง (The Self) ประสบการณ์ (Experience) การศึกษา (Education) และการเรียนรู้ (Learning) จากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมาจากรากฐานของทฤษฎีทางจิตวิทยาหลายทฤษฎีประกอบกันดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาแต่ละทฤษฎีพบว่าที่มาของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของบุคคลมีรากฐานมาจาก ทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม ซึ่งการที่บุคคลแสดงออกโดยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกภายในตัวผู้เรียนนั้น สำหรับทฤษฎีกำหนดนิยามให้ข้อสรุปว่า ลักษณะผู้เรียนที่ขึ้นนำตนเองจะจัดการกับทางเลือกด้วยความเข้าใจในตนเองในปรากฏการณ์ของความคิดที่หลากหลายของความ เป็นตัวตนของคน เข้าใจสถานการณ์และสามารถนำตนเองไปสู่เป้าหมายในชีวิต มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม สามารถควบคุมตนเอง (Self-control) มีความสามารถในการจัดการกับปัญหาในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมนั้นได้ ส่วนแนวคิดมนุษยนิยมมองว่าความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีมาแต่กำเนิด และจะพัฒนาสู่การสร้างเชื่อมั่นในตนเอง มีการแสดงออกที่เหมาะสมมากขึ้น จากการได้รับการเลี้ยงดูและการอบรมพัฒนาที่เหมาะสม การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมาจากสิ่งที่ประกอบกันหลายวิธีที่จะสร้างสมในบุคคลจนเกิดเป็นบุคลิกภาพที่เป็นธรรมชาติของแต่ละบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันและแนวคิดพฤติกรรมนิยมมองไปที่พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในรูปของลักษณะนิสัยที่ได้รับจากการฝึกและการหล่อหลอมจากสถาบันของสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และแนวคิดทฤษฎีวิจารณ์ญาณ มองที่การพัฒนาตนเองของคนบนความมีมนุษย์สัมพันธ์ การคิดใคร่ครวญการเข้าใจตนเองและการเข้าใจผู้อื่น ลดภาวะตั้งเครียด หลีกเลี้ยงสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์เป็นการประยุกต์ตนเองกับความรู้ ดังนั้นการส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้ผู้เรียนมีลักษณะของผู้ที่สามารถที่นำตนเองได้ จึงต้องใช้กลยุทธ์และเทคนิควิธีการหลายวิธีผสมผสานกันตามบริบทที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Social) วัฒนธรรม (Culture) และประเพณีนิยมที่ถือปฏิบัติกันมา (Norm) ของสังคมนั้น

ในวงการศึกษายาบาลให้ความสนใจโดย Fisher, King และ Tague (2001) ได้ศึกษาวิจัยเครื่องมือวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมการเรียนรู้และบริบทของวิชาชีพยาบาล โดยพัฒนาจากเครื่องมือวัดความพร้อม (Self-directed Learning Readiness Scale) ของ Guglielmino (1978) เนื่องจาก Fisher; King และ Tague

(2001) ให้ความเห็นว่า SDLR Scale ที่ Guglielmino สร้างไว้มีจุดอ่อนบางประการที่ไม่สามารถวัดความพร้อมได้ในบุคคลทุกสาขาอาชีพ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มอาชีพนั้น ๆ โดยได้กำหนดองค์ประกอบในการวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ (Components) ประกอบด้วย 1) การจัดการตนเอง (Self-management) 2) ความปรารถนาต่อการเรียนรู้ (The desire for learning) 3) การควบคุมตนเอง (The self-control) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ และเนื่องจากความพร้อมในการเรียนรู้เป็นเรื่องที่อยู่ภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเท่านั้นที่จะบอกได้ว่า ตนเองมีความพร้อมมากน้อยเพียงไร ฉะนั้นการวัดความพร้อมของผู้เรียน โดยตัวผู้เรียนเอง สะท้อนให้เห็นถึงการประเมินที่แท้จริงจากตัวผู้เรียน ผลที่ได้จากการวัดจะเป็นข้อมูลนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน

ฟิชเชอร์ คิงและเทค (Fisher, King and Tague, 2001: 516) กล่าวว่า การวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นเครื่องมือและวิธีการหนึ่งที่เป็นเทคนิคในการเพิ่มความพร้อมในการศึกษาผู้ใหญ่ และการพัฒนาเครื่องมือวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning Scale) หรือ (SDLR Scale) สำหรับพยาบาลได้รับการตอบรับจากความต้องการจำเป็นที่จะใช้เครื่องมือวัดความพร้อมที่มีความเที่ยงและความตรงในการวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาในการวินิจฉัยในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านทัศนคติ ความสามารถ และบุคลิกลักษณะนิสัยที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล ผลการวิจัยและทดลองในการใช้เครื่องมือ SDLR Scale ที่ Fisher, King and Tague (2001) พัฒนาสำหรับพยาบาลนั้น พบว่า มีความกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน (Homogeneous) และมีความตรงในเนื้อหาวิชาชีพพยาบาลในบริบทที่จะวัดความพร้อม (Degree of SDLR) มีความเหมาะสมสำหรับนักการศึกษาพยาบาลในการนำเครื่องมือไปประเมินนักศึกษาพยาบาล เพื่อวินิจฉัยความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ เพื่อให้นักศึกษาได้วางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุดในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมในการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน ยิ่งไปกว่านั้นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นนี้จะช่วยเป็นข้อมูลให้มองเห็นถึงคุณค่าของพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และพัฒนาตัวผู้เรียนด้วย

เครื่องมือที่ Fisher, King และ Tague (2001) ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

องค์ประกอบที่ 1 การจัดการตนเอง (Self-management) เป็นการวัดความสามารถของนักศึกษาพยาบาลต่อการกำกับตนเองในการบริหารจัดการเวลาในการเรียนด้วยตนเอง เชื่อมันในระบบการเรียนรู้ของตนในการค้นหาข้อมูลภายนอกที่ตนสนใจอยากรู้ โดยวางแผนบริหารเวลา

ลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงาน มีการทบทวนปัญหาก่อนการวางแผน รวมทั้งมีระบบระเบียบแบบแผน มีเหตุผลและอดทน

องค์ประกอบที่ 2 ความปรารถนาต่อการเรียนรู้ (The desire for learning) เป็นการวัดความสามารถของนักศึกษาพยาบาลต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ค้นหาความจริงก่อนการตัดสินใจ และประเมินสิ่งที่ปฏิบัติ ในการแสวงหาความรู้ได้หลากหลายในการเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ มีความสนุกกับการเรียนรู้ที่ท้าทายและเรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด มีความสุขกับการได้รับการเรียนรู้จากข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยการเปิดใจกว้างต่อการฟังความคิดใหม่ ๆ และมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการประเมินความคิดใหม่นั้น

องค์ประกอบที่ 3 การควบคุมตนเอง (The Self-control) เป็นการวัดความสามารถของนักศึกษาพยาบาลต่อการค้นหาข้อมูลสำหรับตัวเองเพื่อการค้นพบตนเอง ประเมินสมรรถนะตนเองได้ว่าจะเรียนอะไรเพิ่มเติม โดยตั้งเป้าหมายในการเรียน ควบคุมการเรียนและตัดสินใจด้วยตนเอง รับผิดชอบต่อการตัดสินใจ มีบุคลิกภาพมาตรฐานของการเป็นพยาบาลวิชาชีพและเป็นผู้ที่มีความคาดหวังสูง มีความรับผิดชอบ มีความคิดเป็นระบบ สามารถเจาะปัญหา เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและตระหนักในข้อจำกัดของตนเอง

ในการทดสอบความเที่ยงตรงภายในของเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นนี้ ทุกองค์ประกอบมีค่าความเที่ยง (Reliability) และมีความเชื่อมั่น (r) ค่ามากกว่า 0.80 (0.924, 0.857, 0.827) ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์หองค์ประกอบทั้งสามองค์ประกอบในภาพรวม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.830 ซึ่งถือได้ว่าเครื่องมือที่ Fisher King and Taque (2001) พัฒนาขึ้นมีความเชื่อถือได้ต่อการนำไปใช้วัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Self-directed Learning Readiness Scale (SDLRS) สำหรับนักศึกษาพยาบาล

3.3 แนวคิดรวบยอดและความเชื่อของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

เฮมสตรา และ บรอกคัท (Hiemstra and Brockett, 1994: 5-12) ศาสตราจารย์ทางด้านการศึกษาผู้ใหญ่แห่งมหาวิทยาลัย Tennessee ได้ศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากกว่า 25 ปี ได้รวบรวมตำนาน (Myths) ในเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยได้พยายามพัฒนาทฤษฎี วิจัย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในการเรียนระดับปริญญาตรี และสูงกว่า การศึกษาต่อเนื่องในวิชาชีพ และการปฏิบัติในการฝึกอบรม พบว่าประเด็นของคำถามที่ท้าทายสำหรับการตอบคำถามในความเข้าใจของแนวความคิดรวบยอด (Concept) ของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเองอาจไม่เป็นที่ปรารถนา หรือความรับผิดชอบของผู้เรียน บ่อยครั้งการต่อต้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนำไปสู่ความไม่เข้าใจ (Misunderstanding) ในการปฏิบัติต่อ

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง วิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงจาก Concept การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือการสนับสนุนให้มีความเข้าใจสิ่งที่ยังเข้าใจไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับมนุษยนิยม (Humanistic) และการนำตนเอง (Self-direction) เพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เนื่องจากเท่าที่ผ่านมายังมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันหลายแนว จึงทำให้เกิดความสับสนในการหาคำจำกัดความของการนำตนเองในการเรียนรู้ จากการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยในการสอน ด้วยการนำตนเอง Hiemtra, Brockett (1994) เสนอแนวคิด 10 ประการที่สามารถบ่งบอกได้ถึงความเชื่อของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสรุปได้ดังนี้

1. จากความเชื่อที่ว่า การนำตนเองเป็นเรื่องของมโนทัศน์ที่อาจเกิดขึ้นกับคนบางคนเท่านั้น (Myth : *Self-directedness is an all-or-nothing concept*) แต่จากการศึกษาพบว่าถึงแม้ว่ารูปแบบของการเรียนรู้และวิธีการที่จะเข้าไปสู่สถานการณ์แห่งการเรียนรู้ของบุคคลมีความแตกต่างกันตามแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ที่แตกต่างกัน ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนมีหลากหลาย บุคคลบางคนอาจจะเห็นว่าการเผชิญหน้ากับการเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ เป็นเรื่องที่ทำยากกว่าอีกบุคคลหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามบุคคลทุกคน มีการนำตนเองในการเรียนรู้อยู่เป็นประจำในตนเองอยู่แล้ว เพียงแต่จะมีระดับในการนำตนเองที่มากหรือน้อยแตกต่างกันไป ในแต่ละบุคคล

2. จากความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง การที่จะต้องแยกตนเองออกจากผู้อื่น (Myth : *Self-direction implies learning is isolation*) เป็นการเรียนคนเดียว รู้คนเดียว ไม่แบ่งปันความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเหมือนเป็นการแยกส่วนตลอดจนการเป็นผู้ที่ปฏิสัมพันธ์อย่างจำกัดกับบุคคลอื่นนั้น ทำให้ผู้สอนบางคนคิดว่าผู้เรียนที่มีการนำตนเองในการเรียนรู้จะต้องถูกส่งออกไปจากกลุ่มหรือการเรียนตามปกติเพราะคิดว่าบุคคลเหล่านั้นสามารถเรียนเองได้จากการอ่านหนังสือเองจากห้องสมุด เรียนที่บ้าน เรียนโดยการผ่านสื่อตามลำพัง หรือใช้โปรแกรมแบบเรียนด้วยตนเองตามลำพัง แต่ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้ที่สามารถนำตนเองในการเรียนรู้จะมีลักษณะโดดเด่นในเรื่องของความรับผิดชอบ ในเรื่องของการตัดสินใจ มีความสามารถในการวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การนำไปปฏิบัติและการประเมินผลด้วยตนเอง สิ่งเหล่านี้บุคคลที่มีความสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สามารถทำได้ทั้งที่อยู่ตามลำพัง โดยการอ่านเขียน หรือต้องอยู่ในกลุ่มที่เรียนในกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ (Group learning Activities) บุคคลสามารถตั้งคำถามและถาม-ตอบปัญหา จากการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มได้ดี

3. จากความเชื่อที่ว่า การนำตนเองเป็นเพียงเรื่องของความนิยมขึ้นชอบเพียงชั่วคราวชั่วครวของการศึกษาของผู้เรียนผู้ใหญ่เท่านั้น (Myth : *Self-direction is just another adult education fad.*) เพราะจากการที่มีผู้แสดงความเห็นว่าอาจเป็นเพียงเรื่องของความนึกคิดในจิตใจ

ของคนบางคนเท่านั้น แต่จากการศึกษาเรื่องนี้ซึ่งได้ลอนผู้ใหญ่มากกว่า 25 ปี และจากการวิจัยศึกษาค้นคว้าพบว่า ในช่วง 2 ทศวรรษ ตั้งแต่ปี 1970-1990s ในประเทศสหรัฐอเมริกาจนได้มีการขยายต่อไปทั่วโลก จากความพยายามที่จะให้ผู้เรียนผู้ใหญ่มีความสามารถมีการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ มีการศึกษาต่อเนื่อง จนในที่สุดเรื่องของการนำตนเองในการเรียนรู้ก็ไม่ได้เป็นเพียงการนิยมชั่วคราวซึ่งชั่วคราวตามยุคสมัยอย่างที่ใดเคยถูกสับประมาท หรือนักออกแบบการสอน (Instructional Design) บางคนเข้าใจผิดเพราะจากการวิจัยใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมาทำให้เชื่อได้ว่าบุคคลสามารถรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนได้ และถึงแม้ว่าในบางเวลาบุคคลจะขาดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ไปบ้าง แต่ผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) สามารถแนะนำให้กำลังใจผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นขึ้นได้ ดังนั้นการนำตนเองในการเรียนรู้หรือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของมนุษย์อันเป็นศักยภาพของมนุษย์และยังอยู่ในตัวมนุษย์ตลอดไปเพราะศักยภาพของมนุษย์นั้นไม่มีวันหมดตราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่

4. จากความเชื่อที่ว่าการสอนและกระบวนการเรียนรู้ในแบบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะไม่เกิดผลอะไรที่น่าเชื่อถือเป็นพิเศษขึ้นเลยจึงดูไม่คุ้มค่ากับเวลาที่ใช้ไป (Myth : *Self-direction is not worth the time required to make it work.*) แม้ว่าผู้สอนจำเป็นต้องช่วยเหลือในวิธีการต่าง ๆ ที่จะให้ผู้เรียนมีกิจกรรมและวิธีการดำเนินการเรียนอย่างราบรื่น (Smooth manner) ผู้สอนหรือผู้ฝึกอบรมจะต้องรวดเร็วที่จะช่วยในการวางพื้นฐานการกำหนดเวลา และกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมให้ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละกิจกรรมด้วยการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และสร้างความคาดหวังในประสิทธิภาพการเรียนรู้ ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการนำตนเอง และมีการสนองตอบรับ-ส่งกลับไปกลับมาอย่างต่อเนื่องแล้วก็ตาม แต่ในความเป็นจริงที่ได้จากการวิจัยพบว่า ผลประโยชน์ที่ได้รับจากความพยายามที่ผ่านมาเพื่อให้ได้สิ่งที่ผู้เรียนต้องการ และการอำนวยความสะดวกของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ไม่ได้เป็นเรื่องเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์เพราะมีตัวอย่างจากผลการศึกษาในเชิงบวก (Positive) เช่นผู้เรียนสามารถจดจำได้เพิ่มมากขึ้น มีความสนใจมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องยิ่งขึ้นมีความสนใจในวิชาที่เรียนมากขึ้นและมีเจตคติที่ดีต่อผู้สอนมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ของผู้เรียนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโยงความรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่งหรือนำประสบการณ์ในการเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนรายวิชาได้อย่างดี ซึ่งความรู้และประสบการณ์ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่ได้มาจากทักษะของการนำตนเองในการเรียนรู้นั่นเอง

5. จากความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นเรื่องที่จำกัดอยู่แต่เพียงเรื่องของการอ่านหรือการเขียนเท่านั้น (Myth : *Self-directed learning activities are limited primarily to reading and writing.*) แท้ที่จริงแล้วยังมีกิจกรรมการเรียนรู้อีกหลายรูปแบบ และการเรียนรู้ด้วย

การนำตนเองนั้น เชื่อมโยงกับทักษะในการพัฒนาและประสิทธิภาพในการทำงานเช่น การเรียนรู้ในการเล่นดนตรี การเรียนรู้ในการเล่นกีฬา จำเป็นต้องเรียนรู้ในการปฏิบัติควบคู่กันไป จึงจะประสบผลสำเร็จ มิฉะนั้นจะไม่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้ ฉะนั้นขั้นต้นของการอ่านและการเขียนจะเป็นการนำตนเองไปสู่การเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป เพราะจุดเน้นของการอ่าน และเขียนเพื่อทดลองเข้าถึงการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลที่สามารถใช้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนได้ ซึ่งรูปแบบต่าง ๆ ของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อาทิ การอ่าน การอภิปราย การเขียน การตั้งคำถาม การสืบสวนโดยการสัมภาษณ์ การทัศนศึกษา การเข้าร่วมสัมมนาวิชาการ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้สอน การสืบค้นจากคอมพิวเตอร์ หรือแม้กระทั่งการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อการเรียนการสอน เช่น ชุดการเรียนแบบโปรแกรม โปรแกรมการสอนสำเร็จรูป โปรแกรมช่วยสอนของคอมพิวเตอร์ หรือวัสดุช่วยสอนอื่น ๆ

6. จากความเชื่อที่ว่า การอำนวยความสะดวกเพื่อการนำตนเองเป็นสิ่งที่จัดทำได้ง่ายสำหรับครูหรือผู้สอน หรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Myth : *Facilitating Self-direction is an easy way out for teachers.*) และเป็นวิธีการที่ง่ายต่อการสอนโดยไม่ต้องเตรียม หรือผู้สอนไม่ต้องจัดกิจกรรมสำหรับผู้เรียน โดยผู้เรียนไปเรียนรู้เองจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่ตนสนใจ ผู้เรียนสามารถที่จะทำได้เองอยู่แล้ว โดยปราศจากผู้แนะนำ ผลจากความเชื่อเช่นนี้ จึงเป็นเหตุให้ผู้เรียนต้องขาดโอกาสและเสียผลประโยชน์ที่ผู้เรียนควรได้รับการชี้แนะจากผู้สอน เพราะในความเป็นจริงแล้วผู้สอนจะมีฐานะเป็นผู้อำนวยความสะดวก และมีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้อย่างดี ผู้สอนจึงมีบทบาทของ Facilitator ที่เป็นตัวแทนของความกระตือรือร้นในการนำไปสู่การเจรจา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นแหล่งวิทยากรที่เชื่อถือได้ และทำให้ผลลัพธ์ของผู้เรียนเกิดคุณค่ามากที่สุด การที่ facilitator ทำให้เกิดประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้อย่างดีนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือผู้สอนทุ่มเทพลังในการเข้าถึงผู้เรียนแต่ละคน ในขณะที่เดียวกันเมื่อมีการทำกลุ่มสัมพันธทั้งหมด ผู้สอนจะสามารถถ่ายโอนและถ่ายทอดความรู้ในการเรียนการสอนในสถานการณ์นั้น ๆ ในลักษณะของผู้เรียนและผู้สอนเรียนรู้ไปด้วยกัน (Learning Partnership) พัฒนาการที่เกิดจากผู้เรียนและผู้สอนคือการมีส่วนร่วมของสถานการณ์การถ่ายโอนการเรียนการสอน และสิ่งที่ต้องคำนึงถึงของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้คือ จะต้องแน่ใจว่าได้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีคุณภาพแล้ว นอกจากนี้ Hiemstra ได้เสนอให้ใช้วิธีการส่งเสริมผู้เรียนให้มีวิธีคิดอย่างมีวิจารณญาณควบคู่กันด้วย

7. จากความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเป็นตัวกำหนดให้ผู้เรียน เรียนที่ไหนก็ได้ขอเพียงแต่เป็นสถานที่ที่ให้ผู้เรียนมีอิสระ และมีความเป็นส่วนตัวก็พอ (Myth : *Self-*

directed learning is limited to those settings where freedom and democracy prevail.) แต่ในความเป็นจริงแม้ผู้เรียนที่ปรารถนาที่จะดำเนินชีวิตในแบบการนำตนเอง ในบางเวลาก็ยังมีสิ่งที่ยากเกินไปที่จะทำได้ด้วยตนเองตามลำพัง เพราะหากเกิดกรณีเช่นนี้ผู้เรียนมีความจำเป็นต้องพึ่งพาผู้แนะนำหรือผู้เชี่ยวชาญที่แนะนำข้อมูลข่าวสารโดยตรง การอภิปรายจำนวนมากในเรื่องของการนำตนเอง เน้นที่สถานการณ์ที่ผู้เรียนเลือกเข้าถึงการเรียนรู้และวิธีการในโปรแกรมนั้น ๆ แต่การดำเนินการในแต่ละโปรแกรม การมีส่วนร่วม เนื้อหา และกระบวนการในสายงานของแต่ละบุคคล มีมากมายในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งผู้เรียนผู้ใหญ่ จะต้องกำหนดในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายด้วยเหตุผลต่าง ๆ ตัวอย่างนี้รวมไปถึงพยาบาลวิชาชีพ (RN) ที่จะต้องมีใบรับรองประกอบวิชาชีพ (Registered Nurse) ซึ่งจะต้องลงทะเบียนในโปรแกรมการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing education Programs in order to maintain certification) เพื่อการเพิ่มพูนความรู้ให้ความมั่นใจในการประกอบกรปฏิบัติ การพยาบาลอย่างปลอดภัย ซึ่งเป็นความตั้งใจของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อผู้ที่ต้องการศึกษาต่อเนื่องในแต่ละโปรแกรมควรได้รับ

ในขณะที่สภาพแวดล้อมนำมาซึ่งให้ผู้เรียนต้องมีกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ยังไม่มีการใช้ประกอบที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ของการเรียนรู้ในการตัดสินใจ หรือข้อมูลเฉพาะกลุ่มที่จะตัดสินใจในการดำเนินในกิจกรรมในเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงแต่ละอาชีพ จุดนี้เองความเป็นไปได้ในสถานการณ์การเรียนรู้ในสถานการณ์การเรียนการสอน การนำไปสู่การขับเคลื่อนให้ผู้เรียนมีการนำตนเองแน่ใจว่าผู้เรียนสามารถเข้าใจองค์ประกอบและกระบวนการเรียนรู้ ด้วยมุมมองนี้ชี้ให้เห็นข้อโต้แย้งในมุมมองของแนวโน้มต่อการใช้กลยุทธ์ช่วยเหลือ และการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในงาน ให้ผู้เรียนมีความมั่นใจมีภูมิคุ้มกันในสายงานที่ตนทำจากกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติเช่น จากสมุดคู่มือดี ๆ เล่มเล็กสักเล่มหนึ่ง โดยผู้เรียนอาจจะเริ่มต้นจากปัญหาที่ไม่ยากนัก จนถึงปัญหาที่หนักขึ้น จนถึงการที่จะต้องไปหาผู้แนะนำ อย่างไรก็ตามเชื่อว่าคุณค่าของการนำตนเอง จะทำให้ผู้เรียนไม่ต้องแบกรับภาระมากเกินไปเนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นวิธีที่ ผู้เรียนมีอิสระและใช้ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนได้

8. จากความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งที่พบได้แต่เฉพาะชนชั้นกลางที่เป็นผู้ใหญ่ผิวขาวเท่านั้น (*Myth : Self-direction in learning is limited primarily to white, middle-class adults.*) ซึ่งความเชื่อนี้มาจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่ทำการศึกษในเรื่องการนำตนเอง จะศึกษาอยู่แต่เฉพาะในชนชั้นกลางที่เป็นผู้ใหญ่ผิวขาวเสียเป็นส่วนใหญ่ บางครั้งได้มีการวิจารณ์ถึงระดับของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในแบบเดิม ๆ ด้วยประเพณีนิยม ขาดการเสริมพลังและการขาดแคลนการโต้ตอบของคุณค่าที่สำคัญในกระแสของสังคม อย่างไรก็ตามจากการขยายองค์

ความรู้จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ปรากฏการณ์ในการเรียนรู้อธิบายถึงประโยชน์ของความยิ่งใหญ่ในความแตกต่างของการเรียนรู้ในการทำงานของผู้ใหญ่เป็นสิ่งสำคัญ แต่ก็มียงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับหลายกลุ่มชนที่ไม่ใช่คนผิวขาวอยู่หลายงานด้วยกัน และผลจากการวิจัยพบว่ากลุ่มคนเหล่านั้น (คนผิวดำ คนเอเชีย ฯลฯ) แม้จะไม่ใช่คนผิวขาวก็ตามแต่ก็มีความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยการนำตนเองเช่นเดียวกัน

9. จากความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทำให้คุณภาพของการจัดการศึกษาในสถาบันการศึกษาต้องลดคุณค่าลงไป (Myth : *Self-directed learning will erode the quality of institutional program.*) ในความเป็นจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้น แต่สิ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อนี้ก็เนื่องมาจากสาเหตุของความบกพร่องในเรื่องของการทำความเข้าใจในเรื่องของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งผู้สอนไม่อาจจะสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการนำตนเองในการเรียนรู้ได้อย่างที่ควรจะเป็น ตัวอย่างหนึ่งก็คือการยึดติดกับความเชื่อแบบประเพณีนิยมที่เคยปฏิบัติกันมานานว่า ผู้สอนคือผู้เชี่ยวชาญและผู้เรียนควรจะรับความรู้ที่เกิดจากความเชี่ยวชาญนี้เท่านั้น จึงเป็นเหตุให้เกิดการเรียนรู้ที่ต้องย่ำอยู่กับที่ ในกรณีเช่นนี้เป็นกรยากที่จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนได้รับการสนับสนุนให้เกิดการนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ และก็เป็นกรยากที่จะทำให้ผู้สอนเชื่อมั่นได้ว่าผู้เรียนบุคคลนี้รับผิดชอบกับการเรียนของตนได้แล้ว เพราะจะมีผู้เรียนบางคนสามารถมีความก้าวหน้าได้จากการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในมุมมองนี้ทำให้ต้องย้อนกลับมาดูความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน กำหนดให้มีการควบคุมคุณภาพ เพื่อความมั่นใจในหลักการนำตนเอง สามารถจัดโปรแกรมจากความจริงของคุณภาพของโปรแกรมการเรียนนั้น ๆ การเรียนแบบร่วมมือระหว่างผู้เรียน และผู้สอนเป็นมุมมองหนึ่งที่จะเชื่อมโยงให้ผู้เรียนได้รับความช่วยเหลือให้สามารถจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และปฏิบัติในกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจพันธกิจที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังนั้นผู้สอนจึงควรใจกว้างและให้ความไว้วางใจว่าผู้เรียนผู้ใหญ่ส่วนใหญ่จะทำงานเต็มที่และแสวงหาประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ด้วยคุณภาพอย่างสูงอยู่แล้ว ถ้าหากผู้เรียนนั้นมีทัศนคติในเชิงบวกในเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

10. จากความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่จะเข้าถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่ (Myth : *Self-directed learning is the best approach for adults.*) นักการศึกษาบางคนให้ความสำคัญในการขยายความว่า การนำตนเองคือวิธีการที่ดีที่สุด แต่อันที่จริงเป็นเพียงวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนผู้ใหญ่เรียนอย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น วงการศึกษาต้องการรู้ถึงความต้องการในการเข้าถึงปรัชญาในการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการทำงานของผู้เรียนผู้ใหญ่ ที่มีข้อจำกัดต่อการเข้าถึงอีกมากเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้

ของผู้เรียนจึงลึมนึกถึงนิสัยการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน (Differences in learning styles) ความแตกต่างในการสอน (Teaching styles) และนโยบายของสถาบัน (Institutional politics) สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างความชัดเจนในวิธีการที่จะส่งเสริมความเข้าใจด้วยวิธีการที่เปิด และการเรียนรู้ด้วยตนเอง นำไปสู่การปฏิบัติ ถึงแม้ว่าจะมีความเชื่อกันว่า ในบางปัญหาไม่ใช่เรื่องยากเลย หากนำการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไปแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกิดการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการนำการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสู่วงการศึกษาผู้ใหญ่ และการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยมากขึ้น แต่ต้องยอมรับว่าจะสามารถใช้ได้ ในบางเวลาและในบางสถานการณ์เท่านั้น และการใช้ประโยชน์ดังกล่าวก็ใช้ได้กับเฉพาะบุคคลเท่านั้น ดังนั้นการใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงไม่สามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้ทั้งหมดได้ เพราะมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทักษะการจัดการในกระบวนการเรียนการสอนด้วย ควรคำนึงถึง เครื่องมือที่แตกต่างกัน วิธีการที่แตกต่างกัน เพื่อสนองความต้องการในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคลด้วย

3.4 สาระสำคัญและการเปลี่ยนแปลงของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

(On the theme and variations of Self-directed learning)

เจอร์สเนอร์ (Gerstner, อ้างถึงใน Long, 1990: 67-92) ได้ศึกษาแนวคิดรวบยอดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากปรัชญาภายใต้ทฤษฎีก้าวหน้านิยม (Philosophical orientations of progressivism) มนุษยนิยม (Humanism) พฤติกรรมนิยม (Behaviorism) และมุมมองของวิจารณ์ญาณ (The Critical perspective) แต่ละปรัชญาในมุมมองโดยสรุปเพื่อให้เห็นถึงขอบเขต บริบท และพื้นฐานที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ เกี่ยวกับรากฐานที่มาของมโนคติของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของแนวคิด ซึ่งจะบอกให้ทราบถึงความคิดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่สัมพันธ์กับตนเอง (The Self) ประสบการณ์ (Experience) การศึกษา (Education) และการเรียนรู้ (Learning) ทั้ง 4 แนวคิดรวบยอดนี้ เน้นให้เห็นความสัมพันธ์กันในลักษณะตารางแสดงความสัมพันธ์ (Matrix)

แผนภูมิที่ 2.2 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์การเปลี่ยนแปลงของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ระหว่างทฤษฎีต่างๆกับความเป็น ตนเอง ประสบการณ์ การศึกษาและการเรียนรู้

สาระสำคัญระหว่างแถวและคอลัมน์ของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (self-directed learning matrix)				
	ปรัชญาก้าวหน้านิยม (Progressivism)	มนุษยนิยม (Humanism)	พฤติกรรมนิยม (Behaviorism)	วิจารณ์ญาณ (Critical)
ตนเอง (Selfhood)	การจัดการตนเองด้วย นิสัยและความสนใจใน สิ่งต่างๆ ตนเอง ถูกกำหนดโดย สถานการณ์	การใช้สติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก แรงผลักดัน เป็นลักษณะและบุคลิก ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ตนเอง ความเป็นตัวตน มีมาแต่กำเนิด	พัฒนาพฤติกรรม ตอบสนองไปสู่เงื่อนไข และสาเหตุต่างๆภายนอก ตนเอง คือปฏิกิริยา ที่แสดงออก	ความต้องการ แรงผลักดันให้เกิด ความปรารถนาใน ช่วงเวลาที่ผ่านมา นำไปสู่การบูรณาการ ตนเอง คือการเข้าไป มีส่วนร่วมในกิจกรรม
ประสบการณ์ (Experience)	ถ่ายโอนประสบการณ์ ระหว่างบุคคลกับสิ่ง แวดล้อม	การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลกับสิ่งแวดล้อม	แลกเปลี่ยนระหว่าง พฤติกรรมการใช้สมอง สติปัญญา กับปัจจัย สิ่งแวดล้อมภายนอก	ความยากลำบาก ระหว่างการต่อต้าน และแรงผลักดันหรือ อิทธิพลจากภายนอก
การศึกษา (Education)	สร้างองค์ความรู้ใหม่ บนประสบการณ์	ผู้เรียนแต่ละคนเต็มไปด้วย ความสามารถในการ แสดงออกและการปฏิบัติ ในหน้าที่	ผลที่ตามมาคือการ จัดการศึกษาเพื่อ กระตุ้นและการตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียน	การแก้ไข ดัดแปลง ความมีสำนึก หรือ ความมีสติของ ผู้เรียน
การเรียนรู้ (Learning)	การรู้จักพิจารณา ใคร่ครวญ และ สะท้อนคิดบน ประสบการณ์	เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้	สังเกตได้จากการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของผู้เรียน	ผู้เรียนสามารถแปลผล และ อธิบายจากประสบการณ์ ที่ผ่านมา

ที่มา: Gerstner, L.S. (Self-directed Learning matrix) "On the Theme and variations of Self-directed Learning" Advances in research and practice in Self-directed Learning (1990:86)

อิทธิพลของปรัชญาก้าวหน้านิยม มนุษยนิยม พหุติกรรมนิยม และแนวคิด
 วิจารณ์ญาณ (The influence of four philosophical perspectives)

ปรัชญาก้าวหน้านิยม (Progressivism) กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ปรัชญาก้าวหน้านิยมได้นำมาใช้สร้างความสำเร็จในวงการศึกษา ประมาณ 20 ปี
 ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 เพื่อสร้างความสนใจและผลักดันให้เกิดความสำเร็จในวงการศึกษา
 ผู้ใหญ่ ดังนั้นความลึกทางประวัติศาสตร์ จุดที่เชื่อมต่อกันโดย เอเลียส และเมอร์เรียม (Elias,
 Merriam, 1980 อ้างถึงใน Long, 1990: 68) ได้สรุปไว้ว่าปรัชญาก้าวหน้านิยมมีผลกระทบที่ยิ่ง
 ใหญ่ในการศึกษาผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกาโดยแนวคิดนี้ถูกนำมาบรรจุในการศึกษาผู้ใหญ่ และนี่คือ
 จุดเริ่มต้นของการศึกษาแนวคิดรวบยอด (Concept) ในมุมมองของปรัชญาก้าวหน้านิยม

คำว่า ตนเอง (Selfhood) ในที่นี้ให้ความหมายในลักษณะของนักคิดหัวก้าวหน้า โดยการ
 เชื่อมโยงความเป็นตัวตนของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจกับสังคมสิ่งแวดล้อม ซึ่งความเป็น
 ตัวตนของบุคคลนั้น จะหมายรวมถึงการเป็นตัวแทนของลักษณะนิสัย และความสนใจของแต่ละ
 คน ความสนใจนี้รวมถึงสิ่งที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมมากกว่าความสนใจที่มีอยู่เดิมเป็น
 ประสบการณ์ที่มีรูปแบบกิจกรรมมากมายซึ่งเป็นอิทธิพลที่มาจากกระตุ้นของสิ่งแวดล้อม
 ดังนั้น ความสนใจของบุคคล และนิสัย จึงสัมพันธ์กับเป้าหมายของความคิดและความตั้งใจ การ
 ถ่ายทอดของความเป็นตนเอง ที่แสดงออกมาให้เห็นเป็นวัฏจักรของการแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคล
 กับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นความเข้าใจและการแสดงออกที่เป็นความสัมพันธ์ของบุคคลทั่ว ๆ ไปกับ
 สิ่งแวดล้อม

ความชัดเจนในความสนใจและนิสัยที่ถูกเก็บสะสมในตัวบุคคลจะเป็นตัวแทนของบุคคล
 และเป็นความก้าวหน้าของบุคคล ที่ได้รับการขยายไปสู่สังคมวงกว้างที่ประกอบขึ้นในความเป็น
 ตัวตนของบุคคลนั้น ๆ ดังนั้นการเรียนรู้ของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาที่ถูกเก็บสะสมไว้
 ในตัวบุคคล จะเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในจิตใจของบุคคลภายใต้ความรู้ ความคิด ที่เชื่อม
 โยงกับตนเอง โดยธรรมชาติแล้ว ความสนใจ ความต้องการ และความปรารถนาตลอดจน
 ประสบการณ์ทางการศึกษาเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จของบุคคล ความคิดที่เชื่อมโยงกับ
 ความรู้และการใช้ดุลยพินิจ แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของบุคคลที่มีพัฒนาการ และการใฝ่รู้
 จะทำให้บุคคลมีความสามารถอันยิ่งใหญ่ที่มี ต่อการพัฒนาตนเอง และการเพิ่มความภาคภูมิใจใน
 ตนเองของแต่ละบุคคล

ทฤษฎีก้าวหน้านิยมในมุมมองของประสบการณ์ การศึกษา การเรียนรู้ (Progressive
 views of Experience, Education and Learning) ความเชื่อที่ว่าทุกชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล

ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ประสบการณ์จะเป็นตัวแทนอธิบายถึงความจำเป็นของการถ่ายทอด ประสบการณ์ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นการเชื่อมโยงการถ่ายทอดระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ประกอบด้วยความสัมพันธ์ใน 2 มิติคือ มิติของความกระตือรือร้น ที่เชื่อมโยงกับการกระทำ และประสบการณ์ในตัวบุคคลเชื่อมโยงไปสู่การกระทำบางสิ่งบางอย่างนั้น ผลจากการกระทำจะเป็นตัวแทนที่จะอธิบายมิติของประสบการณ์ที่ผ่านมาในแต่ละสถานการณ์นั้น ๆ เมื่อบุคคลมีสติ ในการใคร่ครวญพิจารณาผลของการกระทำ บุคคลสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ ที่ผ่านมา ความคิดที่เต็มไปด้วยความเพียรพยายามที่จะค้นพบความสัมพันธ์เฉพาะเจาะจงระหว่าง การกระทำ และผลของการกระทำที่ตามมา คือความก้าวหน้าในการใช้ความคิดธรรมดา ๆ ที่ว่า เมื่อ พูดยังถึงประสบการณ์ ประการแรกจะต้องคิดว่าเราคิดจะทำอะไร ประการที่สอง การกระทำนั้น แตกต่างจากที่เคยทำอย่างไร และประการที่สาม รู้ว่าความแตกต่างนั้นทำให้เกิดอะไร

ชีวิตและสังคมที่อยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของความก้าวหน้ายุคเศรษฐกิจสังคม หรือ ระบบทุนนิยม จึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นที่ก่อให้เกิดโลกของการศึกษา ซึ่งนับวันจะเพิ่มความท้าทาย ต่อการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น การเตรียมความพร้อมสำหรับชีวิตในอนาคต จึงหมายถึงการเตรียม ความพร้อมให้นักศึกษามีความสามารถควบคุมตนเอง (Self-control)

ถ้าการศึกษานำมาใช้ในความหมายของชีวิต ผู้เรียนยังคงมีความจำเป็นต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ มีความเท่าเทียมกันและมีความพร้อม ในการถ่ายโอนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้จัดการศึกษาจะต้องนำมาพิจารณา ระบบการจัดการของสถาบันการศึกษาแต่ละประเภท สะท้อนให้เห็นถึงอาชีพในสังคม ตลอดจนการสร้างนิสัย และแสดงถึงการมีน้ำใจ สิ่งเหล่านี้เมื่อมีการฝึกฝนในสถาบันการศึกษา จะช่วยเป็นเครื่องมือของความมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นลักษณะของการชี้นำตนเองของผู้เรียนนั่นเอง เป็นความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องปลุกฝังรากลึกให้บุคคลในสังคมได้มองเห็นคุณค่าของตนเอง และความรักในการศึกษาควบคู่กัน

การศึกษาที่สั่งสมมาของแต่ละบุคคลเกิดขึ้นจากประสบการณ์ของตนเอง ในกิจกรรมต่างๆ การศึกษาเป็นกระบวนการสั่งสมที่ตนเองผ่านการหล่อหลอมจากพื้นฐานเบื้องต้น ทัศนคติ และความไม่มีตัวตนของธรรมชาติของมนุษย์ นำไปสู่การชี้นำตนเอง ดังนั้นการที่คนเราสามารถเข้าใจและมีสติ มีแนวทางตลอดจนมีประสบการณ์เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาและมีความเจริญเติบโตในอนาคตทั้งทางร่างกายและจิตใจ Linderman อ้างถึงใน Long (1990) ให้การยอมรับเป็นพิเศษถึงความก้าวหน้าในความคิดของความเป็นประชาธิปไตย ต่อการจัดการศึกษา การเปิดโอกาสการได้รับการศึกษาเท่าเทียมกันในสภาพแวดล้อมของผู้เรียน ดังนั้นการพัฒนาด้านสติปัญญาและการส่งเสริมให้มีความฉลาดทางสังคมจึงมีความจำเป็นสำหรับบุคคล ที่ได้ก็ตามที่

ผู้เรียนสามารถเข้าถึง และมีโอกาสสร้างปัญญา ผู้เรียนจะเตรียมตนเองและแสดงออกเพื่อเข้าสู่แหล่งข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่จะทำให้ตนเองได้เรียนรู้

ปรัชญามนุษยนิยม (Humanism) กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ปรัชญามนุษยนิยม กล่าวว่าเมื่อบุคคลประกอบเป็นตัวตน การเจริญเติบโตขยายเป็นวงกว้าง มนุษย์มีความสามารถ มีความคิดเป็นของตนเอง ความเกี่ยวข้องของบุคคลกับความ เป็นคนทั้งองค์รวมนี้อธิบายบนความเชื่อที่ว่า คำว่า"มนุษย์"ในความหมายที่เหมาะสมที่สุด ในที่ นี้ก็คือการยืนยันหยัดบนศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ดังนั้นทฤษฎีมนุษยนิยมซึ่งประกอบด้วยพันธะ ภารกิจและหน้าที่ที่บุคคลต้องดำเนินการปฏิบัติจึงเป็นที่มาของความสมบูรณ์หรือความพร้อมของคน การที่จะส่งเสริมให้คนมีความพร้อมในความเห็นที่สอดคล้องกันในทฤษฎีนี้คือ ในความเป็นมนุษย์ ให้ความหมายต่อการสนับสนุนความเป็นธรรมชาติของคน โดยมีความเชื่อว่า โดยธรรมชาติแล้ว คนดีมาแต่กำเนิดและเมื่อเจริญเติบโตขึ้นผ่านการแข่งขันต่อสู้เพื่ออยู่รอดบนความเชื่อมั่นในตัวเอง เต็มเต็มให้ชีวิต และเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Lamont, 1965; Corey, 1986) เจอร์เนอร์ (Gerstner อ้างถึงใน Long, 1990: 73) ปรัชญามนุษยนิยม จึงเป็นการรวมของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของคนกับแก่นแท้ของความเป็นมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีทางของมนุษย์ที่มีต่อความเข้าใจ และ ประสบการณ์ของคนที่แสดงออกมาให้เห็นในโลกใบนี้ บนแก่นแท้ของปรัชญาในควมมีตัวตนได้ สร้างภาพที่เรียกว่า "Existing self" ในเวลาต่อมาทฤษฎีมนุษยนิยมมีอิทธิพลต่อการศึกษาผู้ใหญ่ ได้นำมาสนับสนุนทฤษฎีของความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ ช่วงเวลาต่อมาทฤษฎีนี้ได้รับความนิยมในแวดวงอาชีพการงานในการต่อต้านการกดขี่ข่มเหงในด้านแรงงาน เศรษฐกิจและสังคมทูน นิยม

ในมุมมองของมนุษยนิยมจุดสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นตัวตนคือ การเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองมีมาแต่กำเนิด ดังนั้นลำดับความสำคัญของการเป็นตัวตนต่อพัฒนาการ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อยู่ที่ความเกี่ยวข้องติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมภายนอก (External Environment) ธรรมชาติภายในของคนนั้นอย่างน้อยเป็นจุดเริ่มต้น แต่ไม่แข็งแรงเท่า กับการได้มาซึ่งประสบการณ์สิ่งแวดล้อมที่พัฒนาขึ้น และสามารถให้คนเป็นบุคคลสำคัญ ถ้าไม่ ถูกบิดเบือนจากสิ่งแวดล้อมภายนอก อย่างไรก็ตามการให้ความเป็นกลางกับธรรมชาติ สิ่ง แวดล้อมของคนแสดงให้เห็นว่า ความเมตตากรุณา และการให้การแนะนำ (Orientation) เป็นสิ่ง จำเป็นและสำคัญที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้คนแสดงออก หรืออดทนต่อกิจกรรมบนความเชื่อมั่นใน ตัวเองที่ได้รับมาแต่กำเนิด

ตนเองในปรัชญามนุษยนิยมจึงอธิบายภาพรวมของบุคลิกของแต่ละบุคคลที่สั่งสมมาตั้งแต่กำเนิด จากการอบรมเลี้ยงดูและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมนุษย์เป็นที่รวมของสติปัญญา ความฉลาด อารมณ์ และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นนิสัยดั้งเดิม (Maslow, 1970) ดังนั้นตนเองในความหมายนี้จึงเป็นความเข้าใจตนเอง ในกระบวนการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นแรงจูงใจ และแรงขับภายใน (Driving Motivation) เป็นความปรารถนาของตนเอง ในขณะที่โรเจอร์ (Roger, 1983) ให้ความหมายของตนเองว่า เป็นการก่อให้เกิดขึ้นของความเป็นตัวตนของคนเป็นวัฏจักร การสร้างสรรค์ การจัดการ เป็นแกนของบุคลิกภาพ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรม นอกจากนี้ยังให้คำอธิบายว่าตนเองคือความเข้าใจ การตระหนักรู้ พัฒนาการที่มีแนวโน้มในทางบวก ดังนั้นการชี้นำตนเอง (Self-direction) จึงเป็นหัวใจสำคัญที่ Roger นำมาเป็นแนวคิดรวบยอดของความเป็นคน ตั้งแต่บุคคลได้รับข้อมูลจากการอบรม แนวโน้มของพัฒนาการและการเจริญเติบโตที่มีต่อการรับรู้ จะเริ่มต้นขึ้น ความรับผิดชอบ (The responsibility) ต่อการเป็นตัวตนที่แท้จริงที่ปรากฏขึ้นก็คือ ความรับผิดชอบของคน แต่โอกาสของความก้าวหน้าและการพัฒนาจะถูกจัดไว้ไม่ได้เปิดช่องว่างสำหรับผู้ที่ไม่สนใจต่อการพัฒนา การมีประชาธิปไตยจะพบได้ในบรรยากาศของสิ่งแวดล้อมที่ได้ปรับปรุงแล้วเท่านั้น (Therapeutic environment) ดังนั้นความเกี่ยวข้องในกระบวนการของการจัดการศึกษานั้นจึงกลายเป็นหน้าที่ของบุคคลที่จำเป็นจะต้องรับรู้รับทราบปัญหาของ ตนเองที่มีต่อการพัฒนาและตระหนักถึงความสำคัญต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

มนุษยนิยมในมุมมองของประสบการณ์ การศึกษาและ การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ต้องยอมรับว่าการเรียนรู้เป็นประสบการณ์ เพราะว่าประสบการณ์การเรียนรู้ มีความจำเป็นสำหรับการพัฒนา และเป็นหน้าที่ที่ผู้เรียนแต่ละคนต้องกระทำ Roger อธิบายว่า ประสบการณ์เป็นอำนาจสูงสุด "The highest authority" สำหรับบุคคล เป้าหมายของการศึกษาจึงเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาและเป็นผู้ที่เต็มไปด้วยการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ที่มีต่อการศึกษาซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการเรียนที่หลากหลายที่จะนำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะได้ได้รับความช่วยเหลือในแต่ละบุคคลจากกระบวนการชี้นำตนเองเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มตลอดจนการพบกันเพื่อการแก้ปัญหาาร่วมกัน

ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะเชื่อมโยงไปถึงเสรีภาพที่จะเข้าถึงและยอมรับ เห็นความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน และเป็นความจำเป็นที่เกิดขึ้นจากภายในตัวผู้เรียนที่อยู่ภายในจิตใจ ต่อการดำรงตนอย่างอิสระ อิสระที่จะเลือกทัศนคติของตัวเอง และอิสระที่จะเลือกเดินตามทางของตนเอง คำว่าตนเองในมนุษยนิยมในมุมมองของ โนลส์ (Knowles, 1975)

เป็นการเข้าถึงกระบวนการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อความจำเป็นในความก้าวหน้าของแนวคิดนี้ก็คือ ศาสตร์ของการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy) ภายใต้สมมติฐานบนความเชื่อที่ว่าในความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคลของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ คือ ผู้ที่สามารถชี้นำตนเองได้ ด้วยความดีของตนต่อความ มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบด้วยตนเอง และความเป็นผู้ใหญ่ต้องยอมรับว่า ลักษณะนิสัยของผู้ใหญ่โดยทั่วไปต้องการอิสระและชี้นำตนเองอย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่า Knowles (1980) ให้ ความสำคัญกับลักษณะนิสัยการชี้นำตนเองของผู้ใหญ่ที่ต่างไปจากเด็ก

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

พฤติกรรมนิยมในความหมายนี้เป็นมุมมองของธรรมชาติของมนุษย์ที่แสดงออกโดยเป็น การเคลื่อนไหวของพยาธิสรีระของร่างกายมนุษย์ตลอดจนพัฒนาการปกติทั่วไปที่ดำเนินไปตาม ช่วงวัยและตามระยะเวลาในช่วงชีวิตของคน

ตนเองกับปฏิกิริยาโต้ตอบ โดยทั่วไปมักกล่าวกันว่า พฤติกรรมมนุษย์ประกอบด้วยตัวตน หรือบุคคลที่มีการโต้ตอบของอวัยวะของร่างกาย และการโต้ตอบต่อการกระตุ้นหรือเงื่อนไขจาก ภายนอก ขั้นตอนความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดจากภายใน ความคิดที่อยู่ภายในจิตใจ จะอธิบายพฤติกรรม มนุษย์ ดำรงอยู่ในกระบวนทัศน์พฤติกรรม (Behavior Paradigm) ขั้นตอนกระบวนการภายใน จิตใจนับเป็นความท้าทายต่อความเชื่อที่ว่า ตนเอง (Self) หรือบุคคลควรมีพฤติกรรมของความรับ รับผิดชอบ

พฤติกรรมนิยมในมุมมองของธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ที่มีความเคลื่อนไหว ตลอดจน มีพัฒนาการหลายช่วงอายุของชีวิต การศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในช่วงแรกเชื่อมโยงไปถึง พฤติกรรมแสดงออกของมนุษย์จากการทดลองที่โด่งดังตั้งแต่โบราณกาล การทดลองของ พาฟลอฟ (Pavlov) ทอนไดร์ (Thorndike) และวัตสัน (Watson) ต่อมาการศึกษาพัฒนาการใน แนวคิดของพฤติกรรมในช่วงที่ 2 เป็นการแบ่งแยกให้เห็นโดยแนวคิดของการแสดงออกซึ่งเป็นพฤติ กรรมเกิดขึ้นจากการบังคับ ทฤษฎีนี้ได้รับความก้าวหน้าขึ้นโดยสกินเนอร์ (Skinner) ให้การ อธิบายให้เป้าหมายที่นำไปสู่ความสว่างของการปลดปล่อยเงื่อนไขการบังคับให้เกิดพฤติกรรมที่ ปราศจากการอ้างอิงหรือค้ำประกันถึงอิทธิพลด้านจิตใจหรือสมองที่สัมพันธ์กับร่างกาย

ปัจจุบันเป็นการศึกษาช่วงที่ 3 เป็นที่ทราบกันแพร่หลายในวงการศึกษาและจิตวิทยา ใน รูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรมปัญญาของมนุษย์ หรือทฤษฎีสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็น ช่วงที่จะเป็นตัวแทนของการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับ พฤติกรรมของมนุษย์ การคิดออกด้านข้างในมุมมองของพฤติกรรมเช่นเดียวกับที่ วัตสัน

(Watson) และสกินเนอร์ (Skinner) ได้พยายามอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งหมด เหมือนกับปรากฏการณ์ของการกระตุ้น และการตอบสนองของสิ่งเร้า โครงสร้างในแนวคิดนี้เป็นลักษณะที่บุคคลถูกควบคุมจากเงื่อนไขโดยการกระตุ้นจากภายนอก และอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เป็นสิ่งเร้านี้เองที่ทำให้เกิดการตอบสนองของพฤติกรรมของแต่ละบุคคลการอธิบายถึงพฤติกรรม การตอบสนองของบุคคลเช่นนี้ ไม่เพียงพอที่จะอธิบายในความกว้าง ความสลับซับซ้อนที่บุคคลแสดงพฤติกรรมได้ สำหรับการศึกษาศาสตร์ศึกษาด้านจิตวิทยา ที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Bandura, 1977) อธิบายผลจากการทดลองในการวิจัยว่า ปัจจัยที่แสดงออกถึงพฤติกรรมของมนุษย์สัมพันธ์กับความนึกคิดทางพุทธิปัญญา ที่มาจากสติปัญญา ความฉลาดทางสมองของมนุษย์ พฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมของสังคม

พฤติกรรมในมุมมองของประสบการณ์ การศึกษาและการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ประสบการณ์ของบุคคลเป็นผลมาจากความรู้ ที่ได้มาด้วยความบังเอิญเป็นส่วนใหญ่ พฤติกรรมซึ่งก่อให้เกิดบุคลิกภาพ เป็นการตัดสินใจของบุคคลโดยผ่านเหตุการณ์ซึ่งมักจะเกิดขึ้นมาจากโลกภายนอก ไม่ได้เป็นเหตุการณ์ภายในตัวบุคคล ในความหมายนี้ให้ข้อสังเกตว่า การกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์โดยทั่วไปจึงเป็นไปได้ที่จะตัดสินจากประสบการณ์แต่เพียงภายนอก แต่จุดเริ่มต้นการคิดและการวิจัยในมุมมองพฤติกรรมนิยม มักเน้นที่พฤติกรรมอย่างเดียวโดยมองว่า สิ่งที่ได้รับจากการกระทำ การเรียนรู้ จะสามารถทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่นักพฤติกรรมนิยมร่วมเสนอแนะสนับสนุนข้อคิดเห็นว่า ควรเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ในมุมมองของพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับพุทธิปัญญา (Cognitive) เน้นที่ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ตัวอย่างของการศึกษาพฤติกรรมในมุมมองของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกของคนในสังคมกับพุทธิปัญญานั้นทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โคลบ (Kolb, 1974) และแบนดูรา (Bandura, 1977) ซึ่งเป็นการเข้าถึงและอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ในความหมายของความต่อเนื่องระหว่างพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวกำหนดให้เกิดพฤติกรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ ในสังคมได้รับการยอมรับว่าบุคคลแต่ละคนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการชี้นำตนเองได้ ในการพิจารณาข้อสรุปของแบนดูราที่ได้จากการสังเกตพบว่าถ้าคนมีพฤติกรรมชอบอยู่คนเดียวโดยไม่ได้รับอิทธิพลจากภายนอกกับกลุ่มคนซึ่งได้รับการกระตุ้นจากสังคม พบว่าบุคคลกลุ่มหลังจะสามารถนำตนเองไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อการปรับตัวในสังคมได้ดีกว่า และผลที่ตามมาคือบุคคลที่เรียนรู้สังคมจะสามารถสร้างสรรค์ตัวเองในช่วงเวลาต่อมาการเสริมแรง

(Reinforcement) จึงมีความหมายต่อพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของแต่ละคน ซึ่งการพัฒนาที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากประสบการณ์และการเสริมแรงนั่นเอง

นักการศึกษายอมรับว่าบุคคลแต่ละคน มีความสามารถในการชี้นำตนเองที่แตกต่างกัน ดังนั้นความเป็นไปได้ในวิธีการพัฒนาบุคคล ได้แก่การประเมินจากประสิทธิภาพที่มีในการควบคุมตนเอง (Self-control) และการจัดการตนเอง (Self-management) ตลอดจนการชี้นำตนเอง (Self-direction) แต่ปัจจัยเหล่านี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องในการเข้าถึงของแต่ละบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ดังที่วัตสัน และเทรป (Watson and Tharp, 1977: 11) กล่าวว่า การชี้นำตนเอง (Self-direction) คือความสามารถในความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อความมีคุณค่าของคน ซึ่งรวมไปถึงการเลือกเป้าหมาย การออกแบบกลยุทธ์ การประเมินผลลัพธ์ การประยุกต์ระเบียบต่าง ๆ การดำรงไว้ซึ่งการแสดงออกของพฤติกรรมอันทรงคุณค่าในมุมมองของวิจารณ์ญาณ (The Critical Perspective) ของแต่ละบุคคล

ความหมายในมุมมองของวิจารณ์ญาณ (critical) กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ความหมายของการเริ่มต้นในมุมมองของวิจารณ์ญาณกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึงความสามารถต่อการเป็นผู้เรียนที่ชี้นำตนเอง ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจว่าตนเองเป็นใคร ตระหนักว่าอะไรเป็นสิ่งที่เป็นตัวถ่วงหรือหน่วงเหนี่ยวซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรวมไปถึงสมมติฐาน วัฒนธรรมทางจิตวิทยา และเชื่อมโยงไปถึงพลังของมนุษย์สัมพันธ์ที่เป็นรูปธรรมที่ฝังตรึงในธรรมชาติของสถาบันการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อนิสัยของการรับรู้ ตลอดจน พฤติกรรมที่มีต่อการตั้งใจเรียน ผู้เรียนที่ชี้นำตนเองได้ จะจัดการกับทางเลือกด้วยความเข้าใจตนเอง เข้าใจสถานการณ์ และการนำตนเองที่มีความหมายต่อชีวิต การได้รับรู้ถึงความรู้สึกและสมรรถนะต่อการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม ทักษะและสมรรถนะต่อการผลิตผลงานที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการควบคุมตนเอง (Self-control) และการจัดการกับสิ่งแวดล้อมนั้น

กล่าวโดยสรุปมุมมองในปรัชญาก้าวหน้านิยม มนุษยนิยม พฤติกรรมนิยม และวิจารณ์ญาณได้อธิบายถึงความคิดที่ได้จัด และลำดับความคิดจากรากฐานของปรัชญาจากการทบทวนวรรณกรรม สำคัญในการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏออกมาให้เห็น ซึ่งเป็นประโยชน์ที่จะเป็นวิธีการหรือแนวทางไปสู่การจัดการกับความคิดที่หลากหลายเกี่ยวกับขอบเขต ความหลากหลายและความสลับซับซ้อนของความคิดที่ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากการที่ได้สำรวจศึกษารายละเอียดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ถึงความสัมพันธ์ภายในของแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง ประสบการณ์ การศึกษา การเรียนรู้ ซึ่งแสดงในตารางความสัมพันธ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พบว่าสะดวกและเป็นกรง่ายต่อการเปรียบเทียบให้เห็นถึง

แนวคิดทั้ง 4 ที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยแนวคิดก้าวนำนิยม ให้ความสำคัญกับตนเองในปรากฏการณ์ของความคิดที่หลากหลายของความเป็นตัวตนของคน รวมถึงกายภาพของคนกับสังคมสิ่งแวดล้อม ส่วนแนวคิดมนุษยนิยมมองว่า ส่วนประกอบของการเรียนรู้ความเป็นตนเองมีมาแต่กำเนิด และจะพัฒนาการสู่การสร้างเชื่อมั่นในตนเองมีการแสดงออกที่เหมาะสมมากขึ้นจากการได้รับการเลี้ยงดูและการอบรมพัฒนาที่เหมาะสม การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมาจากสิ่งประกอบกันหลายวิธีที่จะสร้างสมในบุคคลจนเกิดเป็นบุคลิกภาพที่เป็นธรรมชาติ และแนวคิดมุมมองของพฤติกรรมนิยมคือ ลักษณะนิสัยที่ได้รับการพัฒนาตามแนวคิดนี้ ให้ความสำคัญสัมพันธ์กับการเรียนรู้สังคม พฤติกรรมที่แสดงออกจากการได้เสริมแรงที่เหมาะสม ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงต้องใช้กลยุทธ์และเทคนิควิธีการ จากการเสริมแรง และสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และแนวคิดสุดท้ายทฤษฎีวิจารณ์ญาณ การพัฒนาตนเองบนความมีมนุษยสัมพันธ์ การเข้าใจตนเอง ลดภาวะตรึงเครียด หลีกเลี้ยงสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ เป็นการประยุกต์ตนเองกับความรู้ ดังนั้นการเข้าใจตนเอง สำหรับทฤษฎีวิจารณ์ญาณของตนเองคือ การพัฒนา การมีมนุษยสัมพันธ์ในองค์กร หรือกลุ่มชน หรือต้องใช้วิจารณ์ญาณในสถานการณ์ที่ยุ่งยาก หรือกดดัน รู้จักลดความกดดันของตนเอง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงสอดแทรกอยู่ในทุก ๆ วิธี การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในความหมายนี้จึงเป็นการประยุกต์ใช้ทั้งเป็นเครื่องมือและเป็นความรู้ ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงเป็นความเข้าใจตนเองของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถเฉพาะบุคคล ตามบุคลิกลักษณะนิสัยที่บุคคลแสดงออกมา การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองและการจัดการตนเอง และเชื่อมโยงไปถึงเทคนิควิธีการเลือกเป้าหมาย รวมไปถึงการจัดการตนเองกับความรู้ การค้นพบตนเอง เข้าใจตนเอง และความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ด้วยความคิดรวบยอด จากข้อสรุปนี้จะเห็นว่า แนวคิดรวบยอดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทฤษฎีทั้ง 4 บนสาระของการเรียนรู้ที่อธิบายปรากฏให้เห็น

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของปรัชญา ก้าวนำนิยม มนุษยนิยม พฤติกรรมนิยม และแนวคิดวิจารณ์ญาณ กับทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งให้เห็นว่าการส่งเสริมความพร้อมให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนมีหลักการผสมผสานมาจากหลายทฤษฎี รวมทั้งทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม เมื่อยึดตนเอง (Selfhood) หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง จะพบว่าสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาผู้เรียน หรือส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติ ความสามารถตลอดจนมีลักษณะนิสัยในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สิ่งแรกคือการปลูกฝังความรับผิดชอบส่วนบุคคลที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักศึกษาแต่ละคน (Personal Responsibility) เรียน

ด้วยตนเองอย่างอิสระไม่ต้องรอให้ใครมาสั่งหรือบังคับให้เรียน ผู้สอนหรือผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ให้การแนะนำ (Orientation) ให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในการเรียน เป็นผู้ที่สามารถชี้นำตนเองได้ ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้คือการจัดการศึกษาของสถาบัน การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ และใช้ศักยภาพอย่างเต็มความสามารถโดยการสร้างแรงจูงใจ (Motivation) กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาทั้งในชีวิตประจำวัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและวัฒนธรรมในการทำงานปรัชญาทั้ง 4 ที่ให้แนวคิดเป็นตัวร่วมที่คล้ายคลึงกันคือมุมมองของความเป็นมนุษย์ที่มีพัฒนาการและปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก ดังนั้นความรู้สึก ความคิด ความสนใจ ประสบการณ์ที่มีในตัวของคุณบุคคล และแสดงออกมาให้เห็นเป็นการกระทำ เป็นบุคลิก ลักษณะนิสัยของคนแต่ละคนเป็นผลมาจากคนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมนั่นเอง ดังนั้นความสมบูรณ์ในการสร้างความพร้อมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อที่จะนำตนเองไปสู่อนาคตที่ดีกว่า ทางเลือกที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งก็คือ การฝึกให้ผู้เรียนยืนหยัดอยู่บนความรับผิดชอบต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ (Persistent Responsibility) และสามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และทัศนคติ (Transferable Experience) ไปสู่สถานการณ์ใหม่ได้ ถือเป็นความจำเป็น ต้องส่งเสริม และต้องปลูกฝังให้เป็นลักษณะนิสัยของผู้เรียน เพื่อให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไปข้างหน้า

3.5 ลักษณะเฉพาะของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Characteristics of Self – directed Learners)

ดีน (Dean, 1994: 29) ให้ความหมายของลักษณะเฉพาะของผู้เรียน (Learner Characteristics) ว่าเป็นการรวมเอารูปร่างลักษณะทางร่างกาย สมอง และอารมณ์ความรู้สึกของความเป็นมนุษย์ ส่วนความต้องการของผู้เรียน (Learner needs) เป็นส่วนย่อยของลักษณะผู้เรียนเชื่อมโยงต่อการถูกกระตุ้นและ โวลคอฟสกี (Wlodkowski, 1986 อ้างถึงใน Dean, 1994) กล่าวว่าความต้องการ (Needs) เป็นประสบการณ์จากเงื่อนไขของบุคคลแต่ละคนที่มาจากรางวัลด้านภายใน ซึ่งบุคคลนั้นต้องการนำตนเองไปสู่เป้าหมาย

ครอสส์ (Cross, 1981) ได้พยายามหาคำอธิบายโครงสร้างพื้นฐานของลักษณะผู้เรียน (Learner Characteristics) เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียนผู้ใหญ่ ซึ่งได้แบ่งรูปแบบโดยมีส่วนประกอบ 2 ลักษณะคือ บุคลิกลักษณะเฉพาะตัวบุคคล (Personal Characteristics) และลักษณะเฉพาะของบุคคลที่แสดงออกตามสถานการณ์ (Situational Characteristics)

บุคลิกลักษณะเฉพาะตัวบุคคล (Personal Characteristics) คือลักษณะทางร่างกาย (Physiology) วัย (Aging) วัฒนธรรมสังคม (Sociocultural) และช่วงชั้นของชีวิต (Life Stages) ตลอดจนพัฒนาการทางจิตวิทยาตามวัยในแต่ละขั้นตอนของชีวิต (Psychological and Developmental Stages)

ส่วนลักษณะของบุคคลที่แสดงออกตามสถานการณ์ (Situational Characteristics) ประกอบด้วยสถานการณ์บางเวลาหรือเต็มเวลา ในการแสดงออกโดยสมัครใจหรือถูกบังคับ ในสถานการณ์ที่ถูกกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ที่นักการศึกษาหรือนักวิชาการ ผู้สอนต้องการให้เกิดความรู้ ความสามารถทางด้านพุทธิปัญญา พัฒนาการด้านจิตใจและอารมณ์ ด้วยการมีส่วนร่วมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเพิ่มประสิทธิภาพ

ประโยชน์และผลจากการให้ความหมายเฉพาะเจาะจงของลักษณะผู้เรียนเช่นนี้ ช่วยให้สามารถเห็นความแตกต่างนำไปสู่การออกแบบ การวางแผนโปรแกรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน อย่างไรก็ตาม นักการศึกษาผู้ใหญ่ จำเป็นต้องเผชิญหน้ากับผู้เรียนในการช่วยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการทำงาน การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้จากการศึกษาแหล่งต่าง ๆ ตามความจำเป็นที่แท้จริงของผู้ใหญ่

นักจิตวิทยาจำนวนมากให้ความสนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้และการศึกษา นักจิตวิทยาเหล่านั้นให้ความหมายคำว่า แรงจูงใจ (Motivation) เป็นกระบวนการที่สามารถดลใจส่งเสริมให้บุคคลเกิดพฤติกรรม ในทิศทางหรือวัตถุประสงค์ของพฤติกรรมต่อเนื่อง นำไปสู่พฤติกรรมที่ถาวรที่จะเลือกใช้หรือก่อให้เกิดรูปแบบของพฤติกรรมต่อไป

นักการศึกษาหรือผู้สอนจะจำแนกแยกแยะจากการสังเกตได้อย่างไรว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่ผ่านมาผู้สอนปฏิบัติอย่างไร และต่อไปผู้สอนจะสามารถจำแนก แยกแยะนิสัยที่เปลี่ยนไปในแต่ละช่วงชีวิตของผู้เรียน (Life stages) ได้อย่างไร และผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองได้มากขึ้นอย่างไร และนี่เป็นคำถามที่หยิบยกขึ้นมาเพื่อนำเข้าสู่หัวข้อการเรียนด้วยตนเอง ถ้าเป้าหมายของการศึกษาคือให้ ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลในการนำตนเอง ความสำคัญของการค้นหาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของผู้เรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนมีอิสระหรือผู้เรียน เรียนด้วยตนเอง

ผู้เรียนสามารถที่จะเข้าถึงแหล่งความรู้ที่หลากหลายทั้งที่เป็นบุคคล ทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น หนังสือ บทความจากวารสาร จากแผนที่ จากการท่องเที่ยว (Traveler) จากการผจญภัย (Journey) สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อวิธีการในการเข้าถึงข้อมูลของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งอาจจะช่วยให้เกิดประโยชน์ในการเริ่มต้นค้นหาและการวิเคราะห์ตนเอง (Self-Analysis)

บางครั้งการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองซึ่งผู้เรียนบางคนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย การดึงเอาประสบการณ์ที่ได้จัดหาวิธีการของการเริ่มต้นในการตอบคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรม ผู้เรียนแต่ละคนเป็นอย่างไร การทบทวนความคิดจากการอ่านวรรณกรรม รวมไปถึงหัวข้อซึ่งรวมเอาผลของการแสวงหาความรู้ว่าเป็นระบบมานำเสนอ อะไรคือความอิสระของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นักการศึกษาให้ความสำคัญกับความอิสระของผู้เรียน

ทัฟ (Tough, 1979 อ้างถึงใน Sonnen, 1980: 21) เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอิสระ โดยมีจุดประสงค์ ความเป็นไปได้ของการตอบคำถามว่า ทำไมผู้เรียนยังคงรักษาและรับผิดชอบ การวางแผนการเรียนรู้ของเขาได้ นั่นก็คือผู้เรียนต้องการเรียนรู้อย่างอิสระโดยมีประเด็นดังนี้

1. ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าจะเสียเวลาไปกับการที่让别人มาจัดการกับเวลา และในความรู้สึกของเขว่าเขาจะต้องทำอะไรในแต่ละวัน
2. ผู้เรียนแน่ใจว่า การวางแผนง่ายและทำเองได้ ถ้าเขาทำด้วยตัวของเขาเอง
3. การทำงานในทันทีทันใดในระยะเวลาระชั้นขีด หรือใช้เวลานั้น ๆ ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณไม่เกิดความพอใจว่าไม่รู้อะไรจะเกิดขึ้นเมื่อไร ต้องการมีอิสระที่จะเปลี่ยนทิศทางของเขาเอง โดยปราศจากการสั่งการจากผู้อื่น
4. จะไม่มีปัญหาถ้าผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วยตัวของเขา
5. ผู้เรียนไม่ต้องการหรือยกเลิกลงในการเลือกคุณค่าหรือการปฏิบัติที่เขามีความตั้งใจไว้เสียแต่ว่าเป็นความต้องการของผู้สอนหรือผู้วางแผน
6. ผู้เรียนมีทักษะในการเลือกรับแหล่งความรู้ที่เหมาะสม และสามารถได้รับ และสังเคราะห์ มีอิสระในการออกแบบ จัดลำดับการเรียนรู้จากแหล่งความรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนจะลึกในเรื่องที่เกี่ยวกับความสามารถด้วยวิธีการของเขาเอง ด้วยความประสงค์ของตัวเอง และรู้ถึงปัญหาอุปสรรค
8. ผู้เรียนต้องศึกษาด้วยตนเอง ไม่มีใครที่จะสร้างความรู้ หรือทักษะเฉพาะทางแทนตัวเขาได้
9. ผู้เรียนจะติดตามทางเลือกและวิธีการแก้ปัญหา ก่อนการตัดสินใจ
10. การวางแผนด้วยตนเองจะลงตัวกับพฤติกรรมประจำวันของผู้เรียน
11. ถ้าผู้เรียนวางแผนแล้วสำเร็จ จะเกิดความรู้สึกจากประสบการณ์ของตัวเอง

หลายเหตุผลที่กล่าวมานี้ชี้ว่าตนเองในการเรียน ตัวอย่างเช่น โครงการต่าง ๆ ที่จัดการอบรมผู้ใหญ่ในองค์กร แม้ว่าบางครั้งมีความจำเป็นต้องใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล บางครั้งอาจไม่เพียงพอต่อการหมุนเวียนมาทำหน้าที่ผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ก็ตาม การเรียนโดยอิสระ ยังความประทับใจในกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นความมุ่งหวังของผู้เรียนเองโดยปราศจากการบังคับหรือการกำหนดโดยผู้อื่น

ในมุมมองของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) คุ่มค่ากับเวลาที่เสียไป ถ้าผู้เรียนสามารถจัดการวางแผนด้วยตัวของเขาเองได้ อาจารย์ผู้สอนอาจเป็นผู้ช่วยที่ยิ่งใหญ่ในการให้ความสนับสนุนอย่างจริงใจแก่ผู้เรียน คุณค่าของระบบนี้คือ ผู้เรียนจะรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และบุคลิกภาพจะเปลี่ยนไปเป็นผู้ที่มีปฏิพานไหวพริบ แต่การเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลที่มุ่งหวังเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก ซึ่งอาจเป็นข้อสรุปที่ดูเหมือนจะขัดแย้งกัน จึงเป็นความท้าทายของบทบาทของ Facilitator

กริฟฟิน (Griffin อ้างถึงใน Sonnen, 1980: 26) ได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมในเรื่องการศึกษาอิสระ และได้ค้นพบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยตนเองอย่างมีอิสระภาพ จะทำอะไรได้ดีในสถานการณ์ที่เป็นอิสระ ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ก็จะมีผลเชื่อมโยงกับการเรียนในห้องเรียนด้วย แต่ก็มีได้หมายความว่า เป็นการเรียนที่อิสระไปเสียทั้งหมด ซึ่งกริฟฟินชี้ให้เห็นว่า ความอิสระในการเรียน ก็คือลักษณะของความอิสระที่ปราศจากการควบคุมดูแลตลอดเวลา และจากการศึกษาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษาจำนวน 150 คน จากการทดลองพบว่า เมื่อให้นักศึกษาทำงานโดยอิสระมีลักษณะของความอิสระสรุปได้ 7 กลุ่มคือ

1. กลุ่มเห็นความสำคัญในการเชื่อมโยงการใช้การเรียนการสอนนำไปสู่การสืบค้น (Inquiry) ในโอกาสต่อไป
2. กลุ่มสร้างลักษณะการเรียนรู้ให้ผู้เรียน
3. กลุ่มคงสภาพวิธีการเรียนด้วยตนเอง
4. กลุ่มค้นหาทรัพยากรบุคคล
5. กลุ่มใช้วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้จากแหล่งข้อมูล
6. กลุ่มสร้างสรรค์ผลงานหรือสร้างความสมบูรณ์ของผลผลิต
7. กลุ่มทำงานเพื่อการปรับปรุง

3.5.1 บุคลิกลักษณะนิสัยเฉพาะตนในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ พยาบาล

เวดดิเมเยอร์ (Wedemeyer, 1979 อ้างถึงใน Sonnen, 1980: 24) ได้ศึกษา
ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพยาบาลวิชาชีพ จากการศึกษากลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่
มาลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเฉพาะของการ
เรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังนี้

1. พยาบาลชอบวางแผนล่วงหน้า เป็นวัน สัปดาห์ เดือน และระยะยาว
2. โดยปกติจะเข้มงวดกับแผนที่วางไว้ และปรับปรุงแผนที่เขาจะต้องปฏิบัติข้างหน้า แต่
ไม่เคยทอดทิ้งแผน โดยปราศจากการปรับปรุง แผนงานที่จะช่วยให้เขาปฏิบัติได้ด้วยความสะดวก
3. จัดการกับชีวิตของเขาเพื่อที่จะสร้างโอกาสที่ดีที่สุดในการใช้เวลาอย่างมีคุณค่าและมี
ความหมาย ส่วนใหญ่จะพิจารณาส่วนประกอบของการเรียนอย่างมีอิสระ
4. ในทางปฏิบัติเขาไม่สามารถเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ โดยปราศจากการยกเลิก
งานบางสิ่งบางอย่างที่ทำอยู่เป็นประจำในปัจจุบัน โดยใช้เวลานั้นมาเพื่อการศึกษา จึงต้องเรียน
ด้วยตนเองในเวลาว่าง
5. สนุกกับการอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) การฟัง (Listening) และการ
อภิปรายกับหมู่คณะ (Discussing)
6. เปิดใจรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ (Open Minds to Learning New Things)
7. สนุกกับการถาม (Questioning) การทดสอบ (Testing) และการวิเคราะห์
(Analyzing)
8. ไม่กลัวที่ตนเองแตกต่างจากคนอื่น (Are not afraid of being different)
9. ชอบความหลากหลาย ศึกษาหลักการบนพื้นฐานความคิดของการเรียนการสอนใน
แต่ละวิชา
10. มีการพัฒนาทักษะด้วยการจดบันทึก (Note – taking) การจำ (Remembering)
และการนำไปใช้ประโยชน์เชื่อมโยงกับงานต่อไปข้างหน้า
11. ทำงานแบบมีส่วนร่วมกับทุก ๆ คน แต่สนุกกับการเรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจ

3.5.2 ลักษณะทั่วไปของผู้ที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ซิคเคอริง (Chickering, 1964 อ้างถึงใน Brookfield, 1985: 39) กล่าวถึง
คุณลักษณะ ที่สำคัญของผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 5 ประการ

1. มีลักษณะของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เข้าได้กับทุกคน และรักสันติภาพมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นแต่มีได้พึ่งพาผู้อื่น มีความรับผิดชอบ
2. มีความกล้าได้กล้าเสีย มีการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ เปิดกว้างต่อประสบการณ์ มีการเริ่มต้นด้วยตนเอง สามารถแสดงความคิดเห็นด้วย
3. รู้แหล่งข้อมูล รู้จักใช้แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ รู้ว่าต้องการความช่วยเหลือ รู้จักการใช้วัสดุอุปกรณ์ และมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูล
4. มีความหนักแน่นคงที่ไม่ยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทำงานเพื่อความพอใจของตัวเอง มีความสามารถที่จะทำและพิจารณารักขางาน มีความมั่นใจในตนเอง
5. มีความไตร่ตรอง มีความรู้สึกว่สิ่งใดมีความสำคัญ มีทิศทางที่แน่นอน รู้ถึงจุดอ่อนจุดแข็งของตัวเอง มีการค้นพบโดยการสืบสวน ทดลองปฏิบัติ มีความยืดหยุ่นต่อเหตุการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ Chickering (1964) ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ผู้เรียนด้วยตนเอง มิได้มีเฉพาะคุณลักษณะของผู้มีสติปัญญาหรือความสามารถในเชิงวิชาการเท่านั้น จะต้องมีความอดทน อารมณ์ และทัศนคติที่ดี มีการควบคุมตนเองที่ดี มีแรงจูงใจ มีการเปิดกว้าง จะทำให้เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

โนวล์ (Knowles, 1976: 61) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีการนำตนเองในการเรียนรู้ไว้ 9 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. มีความเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคลในด้านความคิด และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ ได้แก่ รู้ความแตกต่างระหว่างการเรียนโดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
2. มีแนวคิดเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ขึ้นกับผู้ใด และเป็นผู้ที่สามารถนำตนเองได้
3. มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน เพื่อที่จะให้บุคคลเหล่านั้นเป็นผู้สะท้อนให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนของตนเองรวมทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านั้น
4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้อย่างแท้จริงโดยร่วมมือกับผู้อื่น
5. มีความสามารถในการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้จากความต้องการในการเรียนรู้ของตนโดยเป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถประเมินผลสำเร็จได้

6. มีความสามารถในการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้สอนเพื่อขอความช่วยเหลือหรือปรึกษา
7. มีความสามารถในการแสวงหาบุคคลและแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
8. มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ มีความคิดริเริ่ม และมีทักษะในการวางแผนอย่างดี
9. มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลจากข้อมูลที่ค้นพบไปใช้ได้เหมาะสม

สเคเจอร์ (Skager, 1978: 24-25) อธิบายลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่ามีลักษณะ 7 ประการดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ยอมรับตนเอง (Seif-acceptance) หมายถึงมีเจตคติเชิงบวกต่อตนเอง
2. เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการวางแผน (Planfulness) ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือ
 - 2.1 รู้ถึงความต้องการ ในการเรียนรู้ของตนเอง
 - 2.2 วางจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับตนเอง ให้สอดคล้องกับความต้องการ ที่ตั้งไว้
 - 2.3 เป็นแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน
3. มีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียนอยู่ในตัวเอง จะสามารถเรียนรู้โดยปราศจากสิ่งควบคุมภายนอก เช่น รางวัล การถูกตำหนิ ถูกลงโทษ เรียนเพื่อต้องการวุฒิบัตรหรือตำแหน่ง
4. มีการประเมินผลตนเอง (Internalized Evaluation) สามารถที่จะประเมินผลตนเองได้ว่า จะเรียนได้ดีแค่ไหน โดยอาจขอให้ผู้อื่นประเมินการเรียนรู้ของตนได้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องยอมรับการประเมินผลภายนอกว่าถูกต้องก็ต่อเมื่อผู้ประเมินมีความคิดอย่างอิสระ และการประเมินสอดคล้องกับสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นจริงอยู่ในขณะนั้น
5. การเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (Openness to experience) ผู้เรียนที่นำประสบการณ์เข้ามาใช้ในกิจกรรมชนิดใหม่ ๆ อาจจะสะท้อนการเรียนรู้หรือการจัดวางเป้าหมายโดยอาจไม่จำเป็นที่จะเป็นเหตุผล ในการที่จะเข้าไปทำกิจกรรมใหม่ ๆ ความใคร่รู้ ความอดทนต่อความคลุมเครือ และการชอบสิ่งที่ยู้งยากลำบาก มองการเรียนอย่างสนุก จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมใหม่ ๆ และทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่อีกด้วย
6. การยืดหยุ่น (Flexibility) การยืดหยุ่นในการเรียนรู้ อาจชี้ให้เห็นถึงความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงเป้าหมาย หรือวิธีการเรียน และใช้ระบบการเข้าถึงปัญหา โดยใช้ทักษะการสำรวจ

การลองผิดลองถูกซึ่งไม่ได้แสดงถึงการขาดความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ความล้มเหลวจะได้รับการนำมาปรับปรุงแก้ไขมากกว่าที่จะยอมแพ้ยกเลิก

7. การเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ผู้เรียนที่ดูแลตนเองได้ เลือกที่จะผูกพันกับรูปแบบการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่ง บุคคลเหล่านี้สามารถที่จะตั้งปัญหา กับมาตรฐานของระยะเวลาและสถานที่ที่ทำให้ว่าลักษณะการเรียนแบบใดที่มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับได้

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าผู้เรียนที่มีลักษณะนำตนเองในการเรียนรู้เป็นผู้ที่มีลักษณะความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถบอกได้ว่า สิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้คืออะไร มีแรงจูงใจในการเรียน มีความรับผิดชอบ ควบคุมตนเองได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดี รักการเรียน มีความกระตือรือร้น สามารถคิดวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง บอกสิ่งที่ตนเองสนใจได้ มีเป้าหมายในการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์เปิดกว้างต่อประสบการณ์ กำหนดทิศทางของการศึกษาค้นคว้า รู้จักใช้แหล่งความรู้จากบุคคลและแหล่งตำรายอมรับความสามารถของตนเอง และผู้ร่วมงานเคารพในความคิดของผู้อื่น มีความยืดหยุ่น สามารถวางแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเรียนตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้

3.5.3 การจัดการตนเองในการเรียนรู้ (Self Management in Learning)

แคนดี้ (Candy, 1991: 128) กล่าวว่า นักการศึกษาผู้ใหญ่ นักวิชาการ นักวิจัยได้พยายามศึกษาการจัดการวางแผนของบุคคลที่สามารถชี้นำตนเองในการเรียนรู้ และบุคคลปฏิบัติอย่างไรที่เชื่อมโยงไปสู่การบรรลุผลสำเร็จในกิจกรรมนั้น ๆ ความพยายามเหล่านี้ได้มีการวัด หรือมีการประเมินล่วงหน้าเพื่อหาหนทาง และวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถจัดการตนเองในการเรียนรู้ได้ การที่เป็นผู้เรียนแบบชี้นำตนเองอย่างอิสระ (Self-director learner) เสมือนกับบุคคลที่รู้จักจริง เข้าใจอย่างถ่องแท้ ลึกซึ้ง มองเห็นทะลุในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจศึกษาและถ้าเช่นนั้น ทำอย่างไรที่จะพัฒนาความสามารถต่าง ๆ ในแต่ละอย่างที่มีภายในตัวบุคคล การให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน การทำความเข้าใจ การปรับตัว การพัฒนาและส่งเสริมด้วยการฝึกหรือ การอบรมในกระบวนการจัดการศึกษา เป็นหนทางหนึ่งที่ยกระดับการเรียนรู้และสร้างความพร้อมในตัวผู้เรียนให้มี ศักยภาพในการเรียนรู้และนำประสบการณ์ไปใช้ศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต Candy (1991) ได้สรุปทักษะและสมรรถนะของผู้ที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จากงานวิจัยของนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงด้านการศึกษาผู้ใหญ่มากกว่า 20 คน ให้ข้อคิดเห็นว่า นับตั้งแต่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้ขยายวงกว้างที่ปรากฏให้เห็นในหลายวงการ (Widely-almost University) เราจึงมีความคาดหวังที่จะเห็นความหลากหลายที่ยิ่งใหญ่ท่ามกลางผู้ที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learners) อันที่จริงแล้วความหลากหลายในวงกว้างดังกล่าวของ

บุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ทั้งหมดมีบริบทที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระบวนการเรียนรู้แต่ละอย่างอาจเป็นลักษณะเฉพาะ (Characteristics) ของบุคคลในวัยผู้ใหญ่ (Adulthood) แต่ก็ยังให้ความชัดเจน และเป็นที่น่าสนใจว่า ผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเอง มีสมรรถนะเพิ่มขึ้น อุทิศตนทุ่มเทให้ ความสำคัญกับตัวเองมากขึ้น เพิ่มประสบการณ์ให้กับตนเอง และประสบผลสำเร็จในอาชีพการ งานมากกว่าคนอื่น ๆ ดังนั้นนักวิจัยจำนวนมากให้ความสนใจหันมาศึกษาว่าบุคคลเหล่านี้เรียนรู้ ด้วยการนำตนเองอย่างไร และเมื่อจำแนกแยกแยะคุณภาพของการเรียนรู้ และลักษณะเฉพาะ อะไรของผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียนด้วยตนเองที่แตกต่างไปจากผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนน้อยกว่า นักวิจัยหลายคนได้ค้นหาและอธิบายถึงลักษณะของกลุ่มบุคคลที่ใช้ ความพยายามในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่อ่างมากมาย ด้วยเกียรติแห่งนักวิชาการและนักวิจัย ในการมีส่วนร่วมต่อการแสดงความคิดเห็น บางรายงานการวิจัยพยายามค้นหาและปรารถนาที่จะหา ข้อค้นพบในการเปลี่ยนแปลงการศึกษาผู้ใหญ่ ไม่เฉพาะแต่การวิจัยที่จะจัดการเรียนการสอนใน ผู้ใหญ่ให้เป็นที่พอใจมากขึ้นเท่านั้น ความปรารถนาในการปรับปรุงการสอนของอาจารย์ ด้วยการ ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ยังได้รับการปรับปรุงพัฒนาด้วยเช่นกัน

นักวิจัยบางท่านกล่าวว่า การนำตนเอง (Self-direction) ในการเรียนรู้เป็นการเริ่มต้นของ สถานการณ์ หรือเหตุผลในการเรียนรู้ และทำให้บุคคลศึกษาถึงข้อเสนอแนะบนพื้นฐานของ ทักษะต่าง ๆ และสมรรถนะที่กำหนดตัวผู้เรียน นักการศึกษาผู้ใหญ่บางท่านเน้นมิติของการสอน แบบการนำตนเอง และรวมไปถึงสมรรถนะในการเชื่อมโยงโปรแกรมการเรียนการสอน คำถามก็คือจะทำให้เกิดความชัดเจนได้อย่างไรว่าการเรียนรู้ทั้งหมดของผู้เรียนไม่ได้เกิดจากผู้เรียนและ ความสำเร็จของผู้เรียนด้วยตนเองนั้นบางครั้งจะไม่มีอุปสรรค การรวมเอาทักษะต่าง ๆ ของบุคคล ที่ เรียนด้วยตนเองก็เช่นเดียวกับการรวมเอาลักษณะเฉพาะบางอย่างในตัวบุคคลรวมไปด้วย

ไม่มีการคาดคะเนใด ๆ เข้าถึงการพัฒนาผู้ที่เรียนด้วยตนเองจากรูปลักษณะภายนอกซึ่งมี ความสำคัญมาก ก่อนอื่นหยาบยกสมรรถนะของบุคคลเหล่านั้นบนพื้นฐานที่ประกอบด้วย การคาด การณ์ โดยไม่เกี่ยวกับองค์ประกอบของการทดลองใด ๆ มาก่อน อันดับต่อไปมีลักษณะเฉพาะ อะไร หรือข้อมูลจากประวัติที่ได้รวบรวมเอาความสามารถต่าง ๆ ที่ไกลโพ้นเหนือการ ควบคุม นอกเหนือจากที่รวบรวมมาแล้วนำมาวิเคราะห์ความหลากหลายที่เกี่ยวข้อง เช่น รูปแบบของการ เรียน (Learning style) ความเชื่ออำนาจในตนเอง (Locus of control) ความมีสุขภาพจิตที่ดี (Psychological well-being) และความพึงพอใจในชีวิต (Life-satisfaction) ยังคงมีความพยายาม อื่นอีกมากมาย ได้แก่ ความหลากหลายของเทคนิคในการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์บันทึก การเรียนในแต่ละวัน การปรึกษาหารือและการอภิปรายร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ การแปรผลจาก

ชีวประวัติของผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จในชีวิต หรือเทคนิคการวิพากษ์ เพื่อที่จะจำแนกแยกแยะ สิ่งที่เป็นแกนของทักษะและสมรรถนะที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แม้ว่าจะมีวิธีการที่หลากหลายในบริบท ซึ่งบุคคลได้มีการพัฒนาในแต่ละรายการของทักษะและสมรรถนะต่าง ๆ ของผู้เรียนก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ระดับของความ สอดคล้องกัน ในคุณภาพของการเรียนรู้ (Performance of learning) หรือประสิทธิภาพของการเรียนรู้และลักษณะเฉพาะ ซึ่งบุคคลที่เรียนรู้ด้วยตนเองกล่าวถึง และจากการทบทวนผลงานและวรรณกรรมที่แตกต่างกันของผู้เขียนมากกว่า 20 คน ที่สำคัญได้แก่ Chickering (1964), Blanchard (1979), Guglielmino (1977), Kasworm (1983b), Knowles (1984), Mezirow (1981), Tough (1979d), Wedemeyer (1973) ผลจากการอุปนัย (Inductively) ให้ข้อสรุปว่า สิ่งที่คุณเรียนกล่าวอ้างถึงในการสร้างสมรรถนะของพวกเขา คือการเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้อย่างอิสระ หรือเรียนรู้ด้วยตนเอง (Independent Learners) ผลที่ตามมาคือ ผลงานของผู้เขียนแต่ละคนที่กล่าวถึงได้รับการสำรวจ และเพื่อให้เห็นถึงความหลากหลายของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติ นอกเหนือจากการควบคุมในงานที่เขาเป็นนายตัวเอง และการทำงานที่อิสระนั้น โดยความคิดในอุดมคติของบุคคลที่สามารถจัดการกับตนเองในการเรียนรู้ได้เป็นบุคคลที่มีลักษณะต่อไปนี้

แคนดี้ (Candy, 1991: 130) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่สามารถจัดการกับตนเองในการเรียนรู้ได้สรุปไว้ดังนี้

1. เป็นคนที่มีระบบ ระเบียบ มีแบบแผน มีความอดทน (Methodical) และมีวินัยในตนเอง (Disciplined)
2. เป็นคนที่มีเหตุผล (Logical) และรู้จักการพินิจพิเคราะห์ (Analytical)
3. เป็นคนที่รู้จักคิดและตระหนักในตนเอง (Self-aware)
4. เป็นคนที่อยากรู้อยากเห็น อยากรทดลองให้เห็นจริง (Demonstrate Curiosity) เปิดเผยและมีแรงบันดาลใจ หรือมีแรงขับจากภายในตนเอง
5. เป็นคนที่ยืดหยุ่นไม่ยึดติด (Flexible)
6. เป็นผู้ที่รู้จักการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependent) และเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonally Competent)
7. เป็นคนที่มีความรับผิดชอบอย่างเสมอต้นเสมอปลาย (Persistent Responsibility)
8. เป็นคนใจกล้าและมีความคิดสร้างสรรค์ (Creative)

9. แสดงออกถึงความเชื่อมั่น และมีความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก (Positive Self-concept)

10. เป็นตัวของตัวเองและมีความพึงพอใจในตนเอง (Self-Sufficient)

11. มีการพัฒนาทักษะในการค้นหาข้อมูล (Developed Information-seeking)

12. มีความรู้และทักษะในการเรียนรู้เฉพาะเรื่อง และเรื่องทั่ว ๆ ไป

13. พัฒนาและใช้ความสามารถในการออกความคิดเห็น หรือการแก้ต่างอย่างมี

ขอบเขตเป็นเหตุเป็นผล ตลอดจนให้เหตุผลในการประเมินการเรียนรู้

ลักษณะที่กล่าวถึงทั้งหมด ซึ่งเมื่อมองจากภายนอกตัวผู้เรียน อาจมีอิสระเหมือน ๆ กันในแต่ละรายการที่ระบุนมา ความสมบูรณ์ของคำตอบอยู่ที่หลักฐานของความแน่นอนในกลุ่มนักวิชาการ นักวิจัยที่มีความสามารถ บุคคลแต่ละคนมองเห็นคุณค่าและนำข้อสรุปลักษณะของบุคคลที่สามารถจัดการกับตนเองในการเรียนรู้ได้ไปขยายผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อไป

3.5.4 การควบคุมตนเองในการเรียนรู้ (Self-control in learning)

เวนนา (Wenar, 1990 อ้างถึงใน Thomas, 1990: 311-313) The encyclopedia of human development and education ให้ความหมายของการควบคุมตนเอง (Self-control) อธิบายความหมาย 2 ลักษณะ คือความหมายแรกเป็นวิธีการควบคุมตนเองที่เป็นประเพณีนิยมแต่ดั้งเดิมถ่ายทอดกันมา และความหมายที่ 2 เป็นการแสดงออกของบุคคลในพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับในสังคม การควบคุมตนเองทั้งสองความหมายซึ่งให้ความสำคัญกับการแสดงออกของคนที่เป็พฤติกรรมของมนุษย์ยังไม่ชัดเจน นักจิตวิทยายังคงให้ความสนใจและยังมีความคับข้องใจ ในความหมายและแนวคิดรวบยอดของการควบคุมตนเอง ความหมายที่สองจะเป็นลักษณะพฤติกรรมของบุคคลในการแสดงออกถึงความกระตือรือร้น และความเหมาะสมที่คนสามารถควบคุมตนเองได้ในสิ่งแวดล้อม การอภิปรายและวิเคราะห์ถึงการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจความหมายของการควบคุมตนเองในที่นี้แบ่งเป็น 2 ลักษณะดังนี้คือ

1. การควบคุมตนเองในความหมายของประเพณีนิยมแบบดั้งเดิม (Traditionally) ในความหมายนี้โดยสรุปเป็นการควบคุมตนเองทั้งด้านร่างกาย และจิตใจที่สัมพันธ์กับการแสดงออก ตั้งแต่เด็กเริ่มมีปฏิกิริยาโต้ตอบ จากการทดลองของ ทอดเลอร์ (Toddler อ้างถึงใน Wenar, 1990: 311) ได้ทำการทดลองการควบคุมตนเองในเด็กแรกเกิด 8 สัปดาห์ พบว่าเด็กสามารถควบคุมตนเองในการหันศีรษะตามเสียงของแม่ เมื่อแม่ใช้เสียงเป็นตัวกระตุ้นการทดลองนี้แสดงให้เห็นถึงการโต้ตอบของเด็กมีผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานของแรงจูงใจเป็นการควบคุมตนเอง เป็นแรงขับจากภายในร่างกาย เมื่อเด็กแสดงออกถึงความต้องการทาง

ร่างกายเริ่มหิวจะร้องขอ เด็กจะมีพัฒนาการของการรับรู้และการตัดสินใจในความรู้สึกของการขอความช่วยเหลือ และที่เป็นแนวคิดรวบยอดในทางเลือกของการควบคุมตนเองระหว่างการยอมรับของสังคม และการไม่ยอมรับพฤติกรรมที่แสดงออกในสังคม การกระทำและความรู้สึกของบุคคลสามารถควบคุมตนเองได้ เท่ากับเป็นการสร้างความเท่าเทียมกันหรือมีความสมดุลย์ของความเป็นคนที่อยู่ในการควบคุมของตนเอง และเมื่อไม่นานมานี้ นักจิตวิทยาให้ความสนใจการควบคุมตนเองกับพฤติกรรมที่แสดงออกในการปรับตัว (Behavioral oriented) ภายใต้ความเข้าใจในแนวคิดรวบยอดของการควบคุมตนเองในความหมายของพฤติกรรม รวมไปถึงการตอบสนองทันทีทันใด หรือการแสดงออกของคนที่สามารถมองเห็นจากภายนอก แต่ยังมีความเห็นของนักจิตวิทยาให้ข้อคิดเห็นที่ยังคับข้องใจเรื่องพฤติกรรมในการแสดงออกด้วยเงื่อนไขของการให้รางวัลและการลงโทษ ดังนั้นความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กจะยั่งยืนหรือเกิดขึ้นในทันทีทันใดอยู่ที่การตอบสนองที่เด็กพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ แนวคิดนี้ยังเป็นช่วงห่างที่ต้องศึกษาพฤติกรรมนำไปสู่ความปรารถนาในการควบคุมตนเองในระยะยาว

2. การควบคุมตนเองในความหมายของการเป็นบุคคลที่อยู่ในบังคับของตนเอง (Self-Being in control) การควบคุมตนเองในความหมายนี้นักจิตวิทยาให้ความหมายว่า คนเป็นศูนย์รวมหรือเป็นตัวแทนของตัวเองไม่เฉพาะแต่การควบคุมตนเองทางด้านร่างกายและจิตใจ แต่ยังรวมไปถึงการวางตัวในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการปรับตัว และการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมเป็นผู้มีความเชื่ออำนาจในตน (Locus of control) การที่เด็กได้รับรู้รับทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่าง ๆ ในสังคมสิ่งแวดล้อมโดยบังเอิญ เขาจะเป็นตัวของตัวเองในการแสดงออกถึงพฤติกรรมและบุคลิกลักษณะนิสัยรวมถึงความเชื่ออำนาจในตนเองจะหลอมรวมกันอยู่บนความเชื่อที่ว่าปัจจัยเหล่านี้จะเป็นโอกาสดีให้นำไปสู่ความเชื่ออำนาจภายนอกตน (External locus of control) เช่น เด็กรับรู้ประโยชน์จากการศึกษาหรืออาจเป็นการรับรู้ผลสำเร็จในด้านวิชาการซึ่งเด็กสามารถใช้การศึกษาสร้างความแตกต่างให้เขาไปสู่ความเป็นคนเก่งในอนาคต

3.5.5 การอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนรู้จักการควบคุมตนเอง

จากการทดลองของนักจิตวิทยาพบว่า พฤติกรรมในการแสดงออกที่เหมาะสมของเด็กเป็นผลมาจากการเลี้ยงดูของครอบครัวตั้งแต่เยาว์วัย ต่อมาเมื่อเด็กมีพัฒนาการและมีการเจริญเติบโตขึ้นตามวัย เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งจะเป็นส่วนผลักดันให้เด็กมีการแสดงออกต่อการปรับตัวต่อการควบคุมตนเอง ได้มีการทดลองเปรียบเทียบครอบครัวที่เลี้ยงดูด้วยการให้เหตุผลกับครอบครัวที่ลงโทษ พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเมตตาปรานีเด็กจะเป็นคนที่มีเหตุผล มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีการควบคุมตนเองได้เหมาะสมกว่า เด็กซึ่งครอบครัวเลี้ยงดูอย่างเกรี้ยวกราด จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่ก้าวร้าวและการปรับตัวของเด็ก พัฒนาการของเด็กจะสามารถปรับตัวได้ด้วยการให้แรงเสริมจากครูและเพื่อน แนวทางทั่วไปที่จะส่งเสริมการควบคุมตนเองให้กับเด็กได้โดย

1. ทำความเข้าใจในปัญหาของเด็ก รับทราบ และรับฟังด้วยความสนใจให้เด็กรู้สึกถึงความอบอุ่นของการมีที่พึ่งเมื่อเขามีปัญหา
2. สร้างความรับผิดชอบให้เด็กรู้จักการจัดการตนเอง สร้างพันธกรณีระหว่างเด็กและผู้อำนวยความสะดวก
3. ให้การเสริมแรงที่เหมาะสม ให้กำลังใจให้เขารู้จักเตือนตนเอง
4. หยิบยกพฤติกรรมที่เด็กสร้างนิสัยดีมาชื่นชม ซึ่งเป็นผลผลิตที่ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้คาดหวัง วิธีการดังกล่าวสามารถใช้ได้ทั้งในครอบครัวและในชั้นเรียน

เนื่องจากวิชาชีพพยาบาล เป็นวิชาชีพที่จะต้องช่วยเหลือมวลมนุษยชาติให้พ้นทุกข์อันเกิดจากความเจ็บป่วยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยธรรมชาติของวิชาชีพพยาบาลจะต้องเผชิญกับผู้ป่วยซึ่งมีปัญหาหลายลักษณะ ดังนั้นการควบคุมตนเองจึงเป็นลักษณะที่สำคัญของพยาบาลในการแสดงออกที่เหมาะสมทั้งในสังคมทั่วไป และสังคมของวัฒนธรรมแห่งวิชาชีพ การที่นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้จากการอบรม การปลูกฝังทัศนคติ ความสามารถ บุคลิกลักษณะนิสัยในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะช่วยให้นักศึกษาเพิ่มสมรรถนะในการควบคุมตนเอง และเพิ่มสมรรถนะในวิชาชีพต่อการปฏิบัติการพยาบาลที่เหมาะสมในการให้บริการแก่ผู้รับบริการด้วยเช่นกัน

3.6 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้สอนในระดับอุดมศึกษาปัจจุบันและได้มีการนำมาใช้วิธีการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้มากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์และส่งเสริมให้ผู้เรียน มีพัฒนาการของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แม้ว่าผู้เรียนสำเร็จการศึกษาไปแล้วก็ตาม (Kasworm, 1992: 225) และได้มีการนำทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ (Andragogy) ของโนวล์ส (Knowles, 1975) โดยรวมความคิดหลักจิตวิทยาของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanistic) ผสมกับการเรียนรู้ด้วยวิธีการเข้าถึงระบบ และอธิบาย (Andragogy) ว่าเป็นศาสตร์และศิลป์ที่ช่วยให้ ผู้ใหญ่เรียนรู้การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด จะต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เนื่องจากผู้เรียนวัยนี้ มีความต้องการเป็นตัวของตัวเอง และในขณะเดียวกันก็จะต้องให้ผู้อื่นเห็นว่าเขาเป็นตัวของตัวเองด้วย ฉะนั้นผู้สอนไม่ควรนำความคิดของตนไปจำกัดผู้เรียน แต่ควรส่งเสริมให้ความรับผิดชอบต่อการเรียนมาจากตัวผู้เรียนเอง นอกจากนี้แล้ว Knowles กล่าวว่า การศึกษาผู้ใหญ่จะเป็นกระบวนการเรียนที่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต (Life-long Process) ดังนั้น ผู้สอนจะต้องช่วยสร้างให้ตัวผู้เรียนมีทักษะในการเรียนตามแนวคิดของตนเอง เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีความพร้อมต่อการศึกษาด้วยตนเอง การเรียนรู้ของผู้ใหญ่แตกต่างไปจากการเรียนรู้ที่เกิดจากการสอนให้กับเด็ก โดยมีหลักการ 5 ประการคือ

1. เมื่อบุคคลเติบโตและมีวุฒิภาวะ บุคคลจะเปลี่ยนอัตมโนทัศน์ จากการเป็นผู้พึ่งพาหรือขึ้นต่อผู้อื่น เป็นผู้มีอิสระหรือผู้ที่นำตนเองได้
2. เมื่อบุคคลมีวุฒิภาวะที่สมบูรณ์ จะเป็นผู้ค้นหาแสวงหาประสบการณ์ จนเปี่ยมไปด้วยแหล่งของการเรียนรู้ บุคคลในวัยผู้ใหญ่จึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ของตนเอง
3. เมื่อบุคคลมีวุฒิภาวะจะมีความพร้อมที่จะเพิ่มผลผลิตของความรู้ที่เป็นการพัฒนาตนเอง
4. ผู้ใหญ่จะมีแนวทางในการเรียนรู้ที่ยึดปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem based Center) มากกว่าการยึดสาระเป็นศูนย์กลาง (Subject-Centered)
5. ผู้ใหญ่จะมีแนวทางที่จะทำตามสิ่งจูงใจภายในตนมากกว่าสิ่งจูงใจภายนอก ตามทฤษฎีของ Knowles ผู้เรียนจะมีความรู้สึกอยากเรียน เมื่อมีสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวก ความพร้อม มีเป้าหมายในการเรียนของตน ยอมรับที่จะมีความรับผิดชอบวางแผนในการเรียน และปฏิบัติในการเรียน รวมทั้งแสดงความก้าวหน้าในการเรียนของตน

นอกจากนี้ Knowles (1980: 175-187) ยังได้กล่าวถึงการสนับสนุนให้ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดี โดยผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ จำเป็นต้องคำนึงถึงสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีความพร้อม (Readiness to learn) ความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ผู้ใหญ่ สนับสนุนให้ผู้ใหญ่ไปสู่การเรียนรู้ตามเป้าหมาย มโนคติ (Self-concept) เกี่ยวกับตนเองจึงมีความหมายสำหรับผู้ใหญ่
 2. ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดีในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง (Life situation) ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดีเมื่อสถานการณ์นั้น ๆ ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ทั้งการใช้ชีวิตและการทำงาน การกระตุ้นด้วยสถานการณ์จากภายนอกที่ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สนับสนุนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ จึงต้องพิจารณาประเด็นนี้ด้วย
 3. ผู้ใหญ่แต่ละคนมีความแตกต่างกัน (Individual difference) ผู้ใหญ่แต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งพื้นฐานชีวิตจากการเลี้ยงดูจากครอบครัวเมื่อเยาว์วัยสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ความแตกต่างในบุคลิกลักษณะนิสัยการเรียน ตลอดจนประสบการณ์ที่ผ่านมา
 4. ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดีจากปัญหา (Problem based learning) ผู้ใหญ่จึงเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก หรือปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา
 5. ผู้ใหญ่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning) ผู้ใหญ่มีแรงจูงใจภายในต่อการนำตนเองไปสู่สิ่งที่ตนเองปรารถนาเรียนรู้ในเรื่องที่สนใจได้ดีกว่าเรื่องที่ตนเองสนใจน้อยกว่า
- ดังนั้นการนำแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมาใช้เป็นวิธีการเรียนวิธีหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่คือมีอายุระหว่าง 17-22 ปี จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาความพร้อมของผู้เรียน และมีการเตรียมความพร้อมของผู้สอนด้วยเช่นกัน เพราะการที่ผู้เรียนจะเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในขณะที่อยู่ในสถาบันการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างซึ่งได้แก่ หลักสูตร เนื้อหา ผู้สอน อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ บรรยากาศ หาก

ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ และวางแผนการศึกษาด้วยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างเหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้มากในที่สุด

บาวด์ (Boud, 1982: 12) ได้สรุปรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่ามี 5 รูปแบบดังนี้

1. การเรียนแบบใช้สัญญาการเรียนรู้ (Learning Contracts) การเรียนแบบนี้ผู้เรียนวางแผนโดยเขียนสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรรวมทั้งวิธีการวัดการประเมินผลซึ่งจะมีการตรวจสอบความถูกต้องของผลงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสัญญาจากผู้สอน และหรือผู้ร่วมงาน
2. การเรียนแบบการทำงานตัวต่อตัว (One-to One Learning) การเรียนแบบนี้ ผู้เรียนทำงานเป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกันในการทำงาน
3. การเรียนแบบวางแผนการทำงานโดยผู้เรียน (Student Planned Courses) การเรียนแบบนี้ผู้เรียนทำงานกับกลุ่มในการริเริ่มโครงการ และนำมาสู่การปฏิบัติ
4. การเรียนแบบมีระบบการสนับสนุนจากเพื่อน (Peer Support Systems) การเรียนแบบนี้ผู้เรียนที่เริ่มใหม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้เรียนที่มีประสบการณ์มากกว่า
5. การเรียนแบบร่วมมือกันประเมิน (Collaborative Assessment) การเรียนแบบนี้ ผู้เรียนร่วมมือกันกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน และตัดสินผู้เรียนด้วยกัน

กริฟฟิน (Griffin, 1983: 163) ได้นำแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมาจัดกลุ่มเสียใหม่โดยแบ่งรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองออกเป็น 5 รูปแบบดังนี้

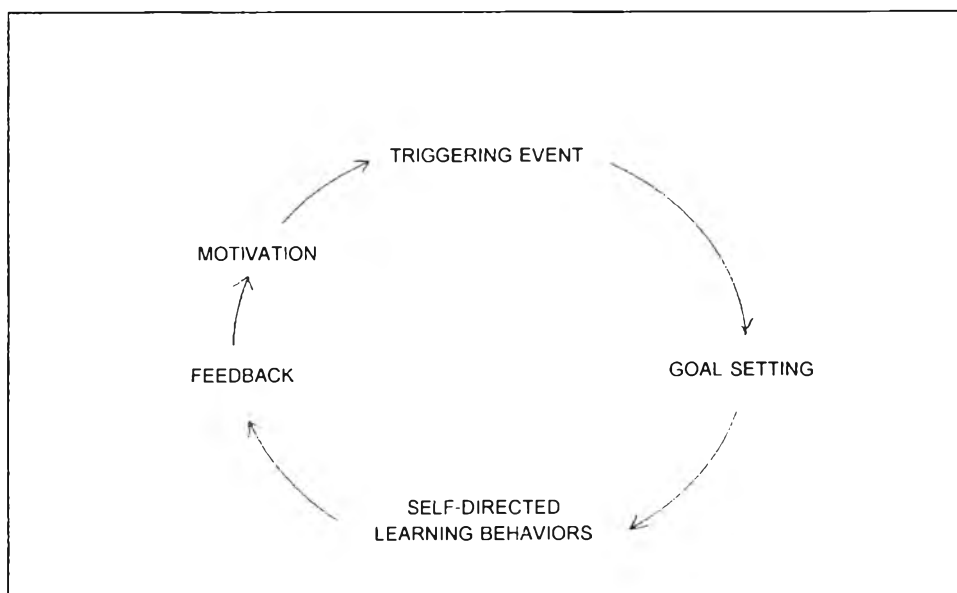
1. รูปแบบการเรียนรู้แบบใช้สัญญาการเรียนรู้ (Learning Contract) เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดการเรียนรู้เป็นกลุ่มของโนลส์ (The Knowles Group Learning Stream)
2. รูปแบบการใช้โครงการเรียนรู้ (Learning Project) เป็นตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามแนวคิดโครงการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ของทัฟ (The Tough Adult Learning Project Stream)
3. รูปแบบการใช้บทเรียนสำเร็จ (Individualized Program Instruction) ตามแนวคิดของสกินเนอร์ (Skinner) ซึ่งกริฟฟินมีความเห็นว่าการเรียนแบบนี้เป็นวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แต่เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการนำของครู (Teacher-Directed Learning)
4. รูปแบบที่ไม่ใช่การจัดการเรียนการสอนทั่วไป (Non-Traditional Institutional Arrangement) ได้แก่กลุ่มผู้เรียนที่เรียนโดยสมัครใจ หวังที่จะได้ความรู้ เช่น การศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับบุคคลภายนอกให้ได้รับประกาศนียบัตร การศึกษาที่เป็นหน่วยประสบการณ์ชีวิต เป็นต้น
5. รูปแบบของการเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิต (Learning experiences in Human being)

3.7 การกระตุ้นส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอีกรูปแบบหนึ่ง คือการเรียนรู้จากการถูกกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาที่มาจากสถานการณ์จริง ที่ผู้สอนสร้างโจทย์ปัญหาขึ้น ให้ผู้เรียนมีความสนใจอยากเรียนรู้ในการแก้ปัญหานั้น ๆ ด้วยเทคนิคนี้ ผู้เรียนมีความสามารถเข้าถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ (learning objective) เพื่อนำองค์ความรู้มาแก้ปัญหาในโจทย์ที่ผู้สอนสร้างขึ้น จากการคิด พิจารณา ไคร่ครวญ และตอบข้อสงสัยในโจทย์ปัญหานั้น ซึ่งโจทย์ปัญหาที่ผู้สอนสร้างขึ้น ส่วนใหญ่มาจากการล้อเลียนจากสถานการณ์จริง

คาร์วาเลียร์ (Cavaliere, 1992: 221) ศึกษาแบบการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ ไรท์ (Wright, 1963) ได้ทดลองสอนโดยใช้เทคนิคการสร้างโจทย์ปัญหาสร้างสถานการณ์เป็นกลไกในการสอน (Triggering Mechanism) เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สิ่งที่ได้จากการประเมินบนพื้นฐานของการทดลอง (Internal และ External Feedback) ทำให้ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงวงจรการใช้สถานการณ์ในการกระตุ้น (Motivation) ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยมีรูปแบบวงจรการเรียนรู้ ดังแผนภูมิที่ 2.3

แผนภูมิที่ 2.3 เทคนิคการกระตุ้นผู้เรียนด้วยโจทย์ปัญหา

ที่มา : Cavaliere, L.A. "The Wright's Self-directed learning project
Advances in Research and Practice in Self-directed learning,
(1992: 230)

จากการใช้เทคนิคสร้างโจทย์ปัญหาเพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ทิศทางในการเลื่อนไหลของข้อมูล ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่น่ามาสสร้างโจทย์ปัญหามีน้ำหนักเพียงพอ หรือมีพลังอำนาจที่จะสร้างหรือดึงดูดให้ผู้เรียนเข้าใจได้มากน้อยเพียงใด ฉะนั้นการใช้เทคนิควิธีการนี้ ผู้สอนจำเป็นต้องตระหนักถึงการได้รับข้อมูลเพิ่มเติมที่ผู้เรียนร้องขอหรือต้องการเมื่อผู้เรียนไม่เข้าใจในโจทย์ปัญหานั้น ๆ ซึ่งผู้สอนสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถดึงประเด็น (Learning Concept) ที่เขาต้องการเรียนรู้ ได้เอง มากกว่าเกิดจากการผลักดันให้เกิดการเรียนรู้จากตัวผู้สอน การสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ในลักษณะนี้ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมเครือข่ายการเรียนรู้ที่จะช่วยกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งระบบ จากการที่ ไรท์ (Wright, 1963) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น วิทเทน และวอลฟ์ (Whitten and Wolfe, 1974) ได้นำมาอธิบายเปรียบเทียบถึงกระบวนการเรียนรู้ ที่เกิดจากการศึกษาหาข้อมูล จากเครือข่ายการเรียนรู้ว่า พลังอำนาจของการมีส่วนร่วมในเครือข่ายการเรียนรู้มีส่วนกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถประสพผลสำเร็จในการเรียนด้วยตนเองอย่างอิสระ

การศึกษาปัญหาในกรณีศึกษานั้น ภายใต้การวิเคราะห์ปัญหา จากการตอบโต้ของนักศึกษาในกลุ่มเท่ากับเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้คิดตาม (Feedback as motivation) โดยบริบทของโครงการเรียนรู้ (Learning project) ที่ปรากฏได้รับการควบคุมและตัดสินใจโดยกลุ่ม ผลที่ตามมาคือ การเรียนรู้กลยุทธ์ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญจากข้อมูลและแหล่งของข้อมูลของผู้เรียน ศึกษาในระหว่างเรียน ดังนั้นข้อมูลและแหล่งของข้อมูล แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนได้ศึกษามากน้อยเพียงใด และเป็นการสะท้อนถึงความรู้และความคิดของผู้เรียน จากการวิจัยของ (Wright) อ้างถึงใน Long, 1990) พบว่า ในการตอบโต้ (Feedback) ของผู้เรียนซึ่งขัดขวางการกระตุ้นผู้เรียนต่อการแสดงออกและการตอบโต้เป็นวิจาร์ณญาณที่นำไปสู่การตัดสินใจกระบวนการและความสำเร็จของโครงการเรียนรู้ของผู้เรียน การตอบโต้ยังผลถึงการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกด้วย

กล่าวโดยสรุปข้อค้นพบจากการวิจัยเสนอแนะว่า พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกในโครงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ ในการแสดงออกของผู้เรียน ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มด้วยการตอบโต้ของผู้เรียน หมุนเวียนกันในกลุ่มที่รวมอภิปราย ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการกระตุ้นของกลุ่ม และเป็นผลให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลเป็นเครือข่าย (Network) ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้เรียนที่จะเป็นตัวกระตุ้นการทำหน้าที่ซึ่งกันและกัน

3.7.1 การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Motivation in Learning) ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การจูงใจคืออะไร นักการศึกษาและนักจิตวิทยาส่วนใหญ่มักจะให้คำตอบบนสมมติฐานว่าการจูงใจเป็นพฤติกรรมของการเสริมพลังของคน ส่งเสริมให้คนมีพฤติกรรมในการนำตนเอง และนำตนเองไปสู่เป้าหมาย มอร์แกน (Morgan, 1998: 49) คำถามต่อมาทำอย่างไรที่จะสร้างแรงจูงใจที่ดีนำไปสู่การวางแผนการสอน แรงจูงใจที่ถือปฏิบัติกันมากเป็นเงื่อนไขหรือทฤษฎีซึ่งประกอบด้วยกลไกของแรงขับทางร่างกาย (Physiological Drive) แนวคิดในมุมมองของพฤติกรรมการสร้างแรงจูงใจที่ยังเป็นแนวคิดร่วมสมัยคือ การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยการเสริมแรง (Reinforcement) ในการเสริมแรงต้องคำนึงถึงความต้องการ (Need) ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในพุทธิปัญญา ความต้องการในพุทธิปัญญากับสมรรถนะ พุทธิปัญญากับความต้องการของการเรียนรู้ การค้นหาความสนใจของผู้เรียน Morgan (1998) นำเสนอการกระตุ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการอบรมออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การสร้างแรงจูงใจหรือการกระตุ้นในมุมมองของประเพณีนิยมที่มีมาแต่ดั้งเดิม (Traditional views) เป็นการนำเสนอในลักษณะการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนด ซึ่งบางครั้งผู้เรียนเกิดภาวะคับข้องใจ (Cognitive Conflict) ต่อการแก้ปัญหาในนั้นยังขาดความพร้อม ถ้าผู้สอนประเมินความต้องการที่จะพัฒนาผู้เรียนโดยวางเป้าหมายไว้สูงสุด (Maximum) จะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของการใช้เวลากับการแก้ปัญหา หรืออาจจะต้องพิจารณาปัญหานั้น ยากเกินไปสำหรับผู้เรียนหรือไม่ ซึ่งจะต้องนำประเด็นนี้มาพิจารณาด้วย

2. การสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นผู้เรียนแบบร่วมสมัย (Contemporary views) อ้างถึงในสกินเนอร์ (Skinner) การสร้างแรงจูงใจที่ยังเป็นที่นิยมคือการเสริมแรง นักจิตวิทยาให้ความหมายว่า เป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้สามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สมรรถนะในการทำงานและการเรียน ในความหมายนี้เป็นการสร้างแรงจูงใจภายในตัวผู้เรียน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อตัวผู้เรียน แต่การกระตุ้นผู้เรียนด้วยวิธีการเสริมแรงด้วยการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนแก้ปัญหา มิอาจช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสูงสุดในการเรียน ยังมีมุมมองที่แตกต่างกันในการกระตุ้นผู้เรียน ตัวอย่างเช่น บริบทของปัญหาที่นำมาเป็นกรณีตัวอย่าง หรือโปรแกรมไม่ได้สร้างแรงดึงดูดใจ ผู้เรียนเงื่อนไหลเหล่านี้ อาจทำให้การกระตุ้นผู้เรียนไม่บังเกิดผล นอกจากนี้สมรรถนะในการเรียนรู้ในตัวผู้เรียนเอง การให้ตัวอย่างของปัญหาเป็นการกระตุ้นผู้เรียนไปสู่การมีสมรรถนะในการถ่ายโอนการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนต้องเผชิญกับการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่

3.7.2 แรงจูงใจตามทฤษฎีของเอทคินสัน (Atkinson's theory Motivation)

เมื่อพูดถึงการประเมินผลความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการจัดการเรียน การสอน และการพัฒนาผู้เรียน สิ่งหนึ่งที่นักศึกษานำมากล่าวอ้างก็คือ การสร้างแรงจูงใจ หรือการกระตุ้นผู้เรียนเดียร์ริง (Dearing, 1994 อ้างถึงใน Galloway, 2004: 89) กล่าวว่า การ กระตุ้น ผู้เรียนมีความสำคัญยิ่งในการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และยกระดับผู้เรียน และมีความสำคัญต่อการนำมาพิจารณาในการจัดหลักสูตร จากการศึกษาวิจัยให้การยอมรับว่าประสิทธิภาพของสถาบันการศึกษาที่ชี้ชัดว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแรงจูงใจนั้นเสมือนเป็นการสร้าง มโนคติ (Self-concept) ทศนคติ (Attitudes) การเรียนรู้ (Learning) พฤติกรรม (Behaviour) และความตั้งใจ (Attendance) ที่มีอิทธิพลต่อการประเมินสมรรถนะของสถาบันและแม้ว่านโยบาย การจัดการศึกษามาจากความเห็นร่วมของคนส่วนใหญ่ก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้ว แนวคิด รวบยอดของการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ เป็นการเข้าถึงสมมติฐานที่ผู้สอนระดับมืออาชีพจะต้อง ให้ความสนใจ

การกระตุ้นผู้เรียนเป็นการบูรณาการองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งทั้งการเรียนรู้ จะเกิดผลดีโดยประสิทธิภาพของผู้สอน การพัฒนาและการเข้าถึงผู้เรียน จะช่วยสร้างความชัดเจน และความเข้าใจในการกระตุ้นผู้เรียนซึ่งอาจจะเกิดขึ้น และมีความสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลทางการ เรียนที่สูงหรือต่ำต่อผู้เรียน แนวคิดนี้เป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถบอกถึงความหมายในความแตก ต่างระหว่างบุคคลในการกระตุ้น และอีกประเด็นหนึ่งคือผู้เรียนจะสามารถปรับตัวเข้ากับสถาน การณ์ในระดับของการกระตุ้นนั้นได้อย่างไร ถ้าการโต้แย้งนี้มีผลต่อการพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิ ภาพในการกระตุ้นผู้เรียน เราควรจะได้เห็นการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของลทธิ มนุษยชนตามความต้องการของผู้เรียน

ผลสัมฤทธิ์การจูงใจ (Achievement Motivation) ทฤษฎีของเอทคินสัน (Atkinson's Theory อ้างถึงใน Daniels, 2004: 93) การเปลี่ยนแปลงในความคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจยอมรับ ความแตกต่างของการกระตุ้น หรือการสร้างแรงจูงใจว่าเหมือนเกลียวเชือกที่แต่ละเส้นมีความ สัมพันธ์กัน 2 ประเด็น คือ ปัญหาหระหว่างผลสัมฤทธิ์ที่สัมพันธ์กับกิจกรรม โดยพิจารณาจาก ปัจจัยต่างๆดังนี้

1. พิจารณาธรรมชาติของแรงบันดาลใจหรือแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความสำเร็จ (Concidered the nature of motive to succeed) โดยพิจารณาพื้นฐานบุคลิกลักษณะนิสัย (Personal Charecteristic) ที่สัมพันธ์กับระดับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อสร้างประสบการณ์จาก ความสามารถที่ดีที่สุดในตัวผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ปฏิกริยาโต้ตอบด้วยอารมณ์ที่เป็น

บวก อันจะส่งผลต่อความสำเร็จที่ตามมา นอกจากนี้องค์ประกอบในการกำหนดความแตกต่างระหว่างสถานการณ์ที่เป็นการรับรู้ของแต่ละคน ซึ่งเป็นโอกาสของความสำเร็จก็คืองาน แนวคิดของระเบียบวิธีการดำเนินชีวิตของคนในการนำพาชีวิต มีความสำคัญอันยิ่งใหญ่ที่จะนำชีวิตไปสู่ความสำเร็จ คนที่มียุทธวิธีในการนำตนเองน้อยความเป็นไปได้ในการมองเห็นคุณค่าและแนวโน้มในความสำเร็จน้อยเช่นเดียวกัน ความสำเร็จส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนเอง ผู้สอนเชื่อว่าอย่างน้อยโอกาสของความสำเร็จอยู่ที่การเตรียมตัวของผู้เรียนที่แตกต่างกัน การสร้างความสนใจและแรงดึงดูดความสนใจจากงานหรือกิจกรรมเป็นโอกาสของการสร้างความสำเร็จที่สูงในการนำมาพิจารณา ซึ่งการกระตุ้นและการสร้างแรงบันดาลใจที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในกิจกรรมดังกล่าว ยังเป็นการวัดที่ยากที่จะนำมาเป็นเหตุผลสำคัญในการสร้างโอกาสของความสำเร็จ แต่จะเป็นการง่ายเมื่อบุคคลได้มองเห็นคุณค่าต่อความสำเร็จนั้น ดังนั้นความสำเร็จยังคงมีคุณค่าสำหรับบุคคลที่มุ่งมั่นที่จะได้รับ เอคคินสัน (Atkinson อ้างถึงใน Daniels, 2004: 94) ให้ข้อโต้แย้งแนวคิดนี้ว่าเป็นการสร้างความคับข้องใจให้ผู้เรียนที่จะไปให้ถึง โดยมองว่าการกระตุ้นผู้เรียนภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิ์ผลที่สัมพันธ์กับกิจกรรมดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่ล้มเหลว เนื่องจากการสร้างแรงบันดาลใจในงานหรือกิจกรรมบางอย่างนั้นแท้ที่จริงแล้วเป็นการกระตุ้นหรือผลักดันผู้เรียนที่ส่งผลต่อความสำเร็จเป็นการผลักดันผู้เรียนให้เกิดพฤติกรรมภายใต้ความวิตกกังวล สิ่งหนึ่งซึ่งเป็นความจำเป็นที่ควรหลีกเลี่ยงคือความล้มเหลวซึ่งเกิดขึ้นบนความวิตกกังวลของผู้เรียน ประสบการณ์ที่สร้างความวิตกกังวลในระดับที่มากเกินไปเป็นผลให้เกิดความล้มเหลวได้ การที่บุคคลมีความสนใจน้อยต่อความสำเร็จในเวลานั้นเป็นความสัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เขาเป็นอยู่ การหลีกเลี่ยงการสร้างแรงบันดาลใจที่ก่อให้เกิดความล้มเหลว จึงเป็นการตัดความวิตกกังวลของผู้เรียนที่อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลของกิจกรรม เอคคินสันให้เหตุผลว่าบุคคลแต่ละคนมีแรงบันดาลใจที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลวอยู่แล้ว ความง่ายและความยากของกิจกรรมสามารถทำให้คนเข้าใจกับตนเองว่า สิ่งนั้นดึงดูดความสนใจหรือไม่ดึงดูดความสนใจของเขา ซึ่งการจัดและออกแบบกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลของผู้เรียน ความวิตกกังวลสามารถจัดออกไปได้เมื่อมีการเผชิญหน้าระหว่างผู้เรียนและผู้สอน การสร้างโอกาสทำความเข้าใจในกิจกรรมกับผู้เรียนช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความเข้าใจแก่ผู้เรียน ซึ่งจะลดโอกาสของความล้มเหลวด้วยเช่นกัน งานวิจัยของเอคคินสันให้ข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางสำคัญในการกระตุ้นผู้เรียนว่าบุคคลมีความคิดเป็นของตนเองสิ่งสำคัญส่วนใหญ่ที่ควรพิจารณาในการกระตุ้นผู้เรียนคือ

1. การจัดการกับตนเองในความสำเร็จของบุคคลแต่ละคนนั้น ไม่ได้คาดหวังไปข้างหน้าแต่เพียงอย่างเดียว แต่มีการผสมผสานสถานการณ์และบุคคลที่จะนำมาเกี่ยวข้องกับความสำเร็จ

รวมทั้งความจำเป็นที่ต้องหลีกเลี่ยงความล้มเหลว และนี่คือประเด็นที่จะบอกว่าการจูงใจนั้นไม่ได้มีความหมายในทางบวกต่อความสำเร็จทั้งหมด ดังนั้นการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึงการออกแบบกิจกรรมที่ไม่สร้างความวิตกกังวลให้ผู้เรียน

2. พิจารณาความไม่เป็นอิสระ (Dependent) เอกคินสัน อธิบายว่า ความสัมพันธ์ของการผลักดันให้เกิดแรงจูงใจต่อพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลโน้มแนวโน้มไปสู่ภาพของรูปแบบการปรับตัว “Adaptive” และไม่ปรับตัว “Maladaptive” ความหมายของแนวคิดรวบยอดของการปรับตัวคือ พฤติกรรมของคนที่แสดงออกมาในภาพของขอบเขตและข้อกำหนดในความเป็นไปได้ของพฤติกรรมของผู้ที่มีดุลยพินิจ แต่สำหรับผู้ที่ไม่ปรับตัวจำเป็นต้องได้รับการสร้างแรงจูงใจหรือจากการกระตุ้นโดยบุคคลอื่น เอกคินสันมองเห็นการใช้ดุลยพินิจในขอบเขตของการปรับตัวต่อความสำเร็จในระบบการจัดการศึกษาว่า การพยากรณ์ที่กล่าวถึงการปรับตัวของผู้เรียนว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับแรงจูงใจภายในตัวผู้เรียนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จคือการแนะนำรูปแบบของการปรับตัวที่มีต่อการตั้งจุดภายในจิตใจของคนต่องานหรือกิจกรรมไปสู่ระดับปฏิบัติที่อยู่ในระดับยากนั้น สำหรับผู้เรียนที่ปรับตัวได้ช้าหรือปรับตัวได้ยาก มีความเป็นไปได้ที่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้มากกว่า ความเป็นไปได้ที่ทำให้บุคคลไปสู่ความสำเร็จสูงสุดของการเรียนรู้ในช่วงเวลาหนึ่ง ทางเลือกรูปแบบของการกระตุ้นผู้เรียนอยู่ตรงกลางระหว่างงานกับความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่รูปแบบของพฤติกรรม ซึ่งควรจะเป็นการใช้ดุลยพินิจของผู้เรียนที่ยังไม่ปรับตัวเกี่ยวข้องกับจากระบบการศึกษา อย่างไรก็ตามรูปแบบการปรับตัวของผู้เรียนต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของ นักศึกษาแต่ละคนควรได้นำมาพิจารณาในการจัดระบบการศึกษาในสถาบันด้วย

3. พิจารณานสมมติฐานที่ว่าแรงบันดาลใจให้ความสำเร็จในผลสัมฤทธิ์ที่สัมพันธ์กับกิจกรรมต่ำ จุดสุดท้ายที่เอกคินสันโต้แย้งในมุมมองนี้เป็นสมมติฐานที่อยู่บนรูปแบบพฤติกรรมของบุคคล (Behaviour) มีการติดตามพฤติกรรมของบุคคลเมื่อมีความจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงความล้มเหลวพบว่า รูปแบบของการไม่ปรับตัวของบุคคลนั้นการกระตุ้นจะไม่มีผลต่อการขาดแรงจูงใจจากการติดตามนี้เอกคินสันให้ข้อสังเกตว่า เราจะพบว่าผู้เรียนเท่านั้นที่สังเกตได้มองเห็นได้และเข้าใจตนเองบอกได้ว่าตัวเขาขาดแรงจูงใจขาดความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สอนไม่เพียงแต่พยายามที่จะเพิ่มแรงจูงใจเท่านั้น แต่ควรเป็นการสร้างแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดคุณภาพต่อการผลักดันให้เกิดการดำเนินการในสิ่งที่สำคัญและจำเป็นของผู้เรียนแต่ละคน ดี ชามส์ (De Charms, 1968 อ้างถึงใน Galloway, 2004: 95) ได้พัฒนาแนวคิดการเข้าถึงแรงจูงใจซึ่งมีจุดเน้นทั้งพุทธิปัญญาและสิ่งแวดล้อมในความเป็นไปได้บนความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับตัวกำหนดของรูปแบบการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในบุคคลสรุปได้ดังนี้คือ

3.1 บุคลิกภาพ (Personal) สมมติฐานการเข้าถึงสัมฤทธิ์ผลในการกระตุ้นผู้เรียนโดยเอคคินสัน (Atkinson) เป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินการ กระบวนการสร้างแรงจูงใจด้วยการกระตุ้นผู้เรียน ให้ความสำคัญในลักษณะที่เป็นธรรมชาติของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะนิสัยของคนที่มีรากลึกในบุคคลนั้นๆ การกระตุ้นผู้เรียนจึงต้องพิจารณาในมุมมองของความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลิกของผู้เรียนแต่ละคนซึ่งไม่ได้เป็นรูปแบบเดียวกันทุกคนในชั้นเรียน

3.2 การประมวลข้อมูลข่าวสาร (Information Processing) ให้ความสำคัญในความสัมพันธ์ของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เรียนกับหลักสูตร แสดงให้เห็นในภาพของการสะท้อนถึงหลักสูตรได้จัดเพื่อสนองต่อการให้ข้อมูลในรูปแบบที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ ในความหมายนี้เมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การเรียนได้ การสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้ผู้เรียนภายใต้การเปลี่ยนแปลงควรเป็นรูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นรูปแบบการกระตุ้นผู้เรียนบนความหลากหลายของลักษณะผู้เรียน

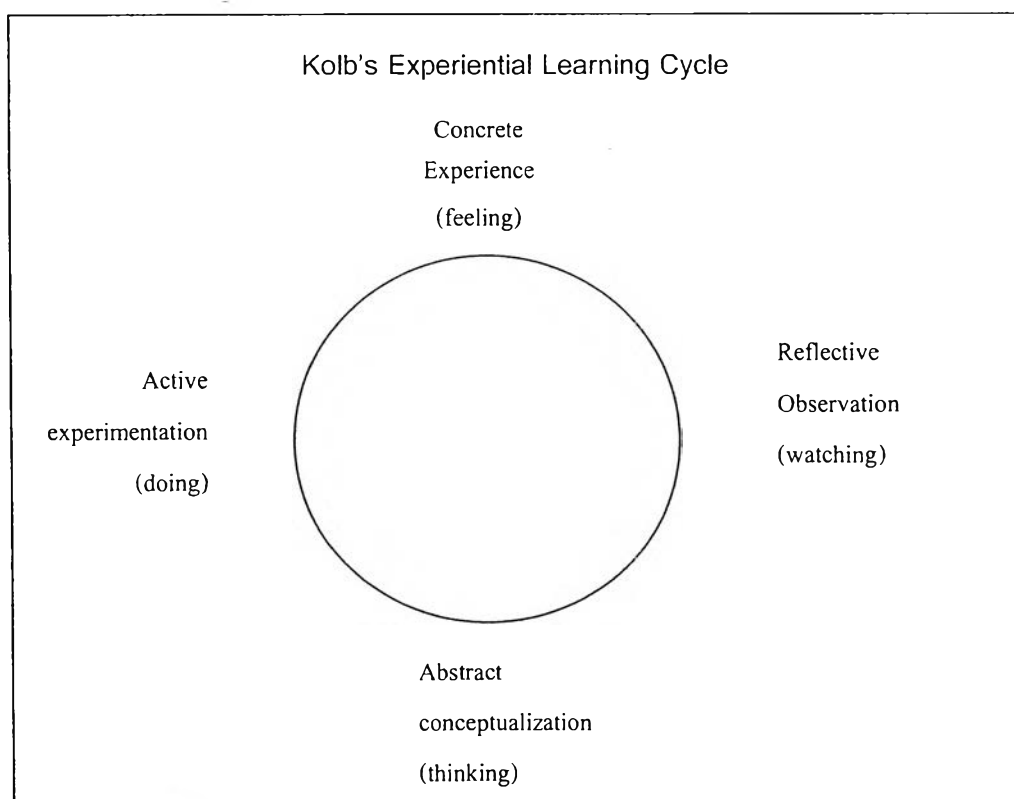
3.3 เป้าหมายและความสัมพันธ์กับพุทธิปัญญา (Goal and related cognitions) การกระตุ้นผู้เรียนในแนวคิดบนพื้นฐานของความสัมพันธ์กับพุทธิปัญญา เพื่อกระตุ้นและพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน รูปแบบของการช่วยเหลือ กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ กระตุ้นให้มองเห็นคุณค่าในตนเอง การให้คำแนะนำ จุดเน้นที่สำคัญคือความเป็นไปได้ที่ผู้เรียนแต่ละคนจะสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้ จากบริบทหนึ่งไปสู่สถานการณ์อีกบริบทหนึ่ง ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีบุคลิกลักษณะมีรูปแบบของตัวเองอยู่แล้ว ดังนั้นรูปแบบการกระตุ้นผู้เรียน ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกคนเช่นเดียวกับการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน รูปแบบของการกระตุ้นอาจจะเป็นไปตามบุคลิกของแต่ละคน ครั้งหนึ่งอาจจะสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีหนึ่งซึ่งแตกต่างกันไปตามบริบทการให้คำแนะนำกับการตอบสนอง นักศึกษาบางคนอาจไม่มีความจำเป็นต้องกระตุ้น รูปแบบการปรับตัวของผู้เรียนแต่ละคนมีอิทธิพลมาจากบุคลิกลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออกต่อการปรับตัวในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมนั้น

3.7.3 การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน

การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน (Experiential Learning) ลาสลีย์และเบสท์ (Lashley and Best, 2001: 30) กล่าวว่า นิสัยการเรียนรู้ (learning styles) คือความเข้าใจที่ดีที่สุดในการที่จะบอกลักษณะและการเรียนซึ่งผู้เรียนนำไปสู่การศึกษา และสถานการณ์การเรียนรู้ และลักษณะนิสัยนี้จะเชื่อมโยงถึงลักษณะเฉพาะซึ่งส่งผลให้ประสบการณ์และบุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน

โคลบ (Kolb, 1984 อ้างถึงใน Leshey, Best, 2001: 31) ได้พัฒนารูปแบบเพื่อสร้างความเข้าใจในผู้เรียนมีประสิทธิภาพจากประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างไร ด้วยวิธีการที่ธรรมดาและง่ายต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการคิด พิจารณา ไตร่ตรอง ให้เห็นบนพื้นฐานของกิจกรรมนั้น ๆ และพัฒนาทฤษฎีบนฐานของการสะท้อนคิดนั้น ด้วยการประยุกต์ กิจกรรมที่จะสร้างให้เกิดประสิทธิภาพขึ้นในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป หลายโปรแกรมการเรียนในปัจจุบันในการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้นำ "Experiential Learning' Model" มาใช้ นับว่าเป็นความคิดที่ดีที่จะทำความเข้าใจและเข้าใจถึงเบื้องหลังทฤษฎีก่อนนำไปใช้ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพและความเข้าใจต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการทำนายความคาดหวังของผู้สอน โคลบ (Kolb, 1984) ได้พบว่าประสิทธิภาพของประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นผลมาจากผู้เรียนมีวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน Kolb's Model ซึ่งอยู่บนพื้นฐานการเปรียบเทียบ 2 มิติ มิติแรกเกี่ยวข้องกับการทำงานของสมองซีกซ้าย และมิติที่ 2 เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพรวมถึงบุคลิกภาพที่ซ่อนเร้นถึงภายในและปรากฏให้เห็นภายนอก Kolb ได้ใช้ความตั้งใจศึกษาในแต่ละจุดของวงจรการเรียนรู้ แต่สิ่งเหล่านี้สามารถให้ความเข้าใจได้เป็นเพียงความรู้สึก การเฝ้าดู การคิด และการกระทำ ดังในแสดงในแผนภูมิที่ 2.4

แผนภูมิที่ 2.4 วงจรการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (kolb's model)

ที่มา : lashley and Best, 12 Steps to Study Success, 2001: 31

ความรู้สึก (Feeling) ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete experience) สิ่งนี้เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ตลอดจนความรู้สึกของการได้รับการพัฒนา เมื่ออยู่ภายใต้การดำเนินกิจกรรมที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในบุคคลที่ใส่ใจในปัญหา และมีความคิดบนพื้นฐานของตรรกะ (logic) ในขั้นตอนนี้บุคคลจะรู้สึกถึงความถูกต้อง บ่อยครั้งที่บุคคลจะรู้สึกว่าพัฒนาการของการเรียนรู้เกิดขึ้นภายใต้กิจกรรมธรรมดาที่ผ่านมา

การเฝ้าดู (watching) การสะท้อนให้เห็นจากการเฝ้าดู (Reflective-observation) การสะท้อนให้เห็นจากการเฝ้าดูสิ่งนี้เชื่อมโยงกับการพิจารณาอย่างระมัดระวังของประสบการณ์ที่ผ่านมา หรือการเฝ้าดู การฟัง และการระมัดระวัง การคิด พิจารณา ไตร่ตรอง ก่อนการปฏิบัติ ดังนั้นความจำเป็นในการสะท้อนกลับหรือการโต้ตอบของผู้เรียนขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้สึก เช่นเดียวกับสูตรความคาดหวังในอนาคต

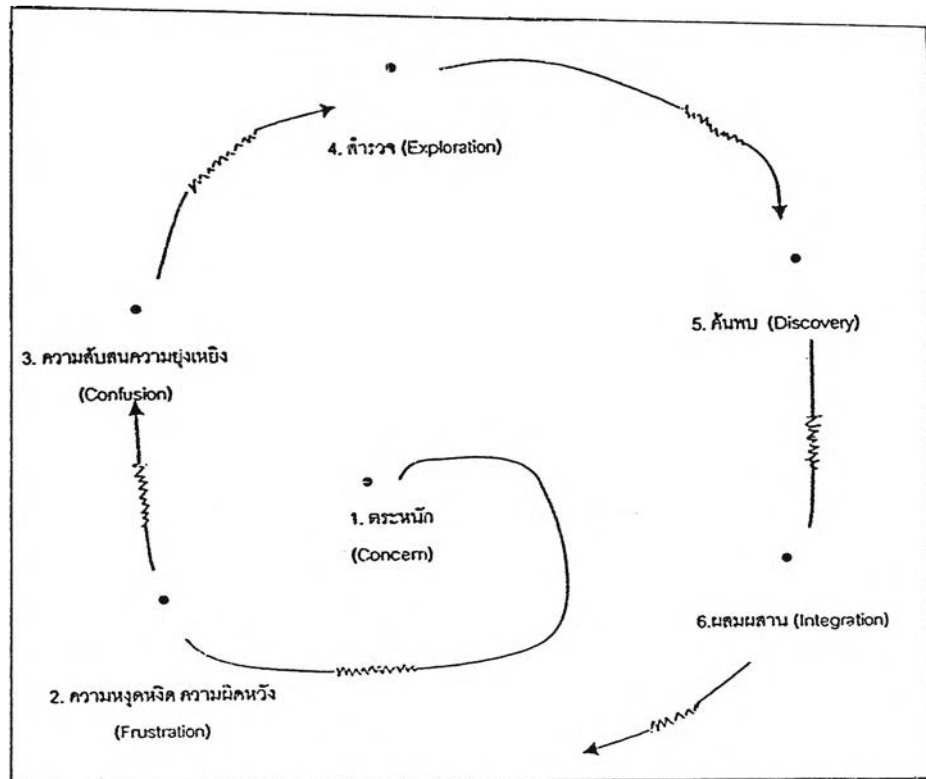
การคิด (Thinking) การสกัดแนวความคิดรวบยอดออกมา (Abstract Conceptualization) การเรียนรู้ในขั้นตอนนี้เชื่อมโยงกับปัญหาและการประยุกต์ของการสะท้อนคิดเช่นเดียวกับการพัฒนาทฤษฎีสำหรับอนาคต บ่อยครั้งสิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความคิดที่เป็นตรรกะ หรือคิดเป็นลำดับอย่างเป็นระบบกล่าวคือ คิดให้ลึกเชิงวิเคราะห์ คิดให้กว้างอย่างสร้างสรรค์ คิดให้ครบจนจบเรื่องแบบบูรณาการและคิดในภาพรวมทั้งระบบ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการคิดที่นำไปสู่คำตอบในข้อที่สงสัยซึ่งรูปแบบการพัฒนาของสมมติฐานนี้จะทดสอบในขั้นตอนนี้ต่อไป

การกระทำ (Doing) การทดลองปฏิบัติ (Active Conceptualization) การเรียนรู้ในขั้นตอนนี้เชื่อมโยงกับข้อมูลในความคิด และเชื่อมโยงกับการเรียนรู้โดยการพยายามและศึกษาข้อผิดพลาด พัฒนาปรับปรุงทฤษฎีที่เหมาะสมในสถานการณ์ สร้างความชัดเจนและจัดประสบการณ์ จากความรู้สึกด้วยเกณฑ์และหลักการตามวงจรอีกครั้ง เพื่อสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างลึก (Deep Learning)

3.7.4 วงจรแห่งการเรียนรู้ (The Learning spiral)

เบอร์แมน (Burman, 1969 อ้างถึงใน สมคิด อิศระวัฒน์, 2543: 101-104) ได้ทำการสังเกตเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ว่าจะมีขั้นตอนอย่างไรและได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้ชื่อว่า "The Learning Spiral"

แผนภูมิที่ 2.5 วงจรแห่งการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ที่มา : Burman (1969) "การสอนผู้ใหญ่" อ้างถึงในสมคิด อิศระวัฒน์ (2543 :101)

ขั้นที่ 1 ความตระหนัก (Concern)

ผู้เรียนเกิดความตระหนัก กล่าวคือ มีความสนใจ อยากรู้ หรืออาจเริ่มต้นจากสิ่งที่เป็นปัญหา หรือเป็นความต้องการภายใน

ขั้นที่ 2 ความหงุดหงิด (Frustration)

ความหงุดหงิดเกิดจากความไม่เข้าใจ ความไม่สำเร็จ ไม่มีโอกาสได้ในสิ่งที่ตนต้องการ เมื่อพยายามจะแก้ปัญหา จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความหงุดหงิด

ขั้นที่ 3 ความสับสน (Confusion)

จากความไม่เข้าใจทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสับสน ผู้เรียนเกิดความพยายามที่จะเอาชนะความไม่เข้าใจ

ขั้นที่ 4 สำรวจ (Exploration)

ผู้เรียนจะพยายามสำรวจหากวิธีต่าง ๆ ในอันที่จะแก้ปัญหา อันเนื่องจากความไม่เข้าใจ หรือเมื่อเกิดความสับสน

ขั้นที่ 5 ค้นพบ (Discovery)

จากความพยายามด้วยวิธีการต่างๆ ผู้เรียนได้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 6 การผสมผสาน (Integration)

เป็นขั้นตอนซึ่งผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากความรู้ใหม่ผสมผสานกับความรู้เดิมเกิดเป็น ขั้นตอนใหม่

ลักษณะของวงจรแห่งการเรียนรู้ (Learning Spiral) จะมีความซับซ้อนมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความรู้ลึกของผู้เรียนว่าเรื่องที่ต้องการเรียนรู้มีความสำคัญหรือมีความยุ่งยากซับซ้อนเพียงใด และขั้นตอนแต่ละขั้นของ "Learning Spiral" มีลักษณะเหมือนกันไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ในระบบโรงเรียน หรือนอกระบบโรงเรียน

ทัฟ (Tough, 1979) ได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมากกว่า 200 คน เพื่อศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่ทำให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจุดเริ่มต้นการเรียนรู้ 3 ลักษณะ คือ

1. ได้รับมอบหมายให้ทำ ผู้เรียนจึงต้องทำการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และทักษะ
2. ความประหลาดใจหรือความอยากรู้อยากเห็น ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตของผู้เรียน หรือเรื่องที่ตนเองมีความต้องการ

3. ต้องการใช้เวลาว่างที่มีในการเรียนรู้

ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มีปัจจัย 3 ประการ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นหรือจูงใจให้ผู้เรียนอยาก ดำเนินการขั้นต่อไปคือ

1. ความพอใจ (Pleasure) ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกที่ดี ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ความสบาย ถูกใจหรืออารมณ์ในทางบวก
2. การมองตนเอง (Self-esteem) ความมั่นใจในตนเอง ความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง การแสดงถึงความเป็นผู้รู้เป็นบุคคลที่มีความเพียรพยายาม

3. บุคคลอื่น (Others) เกิดขึ้นในช่วงทำางงานสำเร็จ บุคคลอื่นจะมองดูผู้เรียนด้วยความรู้สึกชื่นชม ยกย่อง หรือมีความรู้สึกที่ดี หรืออาจเป็นการแสดงออกด้วยกิริยาอื่น ๆ ในทางบวก ปัจจัย 3 ประการ มีผลอย่างยิ่งที่จะกระตุ้นให้ผลเกิดการเรียนรู้

ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้สอน เมื่อวางแผนการสอน ทำให้ผู้สอนรู้ว่าควรใช้วิธีการสอนแบบใด ควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนอย่างไรจึงจะกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนสนใจและบรรลุผลตามความคาดหวังอย่างดีที่สุด จะเห็นได้ว่ามุมมองเกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนรู้ของนักวิชาการอาจแตกต่างกัน ข้อมูลที่ได้เป็นประโยชน์สำหรับผู้สอนในการเข้าใจผู้เรียน และสามารถวางแผนการสอนรวมถึงการช่วยเหลือผู้เรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ขั้นตอนการเรียนรู้เป็นข้อมูลซึ่งบอกผู้สอนว่าผู้เรียนแต่ละคนจะมีพฤติกรรมการเรียนต่างกัน เมื่อมีความสนใจต่างกัน สิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้จะไม่เท่ากัน ผู้สอนจึงมีบทบาทอย่างมากในการจัดสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนให้การเรียนรู้เกิดขึ้น อาทิเช่น ให้กำลังใจ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นคนมีความสามารถ ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น สิ่งซึ่งผู้สอนสร้างขึ้นจะทำให้ ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงความคิดจากไม่สนใจเป็นสนใจ และยอมรับในตัวผู้สอน และสิ่งที่เรียนมากขึ้น

ลักษณะของการเรียนรู้

ฮูม (Hume, 1776 อ้างถึงใน สมคิด อิศระวัฒน์, 2543: 173) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์มาจากการรับรู้ทางจิต คือ การมีภาพประทับใจ (Impression) การรับรู้ที่เป็นปัจจุบันชัดเจน และมโนคติหรือความคิด (Ideas) ที่มาจากการใช้ความคิดและเหตุผล หลังจากได้รับภาพประทับใจและมโนคติ นำมาสู่การรับรู้อย่างต่อเนื่องของเขามีต่อตนเอง นอกจากนี้ สมคิด อิศระวัฒน์ (2543) ได้อธิบายถึงลักษณะของการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต ซึ่งอาจเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม คนเราจะเรียนรู้ตลอดเวลา (Smith, 1982) เช่น จากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เพื่อนที่ทำงาน การเล่น หรือสื่อมวลชนต่าง ๆ

2. การเรียนรู้เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ไม่มีใครเรียนแทนกันได้ การเรียนรู้เป็นความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล

3. การเรียนรู้เป็นเรื่องซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงอ้างถึงใน เมอร์ไซโร (Mezirow, 1978) เรื่องของความกลัว ความกระวนกระวาย และการต่อต้าน มักเป็นสิ่งที่เกิดควบคู่กับการเปลี่ยนแปลง

4. การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของมนุษย์ การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิก ค่านิยม บทบาทและสติปัญญา ตลอดช่วงเวลาในชีวิตของมนุษย์

5. การเรียนรู้คือการมีประสบการณ์ การเรียนรู้เป็นการกระทำจึงทำให้คนมีประสบการณ์ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้เร็วกว่าเด็ก ประสบการณ์เดิมในอดีตจึงเป็นแหล่งข้อมูลของผู้เรียน

6. การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเท่านั้นจะทราบว่าตนเองเกิดการเรียนรู้ บุคคลอื่นไม่มีโอกาสทราบ ยกเว้นเมื่อบุคคลนั้น (ตนเอง) แสดงออกให้ผู้อื่นทราบทั้งทำทางและคำพูด

นอกจากนี้ ลาสลีย์ และเบทส์(Lashley and Bast ,2001: 34-35) ยังได้แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ การเรียนรู้แบบผิวเผิน (Surface Learning) และการเรียนรู้แบบลึก (Deep Learning) ซึ่งการเรียนรู้แบบลึก คือการเรียนรู้ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผล วิธีการเรียนดังกล่าวเน้นการปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำได้นาน เกิดเป็นความคงทนในการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่พึงปรารถนา คือการเรียนรู้แบบลึก

3.7.5 ขั้นตอนของการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Gross

กรอส (Gross, 1981) กล่าวไว้ใน "Towards a Model of Adult Motivation for Learning" ได้แบ่งขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองออกเป็น 3 ขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้ในสิ่งแปลกใหม่ระทึกใจ (Romance) เป็นการเรียนรู้ในรูปของความรู้สึก อารมณ์ มีความตื่นเต้นกับความแปลกใหม่กับสิ่งที่ได้พบเห็นกับข่าวสารความรู้กับนักเขียนหน้าใหม่ที่เสนอเนื้อหาสาระ น่าสนใจ ทำทนายสติปัญญา

ขั้นที่ 2 การครุ่นคิดตรึกตรอง (Precision) เป็นการเรียนรู้อย่างมีระบบ มีทิศทางแน่ชัด มีการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่ละเอียดละน้อย จากการสะดุดตาสะดุดใจในระยะแรก แล้วเป็นความพยายามให้ได้มาซึ่งความรู้ ความจริงอย่างมีระเบียบแบบแผน

ขั้นที่ 3 การซาบซึ้งและสร้างสรรค์ (Generalization) เป็นระยะที่มีความรู้ความเข้าใจพบข้อสรุปหลักการแล้วก็เริ่มมีความคิดสร้างสรรค์ และการลงมือประยุกต์ความรู้ด้วยตนเอง

รูปแบบของการเรียนรู้ในลักษณะที่ Gross กล่าวไว้นี้ เป็นลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ประเภทไม่เป็นทางการ หรือตามอัธยาศัย เพราะเป็นการเรียนรู้ตามลำพัง ตามประสาทสัมผัส และการรับรู้ของตนเอง ซึ่งในบางครั้งพบทางตัน แต่บางครั้งก็พบรางวัลมากกว่าการเรียนรู้ที่มีผู้อื่นกำหนดแนวทางไว้ตั้งแต่เริ่มต้น จึงไม่เหมือนกับการเรียนตามหลักสูตรที่มีผู้กำหนดไว้

อย่างไรก็ตามนักการศึกษาที่มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้นั้น ต้องอาศัยการสร้างสรรค์องค์ประกอบเป็นองค์ประกอบอย่างต่อเนื่อง และจากแนวคิดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนี้ ผู้เรียนจำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์บางประการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ด้วย ผู้สอนและผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้สามารถวัดความพร้อมด้วยการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน นำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการสอน และส่งเสริมกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล และตามนิสัยการเรียนที่แต่ละคนมีความถนัดในลักษณะที่แตกต่างกัน

3.7.6 การถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

วงจรการถ่ายโอนความรู้ทักษะ และทัศนคติในกระบวนการทางสังคม (The Transition cycle of socialization process) นักการศึกษาโดย โฮลดิ้ง ดันแคน อนาลอย (Halding, 1965; Duncan & Kelly, 1983; Analoui, 1990 อ้างถึงใน Analoui, 1993: 101-103) เพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นของการถ่ายโอนความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการเรียนรู้ไปสู่การทำงาน ภายใต้สมมติฐานที่ว่า หลังจากนักศึกษาผ่านการฝึกอบรม และกลับมาสู่การทำงานในเวลาปกติ ระยะเวลาของการเรียนรู้สังคมของผู้เรียนแต่ละคนจะสมบูรณ์ในกระบวนการถ่ายโอนความรู้ที่มี ประสิทธิภาพหรือไม่นั้น ประเมินได้จากการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะในตัวผู้เรียนถ่ายโอนไปสู่การทำงานของตนเองได้อย่างไร ในเบื้องต้นของกระบวนการถ่ายโอนความรู้ก็คือ การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนที่เกิดจากการอบรม ความแตกต่างระหว่างสองกระบวนการที่สำคัญที่ ผู้เรียนนำไปสู่การทำงาน ก็คือประสบการณ์ที่เป็นการบูรณาการจากสิ่งแวดล้อมและการทำงาน แต่ความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ในการอบรมนั้น อย่างน้อยชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนที่ผ่านการอบรมมาแล้วสามารถนำการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเชื่อมโยงไปสู่งานใหม่โดยไม่คาดหวัง อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพของการถ่ายโอนความรู้ของผู้เรียนให้ข้อสังเกตว่าการอบรมที่จัดขึ้นเป็นพิเศษอย่างน้อยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้การจัดการในงานของตนเอง

การถ่ายโอนความรู้ ทักษะ และทัศนคติไปสู่งาน ให้ความหมายของการถ่ายโอนความรู้ไปสู่การทำงานและเป็นการเชื่อมโยงถึงสาระของงานกับบทบาทของบุคคล เป็นความคาดหวังที่นำไปสู่ประสิทธิภาพของงาน การถ่ายโอนการเรียนรู้ในมุมมองของภาพที่เป็นบวกคือเมื่อการเรียนรู้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนที่ใดก็ตาม บนสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะสามารถประยุกต์หรือสร้างความรู้ใหม่ไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ ได้โปรแกรมการเรียนรู้เบื้องต้นเกี่ยวข้องกับงานบางชนิดของบุคคล ถ้ากระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์หนึ่งสามารถช่วยให้บุคคลบังเกิดผลของความรู้ และทักษะ หรือการใช้ความรู้ หรือมีความรู้ หรือทัศนคติในที่อื่น ๆ ด้วย ดังนั้นการถ่ายโอนความรู้ใน

ลักษณะนี้จึงหมายถึงกระบวนการส่งผ่านความรู้ ทักษะ และทัศนคติของบุคคลในแนวตั้ง (Vertical) ตัวอย่างเช่น การเรียนวิชาฟิสิกส์ของวิศวกรก็เพื่อให้ผู้เรียนนำหลักการ วิธีการ กระบวนการของฟิสิกส์เชื่อมโยงไปสู่การประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะจากการเรียนวิชาฟิสิกส์ไปสู่การทำงาน ของกระบวนการกลไกเครื่องมือทางวิศวกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานให้บุคคลนำไปประกอบความรู้ในการทำงาน

การถ่ายโอนความรู้อีกลักษณะหนึ่งเป็นการถ่ายโอนความรู้ออกด้านข้าง (Lateral) เป็นการเรียนเฉพาะเจาะจงหรือผลของการนำความรู้เฉพาะเจาะจงในงานระหว่างการเรียนรู้ในสถานการณ์กับองค์ประกอบของงาน การถ่ายโอนความรู้ในลักษณะนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและพัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิผล เน้นการถ่ายโอนความรู้และทักษะเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของงาน และการทำงานของคน ถ้าการถ่ายโอนความรู้เป็นการส่งผ่านความรู้ที่เป็นไปในลักษณะที่เป็นลบ เมื่อใดก็ตามที่การเรียนรู้เกิดขึ้นกับบุคคลด้วยวิธีการที่ถูกกีดขวางหรือขัดขวางในการเรียนรู้ที่เป็นความรู้ใหม่ ทักษะต่าง ๆ หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นรวมทั้งทัศนคติ จะให้ผลในทางลบต่อการส่งผ่านความรู้ในตัวผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป การถ่ายโอนการเรียนรู้ให้ประโยชน์กับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม หากวิธีการถ่ายโอนความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ให้ประสบการณ์ในทางบวกกับผู้เรียน ดังนั้นการอบรมเพื่อส่งเสริมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทัศนคติ ความสามารถ บุคลิกลักษณะนิสัยในการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองโดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนถ่ายโอนประสบการณ์ไปสู่การเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะต้องพิจารณาการกระตุ้นผู้เรียนที่ให้ประสบการณ์ในทางบวก ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนถ่ายโอนการเรียนรู้จากการเก็บเกี่ยวความรู้ และประสบการณ์ด้วยโปรแกรมการอบรมนำไปสู่การพัฒนาตนเอง และพัฒนาวิชาชีพต่อไปข้างหน้า

3.7.7 พัฒนาการของทฤษฎีการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Developing of Transformative Learning Theory)

เมอร์ไซโร (Merzirow, 1975 อ้างถึงใน Cranton, 1994: 23) ได้ทำการวิจัยและศึกษาพฤติกรรมถ่ายโอนความรู้ของผู้หญิง 83 คน ในวิทยาลัยที่ศึกษาโปรแกรมการเรียนรู้ 12 โปรแกรม ผลการทดลองจากการวิจัยพบว่า กระบวนการของการถ่ายโอนความรู้ของบุคคล (Personal Transformation) จากโปรแกรมการเรียนรู้ที่พบโดยการวิจัย มี 10 ระยะดังนี้ คือ

1. ผู้เรียนใช้ประสบการณ์โดยไม่ได้รับการแนะนำในสถานการณ์ที่เป็นไปด้วยความยากลำบาก
2. อดทนต่อการฝึกหัดด้วยตนเอง

3. ทำการประเมินด้วยการใช้วิจารณ์ฐานในการปฏิบัติภายใต้สมมติฐานและความรู้จากการถ่ายโอนการรับรู้ตามแบบขนบธรรมเนียมจากที่เคยปฏิบัติกันมาตามความคาดหวังของสังคม

4. เชื่อมโยงการรับรู้ประสบการณ์จากการไม่มีเนื้อหาสาระอะไรเลยจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลหนึ่งด้วยวิธีการที่เหมือน ๆ กันหรือประเด็นปัญหาที่มักพุดกันในที่สาธารณะนำไปสู่อีกคนหนึ่งโดยจะแบ่งปันข้อมูลไม่ได้เก็บไว้เป็นส่วนตัวหรือผูกขาดแต่เพียงผู้เดียว

5. สำรวจทางเลือกสำหรับวิธีการใหม่ต่อการปฏิบัติการเรียนรู้ในโปรแกรม

6. สร้างสมรรถนะและสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการปฏิบัติในแนวทางใหม่

7. วางแผนทำหน้าที่ลงมือปฏิบัติการในกระบวนวิชา

8. ได้เรียนรู้ความรู้และทักษะสำหรับการวางแผนลงมือปฏิบัติ

9. สร้างจินตนาการด้วยความพยายามในบทบาทใหม่และประเมินการตอบโต้

10. บูรณาการข้อมูลความรู้เข้าสู่สังคมอีกครั้งหนึ่งบนพื้นฐานของเงื่อนไขที่ได้ทำตามในมุมมองใหม่ ผลจากการวิจัยนี้นำไปสู่หัวข้อทฤษฎีของพัฒนาการของผู้ใหญ่ที่มีต่อการถ่ายโอนความรู้ในเวลาต่อมา

ผลจากการวิจัยของ Merzirow (1975) แสดงให้เห็นถึงการถ่ายโอนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของผู้เรียนที่เป็นไปโดยธรรมชาติ ซึ่งให้เห็นว่าการศึกษาที่ผู้เรียนไม่ได้รับคำแนะนำ (Orientation) การถ่ายโอนการเรียนรู้ของผู้เรียนไปด้วยความยากลำบาก แต่จากการทดลองในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการแนะนำโปรแกรมชุดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาพยาบาลอย่างเป็นระบบ โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางและการศึกษาด้วยตนเอง ก่อนการเข้าสู่ขั้นตอนฝึกปฏิบัติบทบาทผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้โดยการชี้แนะตนเองด้วยการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเพื่อเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาพยาบาล

4. ความจำเป็นในการสำรวจความต้องการของผู้เรียนก่อนการกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การประเมินความต้องการของผู้เรียน มักจะถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการเก็บข้อมูล และนำมาอธิบายกระบวนการที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้และบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคนบ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะของผู้เรียนผู้ใหญ่ที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จุดประสงค์ของการประเมินก็เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากความต้องการการเรียนรู้มาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน การอบรม และเพื่อจัดหาอุปกรณ์ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการการช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนวัย

ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดในการประยุกต์ตามบริบทที่ได้จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากผู้เรียน และเพื่อสร้างเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

การจำแนกความต้องการของผู้เรียน จึงมีคำคมเสมอว่า ทำไมจึงต้องทราบความต้องการของผู้เรียน คำตอบก็คือ ช่วยให้นักการศึกษาได้กำหนดองค์ความรู้ และข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนแน่นอน นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และการใช้อุปกรณ์การสอน ที่สำคัญการประเมินความต้องการของผู้เรียน ช่วยให้ผู้สอนสามารถสนองต่อวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดด้วยการวางแผนการสอนในมุมมองต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่วิธีการสอนด้วยวิธีที่หลากหลาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการเข้าร่วมโปรแกรม นอกจากนี้การทราบถึงความจำเป็นในการเรียนรู้ของผู้เรียนช่วยให้การสร้างโปรแกรมสามารถสนองต่อความสัมพันธ์ของผู้เข้ารับ การอบรมและสมาชิกในองค์กร ช่วยให้องค์กรเป็นที่รู้จัก ด้วยประโยชน์จากการเชื่อมโยงกับองค์กรอื่น ๆ และสร้างพันธมิตรเครือข่ายโปรแกรมการศึกษาต่อไป

การอภิปรายถึงขอบเขตของแรงจูงใจ (Motivation) และความต้องการ (Needs) อาจกล่าวได้ว่าความต้องการเป็นเงื่อนไขของการสร้างสรรคโอกาสต่อพฤติกรรม และการจูงใจหรือ การกระตุ้นผู้เรียน คือแรงผลักดันที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรม โดยมีเป้าหมายของความต้องการในความสำเร็จ

โนลส์ (Knowles, 1980) ตั้งสมมติฐานของความต้องการ (Needs) ไว้ 2 ชนิดกล่าวคือ ในความหมายของนักการศึกษาผู้ใหญ่เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Basic Human Needs) และความต้องการทางการศึกษา (Educational Needs) ความต้องการทางพื้นฐานมนุษย์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานั้น คือการกระตุ้นผู้เรียนโดยใช้ความยืดหยุ่น ปราศจากการบีบบังคับ ด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยสร้างเงื่อนไข นักการศึกษาต้องสามารถเข้าถึงผู้เรียนโดยการช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ นั้น ๆ Knowles (1975) กล่าวว่า การออกแบบการเรียนการสอนที่ผ่านมาสวมใหญ่ ใช้การกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจที่เคยปฏิบัติเป็นประจำในการอบรม นักการศึกษาคุ้นเคยกับการศึกษาช่องว่างระหว่างพฤติกรรมที่เป็นอยู่กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของผู้เรียนหลังการอบรมผ่านไปสิ่งที่นักการศึกษาควรคำนึงถึงที่สำคัญคือสิ่งกีดขวางหรือสิ่งที่ปิดกั้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ถ้าหากผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาไปสู่เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และกิจกรรมการเรียนรู้ นั้นได้ รวมทั้งการมีส่วนร่วม ความตั้งใจที่จะประสบความสำเร็จ นักการศึกษาควรจะคำนึงถึงจุดนี้โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุดในช่วงการเรียนรู้

4.1 การประเมินความต้องการของผู้เรียนและการกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม (Assessing Learner Needs and Setting Program Objectives)

เมื่อมีการวางแผนโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้เรียนนอกซ์ (Knox, 1986; 54) กล่าวว่า สิ่งที่จะต้องตอบคำถามก่อนดำเนินการคือ การจัดการโปรแกรมการเรียนรู้เริ่มต้นที่ไหน จุดเริ่มต้น (starting point) ตั้งใจให้เกิดผลลัพธ์อะไร เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ ความต้องการในการจัดการศึกษา ความคาดหวังขององค์กร การประเมินผล และผลของการประเมิน ในที่สุดผลของการเรียนรู้โปรแกรมที่เกิดขึ้นในระยะยาวส่งผลต่อความแตกต่างก่อนการพัฒนาผู้เรียนอย่างไร สิ่งเหล่านี้จะต้องนำมาพิจารณาเมื่อเริ่มต้นวางแผนโปรแกรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียน พร้อมทั้งจะเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

กระบวนการช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ ควรเป็นการวางแผนและลงมือปฏิบัติร่วมกัน ในการวางแผนโปรแกรม เช่น การกำหนดโปรแกรมหรือหลักสูตร (Course) การฝึกปฏิบัติการ (Workshop) และการเป็นผู้ฝึก (Coaching) สิ่งเหล่านี้เป็นความปรารถนาที่จะใช้อธิบาย ประเมินผลและอุปกรณ์การเรียนรู้ที่จะให้ผู้เรียนตั้งใจและมีความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงตนเอง และถ้าหากมีแหล่งความรู้จากบุคคลที่จะช่วยเหลือในการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนจากโปรแกรม จะช่วยเชื่อมโยงประโยชน์จากโปรแกรมให้กับผู้เรียน ได้ส่งเสริมความคิด สร้างความรับผิดชอบ และหน้าที่ที่มีต่อการศึกษา ตลอดจนพันธะกรณี (Commitment) ต่อการเรียนที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน

4.2 การประเมินความต้องการของผู้เรียนและการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Assessing Learner Needs and Setting Learning Objectives)

การประเมินความต้องการของผู้เรียนและการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ นับว่ามีความสำคัญ และเป็นความจำเป็นที่ต้องเตรียมก่อนที่จะเริ่มต้นโปรแกรม เหตุผลของการประเมินความต้องการของผู้เรียนเพื่อนำมากำหนดวัตถุประสงค์ จากการศึกษาของ (Caffarella, 1985; Houle, 1972; Knowles, 1980; Knox and Associates, 1980; Wedemeyer, 1981) ให้เหตุผลว่าการประเมินความต้องการของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญสามารถช่วยผู้สอนในการวางแผนช่วยเหลือ ผู้เรียน ซึ่งแนวคิดรวบยอดของวิธีการที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นดัชนีบ่งชี้ว่า สามารถใช้ข้อค้นพบจากการสำรวจความต้องการของผู้เรียน นำมาปรับปรุงการสอนได้อย่างไร ซึ่งมีหลายวิธี ดังนั้นเหตุผลความจำเป็นในการประเมินความต้องการของผู้เรียน การสร้างความคุ้นเคยและการกระตุ้นผู้เรียนกับแนวคิดและวิธีการในการศึกษาอย่างต่อเนื่องของผู้เรียน ซึ่งนับว่ามีความจำเป็นและสามารถช่วยเหลือผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้คือ

1. การตรวจสอบตามรายการ (A checklist) เป็นวิธีการทบทวนที่ง่ายที่สามารถทำได้ และช่วยให้ผู้สอนได้ทราบถึงแนวโน้มของการมีส่วนร่วมในความต้องการในการศึกษา ถ้าสมมติฐานนี้ได้รับการตอบรับ ผู้สอนสามารถดำเนินการด้วยความมั่นใจ แต่ถ้าไม่ได้เป็นไปตามสมมติฐานนี้ ผู้สอนอาจจะต้องตัดสินใจค้นหาว่า อะไรคือความต้องการจำเป็น ที่ต้องประเมินอย่างเป็นทางการ ที่ได้รับการรับรองว่ากิจกรรมเหล่านั้นจำเป็นที่ผู้เรียนสมควรได้รับ (แม้ว่าจะไม่ได้เป็นความต้องการทั้งหมดของผู้เรียน)

2. การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น (Information) เกี่ยวกับการเลือกหัวข้อที่จะเรียน วัตถุประสงค์ความรู้ ตัวอย่าง ดังนั้นโปรแกรมจะต้องเป็นการตอบสนองในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมในโปรแกรมนั้น

3. การพรรณนาหรือบรรยาย (Descriptions) ที่ผู้สอนออกแบบในโปรแกรมจะต้องเน้น การตอบสนองการเรียนรู้ที่สำคัญต่อความต้องการในการศึกษา คำนึงถึงความเป็นไปได้ในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

4. โปรแกรมนั้นจะต้องเน้นที่ความต้องการที่เหมาะสมพอดีของผู้เรียนระหว่างการมีส่วนร่วม นำไปสู่ความเพียรพยายามที่ฝังแน่นในการเรียนจากโปรแกรมและการประยุกต์ไปสู่การเรียนรู้ ไม่ว่าจะผู้เรียนจะเรียนรู้อะไรต่อไปข้างหน้า

วิธีการใช้โปรแกรมนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญ นักการศึกษาหลายท่านให้ข้อคิดเห็นว่าการที่นำไปสู่การเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนสามารถจัดการตนเอง และตัดสินใจในการเรียนรู้ ยังเป็นการวัดในขอบเขตที่กว้าง เมื่อพูดถึงความสัมพันธ์ของโปรแกรมในเชิงหลักสูตร (Courses) การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) การอบรมประจำการในหน่วยงาน (On-the job training) ในทางตรงกันข้ามนักออกแบบทางการศึกษาให้ความสนใจและเห็นชอบกับการวัดนี้ในขอบเขตที่แคบ โดยเน้นไปที่หัวข้อ (Topics) ซึ่งให้ความสำคัญต่อการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากกว่า (Individual learner) สิ่งที่มีมากขึ้นกับผู้เรียนแต่ละคน มาตรฐานหรือความคาดหวังที่จะสร้างความชำนาญ และลำดับความสัมพันธ์ในความต้องการที่มากมาย สิ่งสำคัญที่เป็นความต้องการ วิธีการประเมินความต้องการ ส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่จะบอกว่าจะประเมินผู้เรียนอย่างไร วิธีปฏิบัติที่จะต้องค้นหาความต้องการของผู้เรียนคือ

1. สังเกตการณ์และวิเคราะห์ (Observing and Analyzing) สมรรถนะและงานเพื่ออธิบายความชัดเจนระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ที่เกิดขึ้นกับความปรารถนาในความชำนาญ จุดเน้นที่วิเคราะห์เช่น การเป็นผู้ที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดภาวะผู้นำ

2. อภิปรายข้อค้นพบ (Discussing Finding) ของสมรรถนะที่ต้องทบทวน ซึ่งผู้เรียนเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับพันธกรณีของผู้เรียนและผู้สอน
3. ทบทวนการจัดการ บันทึกร สำหรับหลักฐานสมรรถนะที่เพียงพอต่อความชำนาญ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนประยุกต์ที่ยังไปไม่ถึงความต้องการในการศึกษา
4. ความคิดเห็นที่มีต่อความสำเร็จของผู้เชี่ยวชาญ (Obtaining Opinions of Experts) และบุคคลในบทบาทจากความช่วยเหลือจำแนกความต้องการจำเป็นที่ผู้เรียนได้รับในวงกว้าง ด้วยการมีส่วนร่วมให้ข้อคิดเห็น
5. ใช้มาตรฐานของความสำเร็จในแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (Using standards of Achievable best practice) เช่น การเป็นตัวอย่างที่ดี (Role Models) ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นพ้องปรารถนาจะให้เกิดความสำเร็จ
6. ใช้การดำเนินการบริหารเป็นเครื่องมือ (Administering Instruments) ในการประเมินความรู้ ทักษะ และทัศนคติ รวมไปถึงการทดสอบสัมฤทธิ์ผล (Achievement Tests) การประเมินตนเอง (Self-assessment) รายการที่ผู้เรียนสนใจ (Interest Checklists) แนวทางการสังเกต (Observation guides) การทดสอบโครงการ (Projective Tests) เป็นต้น

4.3 การเลือกและการลงมือปฏิบัติในประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้

(Choosing and Implementing effective learning activities)

กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities) การตัดสินใจเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน รวมไปถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโปรแกรมการเรียนรู้นอกห้อง (Knox, 1986: 77) กล่าวว่า โดยทั่วไปมักพบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่มักใช้วิธีสอนที่คุ้นเคยและถนัด แต่ในการเรียนการสอนศาสตร์ในการสอนผู้ใหญ่ การเลือกกิจกรรมที่จะวางแผนในการสอนผู้ใหญ่ ที่เน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ นั้น เหตุผลสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาในการวางแผนขั้นตอนการวางแผนช่วยเหลือผู้เรียนคือ ลักษณะนิสัยในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน (Learner Characteristics) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม (Program Objectives) และความคาดหวังของผู้สอน เมื่อเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ๆ นอกจากนี้ ฮูล (Houle, 1980 อ้างถึงใน Knox, 1986:78) ยังให้ข้อสังเกตว่า กิจกรรมการศึกษานั้น (Educational Activities) เป็นทั้งวิธีการซึ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนและเป็นทั้งวิธีการที่จะให้ผู้สอนได้ประเมินผู้เรียน ในการเลือกและลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ นั้นกิจกรรมต่อไปนี้เป็นมุมมองขอบเขตของวิธีการที่จะเลือกดำเนินการกิจกรรมที่ผู้สอนต้องพิจารณาเลือกเพื่อวางแผนดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะต้องคำนึงถึงในโปรแกรม Knox (1986: 85-93) สรุปได้ดังนี้คือ

4.3.1 กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Individual)

เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและอุปกรณ์เครื่องมือ (Materials) จุดเน้นคือส่งเสริมความสามารถให้เป็นผู้ชี้นำตนเอง โดยมีวิธีการดังนี้

1. การเป็นผู้ฝึก (Coaching) เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากสถานการณ์ที่เป็นจริงในปัจจุบันที่ผู้สอนจัดให้มีขึ้น ซึ่งผู้เรียนจะได้รับความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ จากการได้ฝึกแสดงบทบาทในสถานการณ์นั้น และได้รับรู้จักวิธีการคิดวิเคราะห์ตอบโต้ (Feedback) ตัวอย่างนี้รวมถึงการได้ฝึกปฏิบัติจริงในสถานที่ทำงาน (On the Job Training) โดยได้รับการควบคุมดูแลและการแนะนำ (Supervisory Orientation) และอธิบายถึงบทบาทในการจัดการกับปัญหา วิธีการนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถนะและความอดทนของผู้ฝึก ซึ่งเป็นบทบาทใหม่นำไปสู่การช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถลำดับความสำคัญในงานซึ่งให้ความชัดเจนในรูปแบบการสาธิต (Demonstrated) ติดตามประเมินผลโดยการฝึกปฏิบัติ และสร้างความรู้ ข้อสรุปจากการโต้ตอบ ประสิทธิภาพของการเรียนรู้จะสัมพันธ์กับการเรียนรู้สถานการณ์จริง ที่จะช่วยให้ผู้เรียนประยุกต์การเรียนรู้ที่อาจจะช่วยเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ ทศนคติ นำไปสู่การเรียนรู้ในสถานการณ์ใหม่

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทดลองรูปแบบในการวิจัย โดยใช้วิธีการ (Coaching) ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษา หรืออาจารย์ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกในการสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ให้เกิดการเรียนรู้ ใช้โจทย์ปัญหาในกรณีศึกษา 15 เรื่องเป็นกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนเพื่อให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ นำไปสู่การส่งเสริมลักษณะนิสัยในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer-assisted Instruction) เป็นวิธีการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือในการศึกษา การกระตุ้นผู้เรียน จะมีความสลับซับซ้อน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความสำคัญในการปฏิบัติ ตั้งแต่การจัดการ ประสิทธิภาพ การออกแบบการสอน ตลอดจนการประเมินผู้เรียน

3. ความสอดคล้องกัน (Correspondence) ของแผนการเรียนรู้ (Syllabus) ตำรา (Text) รวมทั้งอุปกรณ์การสอนอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยการเรียนทางไกล ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกเวลา เลือกสถานที่ในการมีส่วนร่วม แต่วิธีการนี้กำหนดว่าผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบตัวเองสูง ในการเข้าถึงวิธีการเรียน และเป็นวิธีที่ยังต้องเข้าถึงประสิทธิภาพในการได้มาซึ่งความรู้

4. การอ่าน (Reading) เป็นวิธีการหลักที่ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการอ่านจากสิ่งพิมพ์ โดยเป็นแนวทางความถนัดของผู้เรียนแต่ละคนที่ได้จากผู้สอน จากผู้ฝึกที่กำหนดไว้เป็นแนวทางไว้ให้ฝึก

5. โครงการ (Project) เป็นวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียนโดยรวมเอาวิธีการสังเกต (Observation) ประสบการณ์ (Experience) การสาธิต (Demonstration) การสัมภาษณ์ (Interviews) และความพยายามในการอ่าน (Trial Reading) และการสนทนา (Conversation) เพื่อนำมาวางแผนในการให้การแนะนำรายบุคคลในการเรียนรู้ในโครงการเรียนรู้เช่น ฝึกปฏิบัติการก่อนจบการศึกษา (Internship) หรือโครงการทดลองระยะสั้น (Pilot Project)

6. โปรแกรมการศึกษาจากโทรทัศน์ (Television course with Video cassette) เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรื่องราวจากภาพโปรแกรมจากโทรทัศน์ ซึ่งอาจจะเป็นข้อสรุปที่สมบูรณ์จากรายงานหรือสิ่งที่เกิดขึ้น จากการอภิปรายในกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นภาพจริง สะดวกกว่าที่จะเดินทางไปเรียนในสถานที่จริง ช่วยให้เกิดภาพพจน์ และสามารถกำหนดสถานที่และเวลาในการเรียนได้

7. การสอนพิเศษ (Tutoring) เป็นการช่วยเหลือผู้เรียนและนำผู้เรียนไปสู่การเรียนรู้โครงการเช่นเดียวกับการฝึกแต่การสอนพิเศษอาจไม่สัมพันธ์กับการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนโดยตรง ซึ่งผู้สอนอาจจะมีเนื้อหาพิเศษ เช่น ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรืออาจเป็นการให้คำปรึกษา

4.3.2 กิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะการสอนกลุ่มย่อย (small group)

เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นกลุ่มย่อยที่ได้รับความสนใจในปัจจุบัน มีดังนี้

1. การอภิปรายกลุ่ม (Discussion) เป็นการสร้างความมีส่วนร่วมของผู้เรียนโดยแลกเปลี่ยนความคิด การเรียนแบบเผชิญหน้ากันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (Face to face) บนหัวข้อเรื่องที่สนใจตัวอย่างนี้รวมไปถึงการรวมพลังสมอง (Brainstorming) การฝึกอบรม (Training group) การประชุมโต๊ะกลม (Round table) และเป็นวิธีการหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. การวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Analysis) เป็นวิธีการอภิปรายโดยการเตรียมกรณีศึกษาจากสถานการณ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและฝึกปฏิบัติแก้ปัญหา และตัดสินใจบนวิธีการที่ได้มาซึ่งการวิเคราะห์และวิจารณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม วิธีการนี้ขึ้นอยู่กับ การเตรียมกรณีศึกษา การมีส่วนร่วมในการอภิปราย และการรู้จักการตั้งคำถาม และความเหมาะสมของการใช้คำถาม การสอนกลุ่มย่อยทั้ง 2 วิธีผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการทดลองครั้งนี้ โดยสรุปกล่าวได้ว่าวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้สัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้จากโครงการเรียนรู้ ผู้สอนจำเป็นต้องทราบความต้องการของผู้เรียนซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายวิธี โดยพิจารณาเลือกใช้ตามสถานการณ์ เวลาและตาม

ลักษณะนิสัยของผู้เรียนแต่ละคน ความเหมาะสมของการกระตุ้นผู้เรียนควรพิจารณาบนความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องทั้งวิธีการ เวลา และที่สำคัญที่สุดคือลักษณะของผู้เรียนซึ่งกิจกรรมการศึกษานั้นเป็นทั้งวิธีการซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนและเป็นทั้งวิธีการที่จะให้ผู้สอนประเมินผู้เรียน

4.4 การประเมินความพร้อมของนักศึกษาพยาบาล เพื่อนำไปสู่การวางแผนกิจกรรมพัฒนาวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สำหรับวงการศึกษายาบาลในต่างประเทศได้ให้ความสนใจเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นอย่างมาก และถือเป็นประเด็นสำคัญที่จะนำมาพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนักศึกษาพยาบาล โดย Fisher, King และ Tague (2001) แห่ง Faculty of Nursing, The University of Sydney, Australia ได้ศึกษาวิจัยเครื่องมือวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยนำ SDLRS ของ Guglielmino (1978) มาพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับการวัดความพร้อมในการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล โดยทำการวิจัยเรื่อง Development of A Self-directed Learning Readiness Scale for Nursing Education โดยแบ่งการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ในขั้นตอนแรกใช้วิธี Delphi Technique สอบถามผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นได้นำผลมาจัด Panel Discussion ในการ Rating แต่ละข้อคำถามในลักษณะ Likert Scale โดยอิสระจากพยาบาลผู้เชี่ยวชาญ 11 คน จากคณะพยาบาลในมหาวิทยาลัยของประเทศออสเตรเลีย และขั้นตอนที่สอง หลังจากคณะผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามแล้ว นำมาทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี จำนวน 201 คน และนำข้อมูลมาทำ Factor Analysis และทดสอบความเชื่อมั่นโดย Cronbach's Coefficient Alpha ตรวจสอบความเที่ยงและความตรงทุกข้อคำถามซึ่งได้ข้อสรุปนำมาเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมในการวัด Self-directed Learning Readiness Scale (SDLRS) ของพยาบาล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัด SDLR scale จาก Fisher, King and Tague (2001) มาสำรวจความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล สำหรับเครื่องมือวัดความพร้อมในการวัดความรู้ด้วยการนำตนเองที่ Fisher, King and Tague (2001) ได้พัฒนาขึ้นนั้นมีเป้าหมายที่จะให้เป็นเครื่องมือที่จะช่วยนักการศึกษาพยาบาลในการประเมินความพร้อมและวินิจฉัยการเรียนรู้ตามความต้องการจำเป็นของนักศึกษาพยาบาล เพื่อการวางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมที่เหมาะสมกับ นักศึกษาพยาบาลทั้งในทางทฤษฎีและการปฏิบัติกรพยาบาลโดยมีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ (Components) ได้นำเสนอไว้คือ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการตนเอง (Self-management) องค์ประกอบที่ 2 ความปรารถนาต่อการเรียนรู้ (The desire for Learning) และองค์ประกอบที่ 3 การควบคุมตนเอง (The Self-control)

ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบจะมีรายการย่อย (Item) ในการวัดความพร้อมในการรู้ด้วยการนำตนเองซึ่งประเมินโดยตัวผู้เรียน

ฟิชเชอร์ คิง และแทค (Fisher, King and Tague, 2001: 516) กล่าวว่า การวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นเครื่องมือและวิธีการหนึ่งที่เป็นเทคนิคในการเพิ่มความพร้อมในการศึกษาผู้ใหญ่ การพัฒนาเครื่องมือวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning Readiness Scale) สำหรับพยาบาล ได้รับการตอบรับจากความต้องการจำเป็นที่จะใช้เครื่องมือวัดความพร้อมที่มีความเที่ยงและความตรงในการวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาพยาบาล ในการวินิจฉัย ทักษะสติความสามารถ และบุคลิกลักษณะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล ผลจากการวิจัยและทดลองในการใช้เครื่องมือ SDLR ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสำหรับพยาบาล พบว่ามีความกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน (Homogeneous) และมีความตรงในเนื้อหาวิชาชีวะพยาบาลในบริบทที่จะวัดมีความเหมาะสมสำหรับนักการศึกษาพยาบาลในการนำไปประเมินนักศึกษาพยาบาล เพื่อวินิจฉัยความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักการศึกษาได้วางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุดในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน ยิ่งไปกว่านั้นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นนี้จะช่วยเป็นข้อมูลให้มองเห็นถึงคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และตัวผู้เรียนได้ด้วย

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแม้ว่าเป็นเพียงวิธีการหนึ่งที่ผู้สอนนำมาใช้ในสถาบันอุดมศึกษา แต่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสามารถชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและจำเป็นที่ผู้เรียนจำนวนมากสามารถรับผิชอบและเพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนได้ประเมินการเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง ผู้เรียนยอมรับและเห็นความสำคัญในมุมมองที่กว้างขึ้นของตนเอง จากการวัดระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง บนพื้นฐานของทัศนคติ (Attitude) ความสามารถ (Abilities) และบุคลิกลักษณะนิสัย (Personality Characteristics) ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีที่สุดในอันที่จะสะท้อนให้ผู้เรียนมองเห็นตนเอง เข้าใจตนเอง บนความแตกต่างระหว่างบุคคล และแม้ว่าเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้ ได้ทดลองกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยให้ข้อสังเกตว่า มีความเหมาะสมกับวิชาชีวะพยาบาล โดยได้รับการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในระดับสูงกว่าปริญญาตรี (Postgraduate Nursing Programs) โปรแกรมการสอนใน คลินิก และแม้แต่โปรแกรมการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based Packages) และการสอนทางไกลในสาขาพยาบาล (Distance Learning Packages)

ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน ตัวผู้เรียนเท่านั้นที่จะสามารถอธิบายได้ถึงความรู้สึกที่เป็นลำดับต่อเนื่องจากเรามีความพร้อมเพียงใด (Candy, 1991 อ้างถึงใน Fisher, King, Tague, 2001: 517) จากการใช้เครื่องมือวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนี้ ผู้สอนสามารถนำข้อมูลมากำหนด รูปแบบ ขั้นตอนของการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ การกำหนดรูปแบบของการพัฒนาผู้เรียน จะได้รับการพัฒนาขึ้นสำหรับผู้เรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ตามข้อมูลหลักฐานของความพร้อมที่ปรากฏจากการวัดระดับความพร้อมในสถานการณ์นั้น ๆ ผู้สอนหรือผู้อำนวยการควบคุมในการเรียนรู้จะมีบทบาทอย่างมากในการชี้แนะที่นำผู้เรียน (Teacher Direction) ในระยะเริ่มต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้เรียนมีระดับความพร้อมต่ำ และมีลักษณะของความเป็นบุคคลที่มีความวิตกกังวลสูง (Anxiety) และเป็นคนเก็บตัว

กล่าวโดยสรุปความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ติดตัวมาในแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน และเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง เป็นลำดับจากพัฒนาการ ตั้งแต่เยาว์วัยสู่ความเป็นผู้ใหญ่ การพัฒนาความสามารถและส่งเสริมพฤติกรรมในการเรียนรู้ สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ ในสถานการณ์และบริบทที่เกิดจากการสร้างขึ้นจากภายนอกโดยสถาบันการศึกษา เพื่อให้บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและสถานการณ์นั้น ๆ

สำหรับจุดเน้นในการสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นการส่งเสริมความพร้อมของนักศึกษาพยาบาลในด้านความสามารถ (Ability) ทักษะคติ (Attitude) บุคลิกลักษณะนิสัยเฉพาะบุคคล (Personal Characteristics) ของนักศึกษาพยาบาลต่อการสร้างนิสัย และฝึกพฤติกรรม การอ่าน การฟัง การคิด การแก้ปัญหาตลอดจนฝึกบทบาทผู้อำนวยการควบคุมในการเรียนรู้โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาใน 3 องค์ประกอบคือ การจัดการตนเอง ความปรารถนาต่อการเรียนรู้ และการควบคุมตนเอง

4.5 การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1. ในช่วงแรกผู้เรียนอาจจะคุ้นเคยกับการถูกบอกให้ทำจากอาจารย์ ดังนั้นการที่ผู้สอนคาดหวังว่า ผู้เรียนสามารถทำอะไรได้ด้วยตนเองทันที จึงเป็นสิ่งที่ยาก สิ่งที่ผู้สอนหรือผู้อำนวยการควบคุมในการเรียนรู้ ควรให้ความช่วยเหลือมากในช่วงแรก และลดความช่วยเหลือทีละน้อย การเตรียมความพร้อมในช่วงแรกจึงเริ่มให้ความช่วยเหลือ (Dependence) จนกลายเป็นการช่วยเหลือตนเองได้ (Independence) ผู้เรียนสามารถเรียนโดยอิสระโดยปราศจากความช่วยเหลือ หลังจากนั้นฝึกให้ผู้เรียนรู้จักกันและกัน (Interdependence) (Candy, 1991: 291)

2. จัดประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้บุคคลสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เช่น สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้หรือทำด้วยตนเอง ให้ตอบคำถาม ให้แสดงความคิดเห็น ให้เปรียบเทียบ ให้บอกความแตกต่าง ให้ทำเป็นประจำ ให้ร่วมทำ มอบความรับผิดชอบให้

3. ผู้สอนบอกให้ผู้เรียนทดลองทำ

4. ให้ผู้เรียนทำด้วยตนเองโดยผู้สอนมิได้ช่วยเหลือ

5. ไม่ควรมีการขู่บังคับ (Threat) เมื่อผู้เรียนทำไม่ได้ ควรมีการให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในโอกาสที่เหมาะสม บทบาทของผู้เรียนคือ คิดวางแผนการเรียน และเลือกวิธีการเรียนด้วยตนเอง บทบาทของผู้สอนคือ เป็นพี่เลี้ยงหรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน หรือเป็นเพื่อนร่วมทางในการเรียนรู้

โรเจอร์ (Rogers, 1989 อ้างถึงใน Candy, 1991: 133) กล่าวว่าบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ นั้น ควรเป็นผู้กระตุ้นให้บุคคลมีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดเปลี่ยนแปลง และเป็นตัวของตัวเอง

ทาท (Tough, 1978) เสนอแนะว่าลักษณะของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่ควรเป็น ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความอบอุ่น มีความรัก สนใจและยอมรับในตัวของผู้เรียน

2. คอยดูแลการวางแผนการเรียน ด้วยตนเองของผู้เรียน

3. เป็นบุคคลที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงและยอมรับประสบการณ์ใหม่ ๆ และมีความอยากที่จะเรียนจากกิจกรรมที่ตนเองช่วยเหลือสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเมื่อฝึกผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

กริฟฟิน (Griffin, 1978) ให้ข้อสังเกตถึงสิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงในขณะฝึกผู้เรียนดังนี้

1. ผู้เรียนส่วนหนึ่งอาจไม่รู้ว่าตนกำลังเรียน คนเหล่านี้มีความคิดว่าการเรียนรู้คือสิ่งที่เขาต้องทำเมื่ออยู่ในสถาบันการศึกษา เรียนจากห้องเรียนเท่านั้น

2. ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าตนเองมีวิธีการเรียนรู้อย่างไร ผู้เรียนไม่ค่อยตระหนักถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของการเรียนรู้ (Learning Processes) และรวมไปถึงวิธีการเรียนรู้หรือรูปแบบของการเรียนรู้ของแต่ละคน (Learning Styles)

3. ความสามารถที่จะเป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนแต่ละคนมีไม่เท่ากัน ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ จะต้องมีความเข้าใจว่า เมื่อไรตนเองเข้าไปช่วยเหลือ หรือเมื่อไรควรปล่อยให้ผู้เรียนรับผิดชอบด้วยตนเอง

4. บทบาทของผู้ที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับกลุ่มและแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกัน

5. แนวโน้มการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้มาก ถ้าผู้เรียนมีแนวทางของตนเอง (Self directed way)

6. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ไม่จำเป็นต้องเรียนคนเดียว อาจมีการสอบถามจากผู้อื่น หรือขอความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก ในบางกรณี อาจมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่ตนเองมีความรู้สึกว่าเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง (Independent Learner) เรื่องของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนี้ เป็นเรื่องภายในจิตใต้สำนึกของผู้เรียน เป็นการเปลี่ยนแปลงภายในตัวผู้เรียน มากกว่าการจัดการภายนอก วิธีการที่บุคคลเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะเป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลเกิดความเจริญงอกงามในระดับที่ดี

7. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก ถ้าจัดในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพราะตามธรรมชาติสถาบันเป็นผู้กำหนดสิ่งที่ "ต้องเป็น ต้องทำไว้" ในการดำเนินการฝึกผู้เรียนให้มีคุณลักษณะแบบเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น ต้องปรับระบบอื่น ๆ ให้สอดคล้องกันด้วย เช่น การวัดผล การจัดชั้นเรียน ตารางการเรียน เป็นต้น

8. วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มิใช่วิธีการเรียนที่ดีที่สุด แต่เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับบุคคล และสถานการณ์บางอย่างเท่านั้น

9. สื่อที่อาจนำมาใช้ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในปัจจุบัน เรื่องของเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ อาจจะเรียนสถานที่ใด เวลาใด ก็ได้ โดยใช้สื่อต่อไปนี้

- สื่อสิ่งพิมพ์ เช่นหนังสือ ตำรา บทเรียนสำเร็จรูป

- สื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อโทรทัศน์

- สื่อวีดิทัศน์ (Video)

- คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)

- Interactive Multimedia on CD-ROM

- Web – Based Instruction (WBI) เป็นบทเรียนที่สร้างขึ้นสำหรับการเรียนผ่าน

เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

4.6 บทบาทและแนวทางการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (Role of Facilitator)

ชัทเทิลเบิร์ก และ เทรซี (Schuttenberg and Tracy อ้างถึงใน Brockett, Hiemstra, 1994: 105) มีความเชื่อว่าผู้อำนวยความสะดวกมีบทบาทต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งการเป็นผู้นำผู้ให้ความร่วมมือ หรือผู้ร่วมงานในการส่งเสริมพฤติกรรมการนำตนเองได้หลายรูปแบบ อาจกล่าวได้ว่าผู้อำนวยความสะดวกไม่ใช่เป็นเพียงแต่ครูในชั้นเรียนเท่านั้น แต่สามารถเป็นได้ทั้งผู้แนะแนวที่ปรึกษา ผู้กวดวิชาและเป็นแหล่งความรู้ และแคนดี้ (Candy อ้างถึงใน Brockett, Hiemstra, 1994: 105) ได้สนับสนุนว่าบางกิจกรรมและบทบาทเพื่อการประสบความสำเร็จต้องมีการพัฒนา ระหว่างผู้ร่วมงาน คือ ผู้เรียนและผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ เช่น คุณภาพของประสบการณ์ ความปรารถนาของบุคคลในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และได้รับการสนับสนุนที่จำเป็น ผู้ร่วมงานดังกล่าว จะทำงานได้ดีที่สุดภายในกระบวนการเรียนและการสอน เกี่ยวข้องกับการแนะนำ สร้างระบบการศึกษาการช่วยให้ผู้เรียนมีอิสระ และพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเป็นอิสระมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะมีศักยภาพเพิ่มขึ้น เมื่อเขาได้ควบคุมกระบวนการของวิธีการศึกษาด้วยตนเองอย่างอิสระ เพราะบทบาทที่แท้จริงของผู้เรียนโดยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือการที่ผู้เรียนคิดวางแผนการเรียนเอง และเลือกวิธีเรียนด้วยตนเอง ฉะนั้นบทบาทของอาจารย์ผู้สอนจึงกลายมาเป็นพี่เลี้ยงหรือผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ มีดังนี้

เมอริโซว์ (Mezirow, 1981: 22-23) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถทำหน้าที่ในการเป็นผู้เรียนที่สมารถนำตนเอง ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนลดการพึ่งพาจากผู้สอนหรือผู้อำนวยความสะดวก
2. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการใช้แหล่งวิทยาการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประสบการณ์ของคนอื่น รวมไปถึงผู้สอนหรือผู้อำนวยความสะดวกซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
3. ช่วยให้ผู้เรียนกำหนดขอบเขตของความต้องการของตนได้ เพื่อให้ตระหนักและเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นเนื่องจากวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมต้องเปลี่ยนแปลงไป
4. ช่วยให้ผู้เรียนเพิ่มความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนด้วยการหาเป้าหมายของการเรียนรู้ มีการวางแผน จัดโปรแกรมและประเมินผลความก้าวหน้าของตนเอง
5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จากวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหาของผู้เรียนแต่ละคน

6. ช่วยให้ผู้เรียนตัดสินใจคัดเลือกประสบการณ์ที่ตรงประเด็นเพื่อทำให้เกิดมุมมองอันเป็นการเอื้ออำนวยสำหรับหนทางในการเรียนรู้ต่อไป
7. กระตุ้นให้ผู้เรียน ใช้เกณฑ์หรือบรรทัดฐานในการตัดสินใจ หรือพินิจพิเคราะห์ สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตนเองและประสบการณ์ที่ผ่านมา
8. ส่งเสริมให้ผู้เรียนสำรวจตนเองได้อย่างถูกต้องในการเข้าถึงนิยามของการเรียนรู้ทำให้เกิดมุมมองในการเลือกและเชื่อมโยงเข้ากับนิสัยการเรียนของตนได้
9. อำนวยความสะดวกในการชี้ให้เห็นปัญหา และหนทางในการแก้ไขของผู้เรียนและการกระทำที่ถูกต้องเพื่อให้สัมฤทธิ์ผล แต่จะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาของผู้เรียนและผลประโยชน์ของส่วนรวมด้วย
10. ให้แรงเสริมต่ออัตมโนทัศน์ของผู้เรียนว่าจะต้องเป็นทั้งผู้เรียนและผู้ปฏิบัติด้วยการกำหนดให้ผู้เรียนต้องปกครองตนเอง โดยสร้างบรรยากาศของการสนับสนุนด้วยการให้กำลังใจ การปลุกเร้าใจให้เกิดความมานะพยายามบ้าง แต่ที่สำคัญก็คือจะต้องหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ต้องมีการตัดสินใจ การกระทำที่เหมาะสมก็คือให้ใช้การช่วยเหลือร่วมมือร่วมใจกันจากกลุ่มแทน
11. เน้นการนำประสบการณ์ การมีส่วนร่วมและวิธีการสร้างโครงการที่เหมาะสมโดยใช้รูปแบบของการเรียนรู้โดย "การสังเกตตัวแบบ" และ "สัญญาการเรียน"(Modeling and Learning Contracts)
12. ทำความชัดเจนในเรื่องของการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจทางเลือกหรือการตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นวิธีการควบคุมคุณภาพของการเลือก และกระตุ้นให้ผู้เรียนเลือกเฟ้นสิ่งที่ดีที่สุด

4.7 แนวทางในการสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถชี้นำตนเอง

แคนดี้ (Candy, 1991: 322) ได้เสนอแนวทางที่อาจเป็นไปได้ในการส่งเสริมให้เกิดการชี้นำตนเอง ให้แก่ผู้เรียนที่ยังไม่เกิดการชี้นำตนเองในขณะนั้น แต่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งได้แก่

1. ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ตลอดชีวิต เป็นการทำให้ผู้เรียนได้เห็นคุณประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ และตั้งเป้าหมายที่ต้องการได้จากการเรียนรู้ โดยการวางรูปแบบของการสร้างจินตนาการที่ทำให้มองเห็นสิ่งที่จะต้องกระทำต่อเนื่องไป ซึ่งเรียกว่า "แผนที่มโนทัศน์" (Concept Map)
2. ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ในระดับที่ลึกซึ่งไม่ใช่เพียงแคผิวเผินโดยทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ โดยมีตัวอย่างของผู้ที่ได้รับความสำเร็จที่เกิดจากการเรียนรู้ อย่างหนักมาให้ผู้เรียนได้เกิดแรงจูงใจที่จะยึดเป็นแนวปฏิบัติ

3. ให้ผู้เรียนเพิ่มการตั้งคำถาม และการหาคำตอบโดยหัดให้ตั้งคำถามจากสิ่งที่ได้อ่าน และแสดงความคิดเห็นจากการสิ่งที่ได้อ่านนั้น ซึ่งการตั้งคำถามนั้นจะเกิดความคิดที่หลากหลาย ที่เกิดจากการที่ผู้เรียนได้อ่านจากบทนำหรือเนื้อหา และความรับผิดชอบในการเรียนรู้จะนำไปสู่ การสอบถามและทำการค้นคว้าด้วยตนเอง เอลเลียส และเมอร์เรียม (Elias and Merriam อ้างถึง ใน Brockett and Hiemstra, 1993: 136) ได้สนับสนุนให้มีการส่งเสริมการอ่านโดยกล่าวว่าไม่ว่า จะเป็นหนังสือประเภทวิชาการ หรือหนังสืออ่านเล่นจะสามารถช่วยให้บุคคลเข้าใจโลกได้กว้างไกล ยิ่งขึ้น ดังนั้นการที่มีโอกาสได้อ่านมากจะทำให้บุคคลมีทางเลือกเข้าใจสถานการณ์ที่ได้รับ สามารถ มองได้หลายด้าน และแคนดี้ (Candy ,1991: 331) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมให้มีทักษะในการอ่าน เพราะนอกจากการอ่านหนังสือจะเป็นเป้าหมายพื้นฐานของการศึกษา ยังเป็นหนทางแห่งการได้รับ ประสบการณ์ความรู้จากที่ต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งนี้การอ่านจะต้องมีทักษะสำหรับการอ่านด้วย เช่น ต้องเป็นการอ่านที่มีการเตรียมตัวคิดตามตลอดการอ่าน ดึง และจัดระเบียบข้อมูลนั้น รวมทั้ง สามารถถอดความข้อมูลนั้นมาใช้ประโยชน์ได้

4. สร้างบรรยากาศที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เกิดมุมมองจากการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนมี อิสระอย่างแท้จริงในการทดลองหาคำตอบด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เพื่อให้เกิดทางเลือกขึ้นจากความคิดเห็นและมุมมอง ทำให้เกิดความวางใจก่อนที่จะทบทวนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิ่งที่จะทำ

กล่าวโดยสรุปการส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สำหรับนักศึกษา พยาบาลที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในสถาบัน ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจวิธีการส่งเสริมและกระตุ้น ผู้เรียน ให้มีพฤติกรรมในการคิดวิเคราะห์ การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนจากการเข้าร่วมกิจกรรม การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักการสังเกต การคิดและลงมือกระทำเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้จนสามารถถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่ได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรสุพรรณ จารุวรรณ (2539) ได้ศึกษาสมรรถนะของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอน ในคลินิกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง: กรณีศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีชัยนาท ผลการ วิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยของสมรรถนะของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนในคลินิกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับที่มีการปฏิบัติมาก ไม่มีความแตกต่างในสมรรถนะในการจัดการเรียน การสอนในคลินิกส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีประสบการณ์ด้าน การสอนแตกต่างกันและมีศรัทธาในศักยภาพบุคคลแตกต่างกัน อาจารย์วุฒิปริญญาโทหรือสูง

กว่ามีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนในคลินิกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

นรินทร์ บุญชู (2532) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัย รามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับสูงเพียง 2 ด้านคือ เปิดโอกาสต่อการเรียนรู้และการมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย มีการมองอนาคตในแง่ดีมีความรักในการเรียน มีมโนคติของตนในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหาและมีความคิดริเริ่ม และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อการเรียนรู้ พบว่า คณะที่ศึกษาและผลการศึกษาที่ต่างกันจะมีระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการนำตนเองแตกต่างกัน นักศึกษาเพศชาย มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากกว่านักศึกษาเพศหญิง ส่วนตัวแปรอื่น ๆ อีก 3 ด้านคือ เหตุผลที่เข้าศึกษา วิธีเรียน และการประกอบอาชีพในขณะที่ศึกษาไม่แตกต่างกัน

ศศิธร กุลสิริสวัสดิ์ (2537) ศึกษาระดับความพร้อมของการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรกรรม กรมอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมนักศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการซึ่่นำตนเองสูง เมื่อพิจารณาในรายองค์ประกอบมี 3 องค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง คือความสามารถใช้ทักษะศึกษาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนั้นอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบระดับความพร้อมในการเรียนรู้ซึ่่นำตนเอง จำแนกตามอายุ เพศ อาชีพของผู้ปกครอง อาชีพที่นักศึกษาคาดหวัง ขนาดวิทยาลัย ประเภทสถานศึกษา หลักสูตร และระดับผลการศึกษา หลักสูตร และระดับผลการศึกษาต่างกันมีระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการซึ่่นำตนเองแตกต่างกัน

วิมลพรรณ กุลรัตน์นาม (2538) ศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการซึ่่นำตนเองของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้แบบวัด Self-directed Learning Scale และ Rosenberg Self-esteem ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้โดยการซึ่่นำตนเองสูง เมื่อพิจารณาในรายองค์ประกอบมีเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับปานกลาง คือความคิดสร้างสรรค์ นอกนั้นอยู่ในระดับสูง และในการศึกษาหาความ

สัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง กับระดับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวก นอกจากนี้ยังพบว่า ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนที่เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่างก็มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองแตกต่างกัน

ศรัณย์ ขจรไชยกุล (2542) ศึกษาการใช้โปรแกรมการแนะนำกลุ่มต่อการเพิ่มความพร้อมของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษา รพพินิจ ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ The Mann-Whitney U Test และ The Wilcoxon Matched Pairs Signed Ranks Test ผลการวิจัยพบว่า

1. ภายหลังจากทดลอง นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการแนะนำกลุ่ม เพื่อเพิ่มความพร้อมของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง มีคะแนนจากระดับความพร้อมของระดับความรู้โดยการชี้นำตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญ

2. ภายหลังจากทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้ร่วมในโปรแกรมแนะนำกลุ่มเพื่อเพิ่มความพร้อมของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง มีคะแนนจากแบบวัดความพร้อมของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง สูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

กิงกาญจน์ ตั้งศรีไพร (2542) ศึกษาวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีการเรียนทางไกลในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการเรียนรู้ด้วยการอ่าน ฟัง สอบถาม ดูและสังเกต และการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีระดับสูง และคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความสัมพันธ์กับคะแนนวิธีการเรียนรู้ทุกวิธี นอกจากนี้ นักศึกษาที่ให้เหตุผลในการเข้ามาเรียนต่างกัน มีระดับคะแนนเฉลี่ย วิธีการเรียนรู้ด้วยการฟัง สอบถาม และลงมือปฏิบัติต่างกัน ส่วนเพศ อายุ การประกอบอาชีพขณะศึกษาไม่มีผลทำให้คะแนนเฉลี่ยวิธีการเรียนรู้แต่ละวิธีการต่างกัน

สมคิด อิศระวัฒน์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยลักษณะการอบรม และเลี้ยงดูของเด็กไทย ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของบิดา มารดา จะให้การเลี้ยงดูแบบความรัก ความอบอุ่น ความใกล้ชิด สอนให้เป็นคนมีเหตุผล ฝึกลูกให้รู้จักทำอะไรด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ลูกได้ตัดสินใจ

ด้วยตนเอง พ่อแม่มีบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำ ปรึกษา พ่อแม่จะไม่ตามใจหรือเข้มงวดกวดขัน ยอมให้บุตรแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งได้ บิดามารดาฟังลูก และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก เมื่อทำความผิด ใช้วิธีตักเตือน ถ้าทำถูกก็ชมเชย การเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดา ซึ่งลูกไม่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะเลี้ยงลูกแบบตามใจ อยากรได้อะไรก็ยอม เข้าข้างลูก ไม่เคยเห็นว่าลูกผิด พ่อแม่บางคนเน้นเด็กต้องเชื่อฟัง เด็กไม่มีโอกาสตัดสินใจเอง ต้องทำตามที่ บิดามารดาบอกหรือคาดหวัง การเลี้ยงเด็กใช้วิธีการวางกรอบให้ลูกเดิน พ่อแม่จะเป็นผู้ทำทุกอย่าง ไม่มีการมอบหมายงานและภาระความรับผิดชอบ การอบรมใช้วิธีดู บังคับให้ปฏิบัติตาม หรือปล่อยให้เด็กทำตามใจชอบ

ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของ ครอบครัว และการจัดระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน

สิ่งที่ได้รับจากการวิจัยคือ บิดา มารดา และอาจารย์ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของเด็กไทย

งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศพบว่ามีการศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทางด้านสาขาพยาบาลศาสตร์ และสาขาใกล้เคียงดังนี้

บอกรี (Box,1982: 44-03A) ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเองของ นักศึกษาพยาบาล และนักศึกษาพยาบาลโปรแกรมหลักสูตรต่อเนื่องของมหาวิทยาลัย Oklahoma โดยศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ความสัมพันธ์ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำแนกตามอายุ เพศ และเกรด (G.P.A) จากจำนวนนักศึกษาพยาบาล 447 คน ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน และ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปร อายุ และเพศ แต่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มิดเดิลมีส (Middlemiss,1987: 49-05A) ศึกษาความสัมพันธ์ของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่าความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสัมพันธ์กับลักษณะนิสัยในการปฏิบัติงาน ในระดับนัยสำคัญที่ .05 และมีแนวโน้มในการส่งเสริมความพึงพอใจในงานของพยาบาลวิชาชีพ

เอลเพช (Alspach,1991: 52-06A) ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลปีที่ 4 ใน Washington, D.C. จำนวน 357คน และอาจารย์จากคณะพยาบาล 86 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพร้อมของนักเรียนพยาบาลและระดับความพร้อมของอาจารย์จากคณะพยาบาลอยู่ในระดับมากกว่าค่าเฉลี่ย ไม่พบความแตกต่างของความพร้อมระหว่างนักศึกษา กับคณะแต่พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความพร้อมแต่ละองค์ประกอบสูงกว่านักเรียนพยาบาล และยังพบว่าคะแนนเฉลี่ยของความพร้อมของนักศึกษาพยาบาลที่ผ่านการฝึกภาคสนามก่อนเป็น RN สูงกว่านักเรียนพยาบาลที่ไม่ได้รับการฝึกภาคสนาม

บาร์เบส (Barbes,1998: 59-09A) ศึกษาความอยากรู้ อยากเห็นและความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล โดยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความอยากรู้ อยากเห็นกับระดับความพร้อมด้วยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้เครื่องมือวัดความพร้อม (SDLRS) ของกุกลิเอลมีโน (Guglielmino, 1978) และเครื่องมือวัดความอยากรู้ อยากเห็น จากการทดลองของนักจิตวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสัมพันธ์กับความปรารถนาในการหาความรู้ การเห็นคุณค่าของการรับรู้ และการมองเห็นคุณค่าต่อความปรารถนาที่จะหาความรู้ในอนาคต

ลันด์- ไชล์ ครูคส์ และเอลเลส (Lunyk-Child, Crooks and Ellis, 2001) ได้ทำการวิจัย การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง : การรับรู้ของคณะนักศึกษาโดยศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ 4 ปี ในมหาวิทยาลัย McMaster ประเทศแคนาดา ผลการวิจัยพบว่า

1. การพิจารณาหรือการมอบหมายในการกำหนดให้ผู้เรียนและคณะเป็นไปเพื่อการดำเนินการสร้างความเข้าใจในคุณค่าของการเสริมพลังอำนาจของผู้เรียนต่อการเพิ่มความรับผิดชอบของนักศึกษาและคณะในการตัดสินใจที่เชื่อมโยงสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้
2. การเข้าถึงการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาภายใต้การเปลี่ยนแปลงจากจุดเริ่มต้นซึ่งผู้เรียนมีความรู้สึกในทางลบ (Negative Feelings) เช่น ความสับสน (Confusion) ความคับข้องใจ (Frustration) และความไม่พอใจ (Dissatisfaction) ต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไปสู่การจบลงด้วยการมีความเชื่อมั่น และมีทักษะต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. การพัฒนาอาจารย์เป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการสร้างความมั่นใจในสมรรถนะในการอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ฟรีสบี (Frisby, 1991: 52-08A) ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาแพทย์ของมหาวิทยาลัย Ohio สหรัฐอเมริกา โดยศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาแพทย์ และความสัมพันธ์ของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาแพทย์กับการเรียนโดยอิสระ และการเรียนโดยฟังบรรยายในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่าความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาแพทย์อยู่ในระดับสูง และไม่สัมพันธ์กับอายุ แต่สัมพันธ์กับการเรียนโดยอิสระที่ระดับนัยสำคัญที่ .001 และเมื่อนำกลุ่มนักเรียนแพทย์ที่เรียนแบบอิสระและกลุ่มที่เรียนโดยฟังบรรยายมาวิเคราะห์แต่ละตัวแปร ในความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองพบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ในการเรียนทั้ง 2 วิธีไม่พบความแตกต่างกันผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการสร้างหลักสูตรทางเลือกสำหรับแพทย์

ฟิชเชอร์ คิงและเทค (Fisher, King and Tague, 2001) แห่งมหาวิทยาลัย Sydney Australia ได้ทำการวิจัยพัฒนาเครื่องมือวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมีเป้าหมายที่จะให้เป็นเครื่องมือที่ช่วยนักการศึกษาพยาบาลในการประเมินความพร้อม และวินิจฉัยการเรียนรู้ความต้องการ จำเป็นของนักศึกษาพยาบาล เพื่อวางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับนักศึกษาพยาบาลทั้งในทางทฤษฎีและการปฏิบัติการพยาบาล

ตารางที่ 1 สรุปการวิเคราะห์ทฤษฎี/แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนานักศึกษาพยาบาล

ทฤษฎี/แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญของแนวคิดและทฤษฎี	เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา
พรบ. วิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) 2540 มาตรา 21 29 30 มาตรา 82	การควบคุมคุณภาพของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต้องต่ออายุการขึ้นทะเบียนทุก 5 ปี ด้วยการสอบหรือการศึกษาต่อเนื่องอย่างน้อย 50 หน่วยคะแนนเป็นผลให้ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลต้องเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง	- เพิ่มศักยภาพและความสามารถให้นักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรียนรู้ที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต - เพิ่มสมรรถนะหลักที่จำเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ด้วยการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ จากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร - ผู้ประกอบวิชาชีพจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอเพื่อบริการที่ดีมีคุณภาพ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ทฤษฎี/แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญของแนวคิดและทฤษฎี	เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา
ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันพระบรมราชชนก	จัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานตามกำหนดของทบวงมหาวิทยาลัย และองค์การวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์	ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ สนองต่อความต้องการ การให้บริการ ทั้งในโรงพยาบาล ชุมชน และสังคม ประเทศ
พรบ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 หมวด 1 มาตรา 6 มาตรา 22 24	ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย	จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นบูรณาการ สนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน
ทฤษฎีพัฒนานักศึกษาของ Chickering and Reisser (1993)	7 Vectors of Development พัฒนาความสามารถด้านสติปัญญา ร่างกาย และสังคม การพัฒนาการควบคุมอารมณ์ การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง การมีสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคลอย่างมีวุฒิภาวะ การสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง การพัฒนาเป้าหมายชีวิตของตน และการพัฒนาคุณธรรม	พัฒนาให้นิสิตถึงพร้อมด้วยความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ด้วยการพัฒนาความสามารถด้านสติปัญญา ร่างกาย และสังคม การควบคุมอารมณ์ และการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอย่างมีวุฒิภาวะ มีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง และรู้จักตั้งเป้าหมายในชีวิต
ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษา (Student involvement) ของ Astin (1985)	- การมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษากับการจัดกิจกรรมของสถาบัน - สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้นิสิตประสบความสำเร็จในการศึกษา	- ส่งเสริมให้นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง และเรียนรู้ การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม - จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (อาจารย์ การจัดการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้)
Self-directed Learning ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ Knowles (1975)	แนวคิดหลักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยม ผู้ใหญ่เรียนได้ดีเมื่อมีความพร้อม ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดีกับสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ผู้ใหญ่แต่ละคนมีความแตกต่างกัน ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดี จากปัญหา และผู้ใหญ่มีแรงจูงใจภายในต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	- สร้างความพร้อมในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ฝึกการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ จำลองสู่การปฏิบัติจริง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ทฤษฎี/แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญของแนวคิดและทฤษฎี	เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา
แนวคิดที่มาของความหมายในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และสาระสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ Gerstner (1990, 1992)	ที่มาของความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากอัตลักษณ์ 6 ประการตนเอง นำตนเอง สอนตนเอง ศึกษาตนเอง อีสระโนตนเอง และเรียนรู้ตนเอง รากฐานของแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สำหรับพยาบาลมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่สัมพันธ์กับทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมหลายทฤษฎี คือ ทฤษฎีก้าวหน้านิยม มนุษชนนิยม พฤติกรรมนิยม และแนวคิดวิจารณ์ญาณ	- พัฒนานักศึกษาให้มีลักษณะเป็นผู้ที่สามารถชี้นำตนเอง รู้จักการจัดการตนเอง มีความปรารถนาต่อการเรียนรู้ และสามารถควบคุมตนเองได้ในการเรียนรู้ ซึ่งนักศึกษาจะต้องปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก ดังนั้นความรู้สึก ความคิด ความสนใจ ประสบการณ์ที่มีในตัวบุคคล จะต้องได้รับการพัฒนา ซึ่งแสดงออกมาไปศึกษาของบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาพยาบาล
แนวคิดรวบยอดของความเชื่อ (Myths) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Hiemstra and Brockett (1994)	เอกลักษณ์ของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง บุคคลทุกคนมีการนำตนเองในการเรียนรู้มากน้อยต่างกัน ผู้เรียนทุกคนมีได้เรียนรู้ได้เองทุกเรื่อง บางครั้งยังจำเป็นต้องพึ่งพาผู้สอน ผู้ที่เรียนเองได้มักพบลักษณะเด่นคือมีความรับผิดชอบ บุคคลสามารถรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองได้ตราบดีที่ยังมีชีวิตอยู่ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แม้จะเสียเวลาไปบ้างแต่คุ้มค่ากับการศึกษาค้นคว้า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สามารถเรียนรู้ได้จากกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองบางครั้ง ไม่สามารถเรียนได้ตามลำพัง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สามารถพบได้ทุกคนทุกชนชาติ การเรียนรู้ด้วยตนเองที่จัดในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มคุณค่าให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหา	- สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมนำไปสู่การคิดค้นคว้าหาคำตอบ - สร้างกิจกรรมหลากหลายรูปแบบให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้จากกิจกรรมที่ตนเองถนัด - แลกเปลี่ยนเรียนรู้บทบาทผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มาเป็น "เพื่อนร่วมทางในการเรียนรู้" ระหว่างผู้สอน และผู้เรียนด้วยกันเอง - สร้างทัศนคติในทางบวกในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้แก่ผู้เรียน - การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในสถาบันอุดมศึกษา ใช้ได้บางโอกาสและบางสถานการณ์ ดังนั้นการนำหลักการนี้มาใช้พัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะเอื้อประโยชน์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ทฤษฎี/แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญของแนวคิดและทฤษฎี	เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา
	<p>ความรู้ด้วยตนเองต่อไปข้างหน้า และ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>ต่อผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนในหลักสูตรรายวิชาด้วย</p>
<p>แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบบูรณาการของ Garrison (1997)</p>	<p>แนวคิดการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบบูรณาการ 3 มิติ (Dimensions) คือ การจัดการตนเอง (Self-management) การเตือนตนเอง (Self-monitoring) และได้รับการกระตุ้นจากภายนอก (External motivation)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มสมรรถนะในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้กับผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมเป็นแรงกระตุ้นในการเชื่อมโยงความคิด - การพัฒนานักศึกษาทั้ง 3 มิติ คือ การจัดการตนเอง การเตือนตนเอง และการได้รับการกระตุ้นจากภายนอก โดยการออกแบบกรณีศึกษา เพื่อจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในมุมมองของการคิด และการเรียนรู้ (Thinking Learning Cycle) และพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถใช้กลยุทธ์เฉพาะเจาะจง ที่เหมาะสมกับตนเอง ในการเชื่อมโยงสัมพันธ์ความรู้ที่นึกคิดในกระบวนการขั้นตอนที่ผ่านมาจากการอบรม และการศึกษาจากในโปรแกรม - ความร่วมมือในการสร้างองค์ความรู้ในกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระหว่างผู้เรียนและผู้สอน
<p>แนวคิดการเรียนรู้โดยอิสระของผู้เรียนของ Tough (1979)</p>	<p>ลักษณะเฉพาะของผู้ที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้เรียนต้องการอิสระ รู้สึกเสียเวลาที่ต้องให้คนอื่นมาวางแผนกับการจัดการเวลาในชีวิตประจำวัน เขาจัดการเองได้ พอใจที่จะวางแผนในการเรียน ผู้เรียนจะเจาะลึกถึงเรื่องที่เขาประสงค์จะเรียนรู้ถึงปัญหาอุปสรรค รู้ว่าไม่มีใครจะสร้าง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ความพร้อมของผู้เรียนเกิดขึ้นภายใต้บรรยากาศที่อิสระไม่เกิดจากการบังคับ - ให้อิสระในความคิดกับผู้เรียน วางแผนการเรียน และชีวิตประจำวันด้วยตัวนักศึกษาเอง ให้เขาเป็นตัวของตัวเอง และพัฒนาในเรื่องการบริหาร

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ทฤษฎี/แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญของแนวคิดและทฤษฎี	เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา
แนวคิดการเรียนรู้โดยอิสระของผู้เรียนของ Tough (1979)	ความรู้หรือทักษะเฉพาะตัวแทนของเขาได้ ผู้เรียนจะติดตามทางเลือก และวิธีแก้ปัญหาก่อนการตัดสินใจ การที่เขาได้วางแผนลงตัวกับพฤติกรรมประจำวันได้สำเร็จ จะเกิดความรู้สึกที่ดีในประสบการณ์ที่ได้รับ	เวลา ทั้งเวลาที่ใช้ไปกับการศึกษาและการทำกิจกรรม การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านไปอย่างไร้ค่า
แนวคิดการเรียนรู้โดยอิสระและธรรมชาติของผู้เรียนเมื่อเรียนด้วยตนเอง Griffin (1980)	การศึกษาโดยอิสระของผู้เรียน มีลักษณะเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่กลุ่มเห็นความสำคัญในการเชื่อมโยงความรู้สู่การสืบค้น กลุ่มสร้างลักษณะการเรียนรู้ กลุ่มคงสภาพการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มค้นหาทรัพยากรบุคคล กลุ่มใช้วัสดุอุปกรณ์จากแหล่งการเรียนรู้ กลุ่มสร้างสรรค์ผลงาน และกลุ่มทำงานเพื่อปรับปรุง	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานเป็นทีม - ส่งเสริมการมีส่วนร่วม - ส่งเสริมการมีสัมพันธภาพในกลุ่มและระหว่างกลุ่มเพื่อน - การส่งเสริมการสืบค้นจากแหล่งที่สถาบันจัดไว้ให้ เช่น ห้องสมุด ศูนย์คอมพิวเตอร์ - ส่งเสริมการผลิตผลงานจากการระดมสมอง
แนวคิดการจัดการตนเอง Candy (1991)	ลักษณะของบุคคลที่สามารถจัดการตนเองได้ เป็นคนมีระบบระเบียบมีแบบแผน มีวินัยและอดทน เป็นคนที่มีเหตุผล และรู้จักพิจารณาวิเคราะห์ เป็นคนที่มีไหวพริบและตระหนักในตนเอง เป็นคนที่อยากรู้อยากเห็น อยากทดลองให้เห็นจริง เปิดเผยและมีแรงจูงใจภายใน เป็นคนที่ยืดหยุ่นไม่ยึดติด เป็นผู้ที่มีรู้จักพึ่งพซึ่งกันและกัน และมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นคนที่ความรับผิดชอบเสมอต้นเสมอปลาย เป็นคนใจกล้าและมีความคิดสร้างสรรค์ แสดงออกถึงความเชื่อมั่นและมีความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวกเป็นตัวของตัวเอง และมีความพึงพอใจในตนเอง มีการพัฒนาทักษะในการค้นหาข้อมูล มีความรู้และทักษะในการ	<ul style="list-style-type: none"> - สถาบันอุดมศึกษา โดยอาจารย์ที่ปรึกษา ออกแบบกิจกรรม สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการปลูกฝังนิสัยการจัดการตนเองให้กับนักศึกษา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ทฤษฎี/แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญของแนวคิดและทฤษฎี	เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา
	เรียนรู้เฉพาะเรื่องและเรื่องทั่ว ๆ ไป พัฒนาและใช้ความสามารถในการออกความคิดเห็น หรือแก้ต่างอย่างมีขอบเขตเป็นเหตุผล ตลอดจนใช้เหตุผลในการประเมินการเรียนรู้	
แนวคิดการใช้โจทย์ปัญหา กระตุ้นการคิดของ Cavaliere (1992)	การกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างนิสัยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้วยการสร้างโจทย์ปัญหาให้คิด	สร้างโปรแกรมกิจกรรม โดยสร้างสถานการณ์โจทย์ปัญหาให้นักศึกษารู้จักคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองและคิดร่วมกันกับเพื่อนในทีม
แนวคิดบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของ Mezirow (1981)	บทบาทของ Facilitator ผู้เรียนลดการพึ่งพาจากผู้สอน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการให้แหล่งวิทยาการต่าง ๆ สามารถกำหนดขอบเขตของความต้องการของตนได้ เพิ่มความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ด้วยการหาเป้าหมายของการเรียนรู้ มีการวางแผน จัดโปรแกรมประเมินผล ความก้าวหน้าของตนเอง เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา รู้จักเลือกประสบการณ์ที่ตรงประเด็น เพื่อทำให้เกิดมุมมองที่เอื้ออำนวยสำหรับหนทางในการเรียนรู้ต่อไป รู้จักการตัดสินใจ และพินิจ พิจารณาสถานการณ์ต่าง ๆ ให้แรงเสริมต่ออ้อมมโนทัศน์ของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบช่วยให้ผู้เรียนเกิดความชัดเจนในการควบคุมคุณภาพ การเลือกเฟ้นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับทางเลือกของเขา	ฝึกบทบาทของ Facilitator เพื่อปลูกฝังการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตต่อไปข้างหน้า
เครื่องมือวัดความพร้อมของ Fisher King and Tague (2001)	Self-directed Learning Readiness Scale (SDLRS) เครื่องมือวัดความพร้อมสำหรับพยาบาล ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ 1. ด้านการจัดการตนเอง 2. ด้านความปรารถนาต่อการเรียนรู้ 3. ด้านการควบคุมตนเอง	พัฒนานักศึกษาให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 3 ด้าน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ทฤษฎี/แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญของแนวคิดและทฤษฎี	เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา
แนวคิดทักษะวิธีการแสวงหาความรู้ของ Lashley and Best (2001)	ตรวจสอบแบบการเรียนรู้ ฝึกการวางแผน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การบริหารเวลาเรียน ฝึกทักษะการสังเกตและการอ่าน ฝึกทักษะการฟัง ฝึกทักษะการคิด ฝึกทักษะการบันทึก ฝึกทักษะการรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ฝึกทักษะการนำเสนอที่ประชุม ฝึกการเขียนบทความ และฝึกการเป็น Facilitator	ฝึกการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สร้างนิสัยใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้ นำมาประยุกต์ในการแก้ปัญหา ทั้งปัญหาในชีวิตประจำวัน และปัญหาในการประกอบอาชีพในวันข้างหน้า
แนวคิดยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ การเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา ประเวศ วะสี (2542)	ฝึกนิสิตนักศึกษาให้เป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่เฉพาะแต่การท่องจำจากตำรา และเปิดตำราเมื่อจบการศึกษา แต่ให้ฝึกคิด ลับสมองด้วยการฝึกการสังเกต ฝึกการบันทึก ฝึกการฟัง ฝึกปัจฉา-วิสัยทัศน์ ฝึกการตั้งสมมติฐาน และการตั้งคำถาม ฝึกแสวงหาคำตอบในคำถามที่ตั้งขึ้น ฝึกเชื่อมโยงความเข้าใจในตนเอง และฝึกการเขียนบทความทางวิชาการ	การฝึกให้นักศึกษาเป็นผู้มีปัญญา ด้วยการใช้อนุญาจากการคิด ไตร่ตรอง ไคร่ครวญ ในการแก้ปัญหาด้วยการใช้วิจารณ์ญาณและคุณธรรมโดยพิจารณาปัญหาก่อนตัดสินใจ จากการศึกษาข้อมูลอย่างน้อย 3 แหล่ง คือ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในบริบทของปัญหานั้น ๆ 3) ข้อมูลทางด้านวิชาการ

กล่าวโดยสรุปแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จากการศึกษาค้นคว้า และการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เริ่มเป็นที่รู้จักแพร่หลายตั้งแต่ ค.ศ. 1970 จน ถึงปัจจุบันนี้ จึงมีการศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหลายมิติ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดที่สำคัญ ๆ มาบูรณาการเพื่อให้เกิดนวัตกรรมการจัดกิจกรรมวิชาการเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความสามารถและพัฒนาบุคลิกลักษณะนิสัยในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้กับนักศึกษาพยาบาลด้านการจัดการตนเอง ความปรารถนาต่อการเรียนรู้ และด้านการควบคุมตนเอง โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ โดยมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และมีความสามารถในบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง